

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2015 - 2020

Spis treści

I. Wstęp	4
II. Procedura tworzenia strategii	6
II.1. Uwarunkowania prawno-systemowe	6
II.2. Metodyka prac nad strategią	11
III. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii	12
III.1.1. Charakterystyka Powiatu Kozienskiego	12
III.1.2. Charakterystyka gmin tworzących Powiat Kozienski	15
III.2. Podmioty gospodarcze	18
III.3. Poziom życia ludności	21
III.4. Sytuacja rodzin w powiecie	25
III.5. Zasoby i warunki mieszkaniowe	26
III.6. Prognoza demograficzna dla powiatu	27
III.7. Rynek pracy	31
III.8. Ochrona zdrowia	33
III.9. Edukacja i wychowanie	33
III.10. Sport i rekreacja	34
III.11. Organizacje pozarządowe	35
III.12. Kultura	37
III.13. Charakterystyka systemu pomocy społecznej	38
III.14. Bezpieczeństwo publiczne	47
III.15. Infrastruktura, transport i komunikacja	49
III.16. Ochrona środowiska	50
IV. Diagnoza sytuacji społecznej w Powiecie Kozienskim	52
IV.1. Ubóstwo	55
IV. 2. Sieroctwo	59
IV.3. Bezrobocie	65
IV.4. Niepełnosprawność	67
IV.5. Długotrwała i ciężka choroba oraz starzenie się społeczeństwa	71

IV.6. Przemoc w rodzinie.....	74
IV.7. Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności	77
IV. 8 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	80
IV.9 Alkoholizm i narkomania	82
IV.10. Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	85
V. Analiza SWOT (dla całej Strategii).....	88
VI. Cele strategii	91
VI.1. Cel główny.....	91
VI.2 Cele szczegółowe	93
VII. Harmonogram	98
VIII. System wdrażania strategii	102
IX. Monitoring.	104
IX.1 Zarządzanie ryzykiem.....	105
X. Ewaluacja	107
Wnioski końcowe.....	109
Załącznik 1: Wyniki badania ankietowego	110
SPIS WYKRESÓW	127
SPIS TABEL	129

I. Wstęp

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Termin strategii funkcjonuje w obszarze społecznym już od kilkunastu lat. Jak definiują autorzy Słownika Socjologicznego (K. Olechnicki i P. Załęski): „Strategia to zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu”, ale również „teoria, a także metody i techniki rozwiązywania określonych problemów badawczych”. Ważność strategii jako narzędzia rozwiązywania problemów społecznych podkreślił również ustawodawca, zobowiązując w ustawie o pomocy społecznej wszystkie szczeble administracji samorządowej do opracowania takiego dokumentu.

Umieszczenie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej skutkuje często błędną interpretacją, iż winna ona zawierać jedynie treści związane z niwelowaniem problemów klientów pomocy społecznej. Kompleksowa i prawidłowo zbudowana strategia rozwiązywania problemów społecznych winna obejmować wszystkie obszary polityki społecznej, które mogą przyczynić się do lepszego funkcjonowania społeczności lokalnej, a w konsekwencji poprawy warunków życia mieszkańców danej jednostki administracyjnej. Aby strategia mogła odzwierciedlać oczekiwania mieszkańców koniecznym jest włączenie do prac nad dokumentem jak najszerszego grona ich przedstawicieli, a także reprezentantów wszystkich instytucji społecznych funkcjonujących w powiecie.

Strategia opracowana dla struktury powiatowej jest dokumentem szczególnym. Odnosząc się w swych zapisach kierunkowych do zadań i możliwości realizacyjnych samorządu powiatowego, musi brać pod uwagę przesłanki wynikające z działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego. Stąd w porównaniu ze strategiami gminnymi dokument powiatowy sygnalizuje występujące w poszczególnych gminach problemy społeczne, projektując rozwiązania systemowe pozostające poza zasięgiem możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały, przygotowany został dla Powiatu Koziennickiego dokument, który pozwoli na:

- stopniową realizację celów polityki społecznej na poziomie lokalnym,
- racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz

- wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych dzieli się na dwie główne części: opisową i wdrożeniową. Do części opisowej należą rozdziały:

1. Procedura tworzenia strategii
2. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii
3. Diagnoza sytuacji społecznej w Powiecie Kozienskim

Na część wdrożeniową składają się rozdziały:

1. Analiza SWOT
2. Cele Strategii
3. Harmonogram
4. System wdrażania Strategii
5. Monitoring

Niniejszy dokument powstał przy merytorycznym wsparciu Stowarzyszenia Radomskie Centrum Przedsiębiorczości w ramach innowacyjnego projektu **„Kalkulator Kosztów Zaniechania (KKZ), wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wspierających”**, realizowanego w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej”, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Zakłada się, że narzędzia wytworzone w ramach tego projektu umożliwią zmianę i zobrazują ekonomiczne skutki różnych sposobów prowadzenia lokalnej polityki społecznej (interwencyjnej, aktywnej) w określonej perspektywie czasowej, poprzez analizę kosztów zaniechania i potrzebę rozwoju inwestycji społecznych.

II. Procedura tworzenia strategii

II.1. Uwarunkowania prawno-systemowe

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013r. poz. 182, z późn. zm.). Podczas opracowywania Strategii opierano się na aktach prawnych dających podstawy do różnych działań w sferze polityki społecznej:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.) – określająca zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2013r. poz. 674 z późn. zm.) – określająca zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2011 nr 149 poz. 887 z późn. zm.) – określająca zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. 2011 nr 127 poz. 721, z późn. zm.) – regulująca status prawny oraz prawa i uprawnienia osób niepełnosprawnych.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2010 Nr 234, z późn. zm.) – regulująca m.in. zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego oraz warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, z późn. zm.) – określająca zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy

w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie i zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. 1982 nr 35 poz. 230 z późn. zm.) – określająca m.in. zasady działania i kompetencje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, zasady sprzedaży napojów alkoholowych oraz postępowanie w stosunku do osób nadużywających alkoholu.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. 2005 nr 179 poz. 1485 z późn. zm.) – określająca m.in. zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, zadania i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii oraz kary za nieprzestrzeganie przepisów ustawy i określonych rozporządzeń.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych odnosi się nie tylko do rzeczywistych wyzwań mieszkańców w sferze społecznej, ale także uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych oraz pobudzania aktywności grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Przedłożony materiał został opracowany w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koziennicach. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2020 roku:

Tabela 1. Zestawienie dokumentów strategicznych będących podstawą niniejszej strategii.

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	<p>Strategia wpisuje się w jeden z trzech powiązanych priorytetów: Priorytet III.</p> <p><i>Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu</i> – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Ponadto, wpływa na osiągnięcie kilku nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%, 2) ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%, 3) ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.
POZIOM KRAJOWY		
2.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	<p>Strategia wpisuje się w trzy obszary strategiczne, którym podporządkowane są cele strategiczne oraz kierunki interwencji:</p> <p>Obszar <i>Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki</i>: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki: Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar <i>Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski</i>: Rozwój regionalny: Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar <i>Efektywności i sprawności państwa</i>: Kapitał społeczny: Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p>Strategia jest zbieżna z następującymi obszarami i celami:</p> <p>Obszar strategiczny: <i>Sprawne i efektywne państwo</i>, cel 3: Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego.</p> <p>Obszar strategiczny: <i>Konkurencyjna gospodarka</i>, cel 4: Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Obszar strategiczny: <i>Spójność społeczna i terytorialna</i>, cel 1: Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.</p>

<p>4.</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020</p>	<p>Dokument jest zbieżny z celem głównym oraz następującymi celami szczegółowymi: Cel główny: Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia. Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej. Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.</p>
<p>5.</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020</p>	<p>Dokument wpisuje się w następujące cele: Cel główny. Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski. Cel szczegółowy 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji. Cel szczegółowy 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Cel szczegółowy 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy. Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.</p>
<p>6.</p>	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie</p>	<p>Strategia wykazuje komplementarność do: Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
<p>7.</p>	<p>Strategie sektorowe dotyczące problemów społecznych</p>	<p>Dokument jest uzupełnieniem na poziomie lokalnym zapisów: 1) Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, 2) Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011-2016, 3) Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015, 4) Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015, 5) Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015, 6) Rządowego Programu Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem Bezpieczniej” 2007-2015.</p>

POZIOM REGIONALNY		
8.	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020	<p>Strategia wpisuje się w misję oraz następujące cele strategiczne: Misja: Mazowsze jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami, poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny, jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Cel strategiczny 1. Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa</p> <p>Cel strategiczny 3. Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju</p>
POZIOM LOKALNY		
9.	Strategia Rozwoju Powiatu Kozienskiego do 2020 roku	<p>Strategia jest zbieżna z następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi:</p> <p>Cel strategiczny 1: Rozwój infrastruktury społecznej</p> <p>Cel operacyjny 1: Rozwój edukacji i kultury</p> <p>Cel szczegółowy 1.1. Podnoszenie poziomu edukacji i kwalifikacji zawodowych</p> <p>Cel operacyjny 3: Doskonalenie pomocy społecznej</p> <p>Cel strategiczny 3: Aktywizacja gospodarki lokalnej</p> <p>Cel operacyjny 3: Wzrost zatrudnienia i aktywności zawodowej osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy z terenu Powiatu Kozienskiego</p>

Źródło: Opracowanie własne.

II.2. Metodyka prac nad strategią

Przy opracowaniu niniejszej strategii przyjęto ekspercko-partycypacyjny model, polegający na możliwie szerokim udziale społeczności lokalnej oraz władz powiatu przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów i konsultantów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za przeprowadzenie warsztatów diagnostyczno-projektowych, konsultacji społecznych oraz zredagowanie końcowej wersji dokumentu.

Jednocześnie, metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji. Uzewnętrznieniem wspomnianej metody są niżej określone etapy powstawania Strategii:

1. Powołanie Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
2. Opracowanie diagnozy problemów społecznych, występujących w gminach powiatu i w samym powiecie.
3. Opracowanie projektu Strategii oraz przeprowadzenie konsultacji społecznych.
4. Przygotowanie ostatecznej wersji Strategii, uwzględniającej rezultaty przeprowadzonych konsultacji.

III. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii

III.1.1. Charakterystyka Powiatu Kozienickiego

Powiat Kozienicki położony jest w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego. Jest częścią subregionu radomskiego. Powierzchnia powiatu wynosi 916,96 km², co stanowi 2,58 proc. powierzchni województwa mazowieckiego i 12,57 proc. powierzchni subregionu radomskiego. Tereny wiejskie zajmują 98,91 proc. powiatu, a miasta pozostałe 1,09 proc. Powiat Kozienicki leży w widłach rzeki Wisły i Pilicy, która jest naturalną granicą z powiatem grójeckim. Wisła oddziela powiat kozienicki od powiatu garwolińskiego (województwo mazowieckie) oraz ryckiego i puławskiego (województwo lubelskie). Od południa powiat graniczy z powiatem zwoleńskim, a od zachodu z ziemskim radomskim i białobrzeskim. Administracyjnie do powiatu kozienickiego należy jedna gmina miejsko-wiejska Kozienice i sześć gmin wiejskich: Garbatka Letnisko, Głowaczów, Gniewoszków, Grabów n. Pilicą, Magnuszew i Sieciechów¹.

Powiat Kozienicki zamieszkuje 62 275 osób. Sieć osiedleńczą tworzy 195 miejscowości, z których status miasta posiadają tylko Kozienice. Do największych ośrodków wiejskich należą: Garbatka-Letnisko (3099 os.), Świerże Górne (1579 os.), Brzóza (1401 os.), Stanisławice (1071 os.) i Zajezerze (1036 os.). W osadnictwie wiejskim przeważają miejscowości o małej liczbie mieszkańców. Liczba mieszkańców 155 osad (79 proc. ogólnej liczby miejscowości) nie przekracza 300 osób, z czego w 70 miejscowościach mieszka mniej niż 100 osób. Miejscowości z ludnością rzędu 300-600 osób jest 27 (14 proc.)².

¹ Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS za 2013 r.

² Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kozienicach

Rysunek 1. Mapa powiatu koziennickiego³.

Największe rozdrobnienie osadnictwa znajduje się w gminach: Głowaczów, Grabów nad Pilicą i Koziennice. Teren powiatu pod względem fizyczno-geograficznym wchodzi w skład podprowincji Niziny Środkowopolskiej, makroregionu Nizina Środkowomazowiecka, dwóch mezoregionów: Doliny Środkowej Wisły i Równiny Koziennickiej. Rzeźba terenu powiatu uwarunkowana jest przepływającymi przez jej teren rzekami: Wisłą, Pilicą, Radomką i Zagożdżonką. Wody podziemne występują w utworach kredowych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Prócz cieków wodnych na terenie powiatu istnieje duża ilość zbiorników wodnych, stawów oraz obiektów małej retencji. Do największych jezior naturalnych w powiecie należą Jeziora: Sieciechowskie (powierzchnia 17 ha), Koziennickie, Opatkowskie, Magnuszewskie, Mozolickie oraz Boguszowskie, Grzybowski, Kurkowskie i w Bożówce. Największymi sztucznymi zbiornikami są: „Hamernia” (4 ha), „Stary Młyn”, zbiornik w Janikowie (5,8 ha) i w Świerżach Górnych. Stawy rybne znajdują się w miejscowościach: Bąkowiec, Łękawica, Opatkowice, Molendy i Śmietanki.

Pierwsze wzmianki o osadnictwie na terenie obecnej ziemi koziennickiej pochodzą z Kroniki Galla Anonima i dotyczą pallatyna Sieciecha („męża pięknego i rozumnego,

³ <http://www.stero.pl/2009/09/17/przewodnik-po-powiecie-koziennickim> za <http://www.koziennice.pl/>

ale zaślepionego chciwością”), który na przełomie XI i XII w. miał wybudować tu książęcy gród Sieciechów, broniący państwo polskie przed najazdami Jadźwingów, Litwinów i Tatarów. Same zaś Kozienice były prawdopodobnie jedną z pierwszych osad założonych wśród rozległych puszczy i pierwotnie nosiły nazwę Koziniec (legowisko kóz-saren) lub Kozielec. Dawne dokumenty podają też nazwę Kozynicze. W XII wieku osada należała do zakonu norbertanek z Płocka, które wyjednały u króla zamianę tych posiadłości na inne i w ten sposób Kozienice wraz z okolicznymi ziemiami stały się w 1390 r. własnością królewską i pozostawały nią aż do rozbiorów (ostatecznie zamianę tę potwierdził w Łęczycy Kazimierz IV dopiero w roku 1447). W tym czasie ziemie te należały do dzielnicy sandomierskiej.

Tak długo, jak Kraków pozostawał stolicą, Kozienice stanowiły ważny punkt na trasie prowadzącej do Wilna. Istniał tu też dwór królewski, w którym na świat przyszedł Zygmunt I Stary (pierwszy, drewniany dwór wzniesiono dla Władysława Jagiełły). W 1549 r. Zygmunt August wydał przywilej Piotrowi Firlejowi (wojewodzie ruskiemu, staroście radomskiemu) na założenie w Kozienicach miasta na prawie niemieckim. Podczas wojen szwedzkich miasto było kilkakrotnie niszczone - w połowie XVII i na początku XVIII w. I tak lustracja z roku 1564 wykazywała „194 domy z pięknymi ogrodami”, ale już spis z 1660 wykazał jedynie 20 domów. Po pożarze w 1782 r. miasto trzeba było właściwie lokować od nowa. Dzięki Stanisławowowi Poniatowskiemu Kozienice odbudowano, a dawną, drewnianą zabudowę zastąpiła murowana (wg projektu J. Fontany). W 1786 r. król założył w Kozienicach manufakturę broni palnej, przekształconą następnie w największą w ówczesnej Rzeczypospolitej fabrykę broni.

W chwili III rozbioru Polski, Kozienice znalazły się pod panowaniem Austrii, a następnie od 1812 roku pod rządami Rosji. W czasie powstania styczniowego Puszcza Kozienicka i Stromecka były terenem licznych walk małych oddziałów powstańczych. Po podziale administracyjnym w 1867 roku z części powiatu radomskiego utworzono tzw. powiat kozienicki guberni radomskiej, którego obszar liczył 34,2 mil kw . (mila nowopol. — 8 534,3 m). W 1880 r. w skład powiatu wchodziło 1 miasto, 8 osad miejskich, 450 wsi i kolonii, 10750 domów mieszkalnych (w tym 237 murowanych). Powiat zamieszkiwało 90 406 osób, w tym 44 747 osób stanowiła ludność żydowska (49,5 proc.)⁴. W okresie okupacji struktura powiatu kozienickiego nie uległa zmianom. Jesienią 1940 r. Niemcy utworzyli w Kozienicach getto, w którym zgromadzili ponad 12 tys. Żydów. W 1942 r. do getta w Kozienicach przewieziono

⁴ F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski (red.). Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i Innych Krajów Słowińskich, t.4, Warszawa 1888, s. 548-551.

Żydów z Magnuszewa, Trzebienia, Wierzbicy, Głowaczowa i innych miejscowości. We wrześniu 1942 r. getto zostało zlikwidowane, a jego mieszkańcy zostali wysłani przez Niemców do obozu zagłady w Treblince⁵.

W 1953 roku w powiecie utworzono 30 gmin. W roku 1962 powiat stanowiły miasta: Kozienice i Pionki, 20 gromadzkich rad narodowych, 198 sołectw i 201 wsi, a zamieszkiwało w nim 75 600 osób. Od tego czasu do końca 2013 r. liczba mieszkańców powiatu zmniejszyła się o 13 325 osób⁶.

III.1.2. Charakterystyka gmin tworzących Powiat Kozienski

Gmina miejsko-wiejska **Miasto i Gmina Kozienice** zajmuje powierzchnię 246 km². Miasto położone jest na lewym brzegu Wisły, w odległości 80 km od Warszawy. Gmina posiada sprzyjające warunki do rozwoju:

1. osadnictwa (położenie w pobliżu Warszawy od strony międzynarodowego lotniska),
2. przedsiębiorczości (atrakcyjne i zróżnicowane tereny inwestycyjne),
3. rolnictwa (specjalizacja w produkcji warzywno-ogrodniczej, dobrej klasy gleby),
4. turystyki i rekreacji (bliskość Puszczy Kozienskiej, dolin rzecznych i zbiorników wodnych, duża liczba zabytków, rozwinięta infrastruktura rekreacyjna).

Na terenie gminy dobrze rozwija się mała przedsiębiorczość. Dzięki staraniom samorządu i założeniom Wieloletniego Planu Inwestycyjnego gmina pozyskuje inwestorów m.in.: zakłady należące do koncernu ESSELTE (branża materiałów biurowych), zakłady mleczarskie „Obory”, „Bakoma Bis” sp. z o.o. Największym pracodawcą na terenie gminy jest Enea Wytwarzanie S.A., która wytwarza ponad 8 proc. energii na rynku polskim.

Gmina Garbatka Letnisko zajmuje powierzchnię 74 km². Jest to gmina o charakterze rolniczym – ponad 87 proc. jej powierzchni zajmują użytki rolne, a ponad 90 proc. mieszkańców związanych jest z rolnictwem. Położenie gminy posiada w obszarze Rezerwatu „Krępiec” i Puszczy Kozienskiej, zbiorniki wodne (główne kąpielisko wraz z Ośrodkiem Wypoczynkowym znajduje się w Garbatce Letnisko). Walory klimatyczne Gminy sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji. Gmina Garbatka Letnisko jest gminą ekologiczną

⁵ Muzeum Historii Żydów Polskich, Wirtualny Sztetl: <http://www.sztetl.org.pl/pl/article/kozienice> z dn. 19.09.2014 r.; Encyclopedia of Jewish Life before and during the Holocaust, t. II, New York 2001, s. 668.

⁶ Na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS i GUS w Radomiu.

o dobrze rozwiniętej sieci infrastruktury technicznej; działa tu spełniająca wymogi ochrony środowiska nowoczesna oczyszczalnia ścieków.

Gmina Głowaczów leży w dolinie rzeki Radomki, pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi Puszczy Kozienskiej i Puszczy Stromieckiej. Zajmuje powierzchnię 186 km². Większość mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa. Wśród upraw dominują zboża, rośliny okopowe, owoce (przede wszystkim truskawki i porzeczki) oraz warzywa (ogórki i pomidory). Poza rolnictwem miejsca pracy tworzą przede wszystkim zakłady gastronomiczne, gospodarstwa ekologiczne (produkujące zdrową żywność) oraz gospodarstwa agroturystyczne, świadczące usługi noclegowe i rekreacyjne. Gmina stara się rozwijać funkcje turystyczno-wypoczynkowe.

Gmina Gniewosów położona jest w dolinie środkowej Wisły oraz na obszarze Równiny Radomskiej. Jej powierzchnia wynosi 84 km². Jest to gmina typowo rolnicza z rozwiniętą produkcją roślinną i zwierzęcą. Od kilkadziesiąt lat słynie z upraw truskawek. Na terenie gminy nie ma praktycznie żadnych zakładów przemysłowych, działają tylko niewielkie firmy. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest tu Dolina Wisły – część jednego z najważniejszych ekosystemów rzecznych w Europie – dlatego też planuje się utworzyć w tym miejscu Nadwiślański Park Krajobrazowy.

Powierzchnia **Gminy Grabów nad Pilicą** to 124 km². Podstawowym sektorem w jej gospodarce jest rolnictwo – użytki rolne zajmują 51 proc. powierzchni terenu. Przeważają indywidualne gospodarstwa rolne, specjalizujące się w gospodarce zbożowo-okopowo-pastewnej, w produkcji owoców miękkich (zwłaszcza truskawek) i w hodowli bydła mlecznego. Zalety krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe gminy stwarzają korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Gmina Magnuszew zajmuje powierzchnię 141 km². 90 proc. mieszkańców utrzymuje się z pracy w gospodarstwach rolnych. Produkcja rolna oparta jest na uprawie zbóż, roślin okopowych, ogrodnictwie i sadownictwie. Liczącymi się zakładami pracy na terenie gminy są Zakłady Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych w Magnuszewie oraz Zakłady Przetwórstwa Warzyw: „Witamina” i „Multismak” w Mniszewie. Gmina Magnuszew mogłaby uzyskać status uzdrowiska z uwagi na obecność wód mineralnych (solanek chlorkowo-wapniowych), które mogą być wykorzystywane leczniczo w rehabilitacji pourazowej, chorobach wieku dziecięcego i leczeniu alergii.

Gmina Sieciechów jest najmniejszą gminą powiatu kozienickiego - zajmuje powierzchnię 61 km². Ma typowo rolniczy charakter (71 proc. jej powierzchni to użytki rolne, a gleby posiadają wysoki wskaźnik bonitacji). Posiada szczególne walory przyrodniczo-kulturowe. Położona jest w dorzeczu rzeki Wisły; na jej terenie znajduje się największe jezioro w powiecie – jezioro Czaple (17,32 ha)⁷.

WNIOSKI WRAZ Z OPISEM DYNAMIKI:

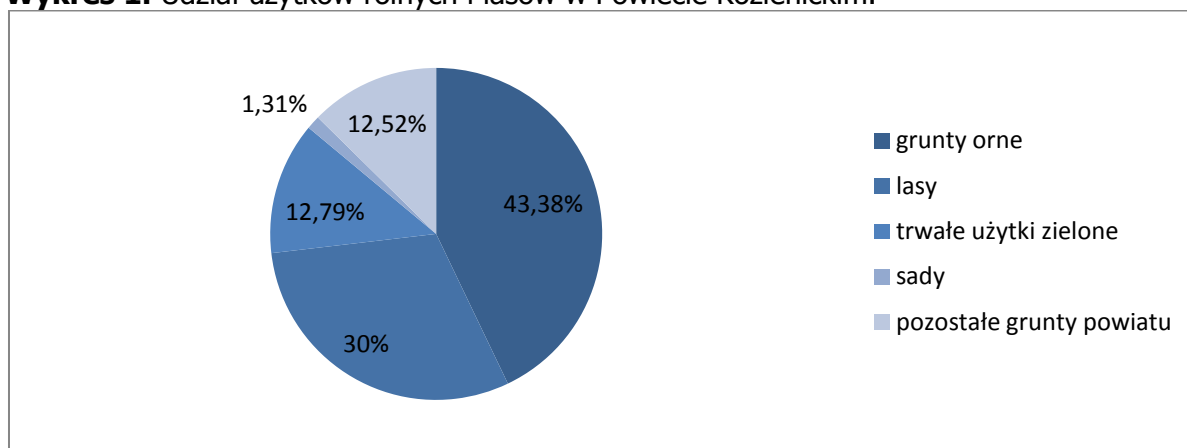
Obszar Powiatu Kozienickiego cechują szczególnie cenne walory przyrodniczo-kulturowe i klimatyczne. Bogactwo to jest podstawą do dynamicznego rozwoju turystyki wraz z siecią noclegowo-gastronomiczną (przede wszystkim gospodarstw agroturystycznych), w tym na uwagę zasługuje wspieranie turystyki historycznej. Konieczne jest podjęcie zintensyfikowanych działań promujących region i jego bazę turystyczną.

⁷ Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Leśnictwa, Rolnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Kozienicach.

III.2. Podmioty gospodarcze

Powiat kozienicki ma charakter rolniczo-przemysłowy. Dominującym sektorem w strukturze zatrudnienia jest rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, w którym łącznie pracuje 43,5 proc. ludności. Gleby na obszarze powiatu kozienickiego są bardzo zróżnicowane pod względem klas bonitacyjnych. Największy udział mają gleby torfowe, torfowo-mułowe i murszaste w dolinach Radomki, Pilicy, Zagożdżonki i pomniejszych cieków. Występują również gleby tarasu zalewowego niższego i wyższego rzeki Wisły – grunty zaliczane do kompleksów uprawowych pszennych dobrych i bardzo dobrych oraz żytnich bardzo dobrych. W pozostałej części powiatu dominują gleby piaszczyste i piaszczyste nadglinowe niskiej klasy. Mimo tego większość powierzchni powiatu zajmują użytki rolne (52 707 ha, tj. 57,48 proc. powierzchni ogólnej). W użytkach rolnych grunty rolne stanowią 43,38 proc., sady 1,31 proc., a trwałe użytki zielone 12,79 proc. powierzchni.

Wykres 1. Udział użytków rolnych i lasów w Powiecie Kozienickim.

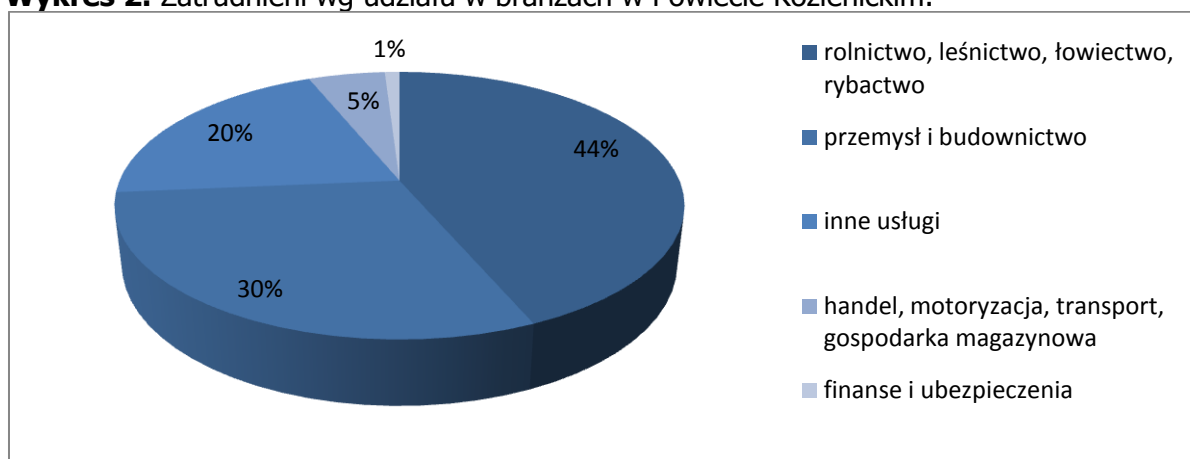

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

W strukturze władania gruntów przeważa sektor prywatny (55 966 ha, czyli 61 proc). Należy do niego 11 300 indywidualnych gospodarstw rolnych. W strukturze agrarnej przeważają gospodarstwa średnie i małe o powierzchniach od 1 do 5 ha. Ich udział wynosi ponad 59 proc. ogólnej liczby gospodarstw. Pozostałe grunty rolne należą do zasobów Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, gruntów komunalnych, kościołów i związków wyznaniowych, państwowych osób prawnych, spółdzielni i wspólnot gruntowych.

Na drugim miejscu po rolnictwie, pod względem liczby miejsc pracy, są przemysł i budownictwo - zatrudniają 30,1 proc. ogółu zatrudnianych osób. Branża usługowa tworzy 20,2 proc. miejsc pracy. W branżach: handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa jest zatrudnionych 5,2 proc., a w finansach i ubezpieczeniach tylko 1proc.

Wykres 2. Zatrudnieni wg udziału w branżach w Powiecie Koziennickim.

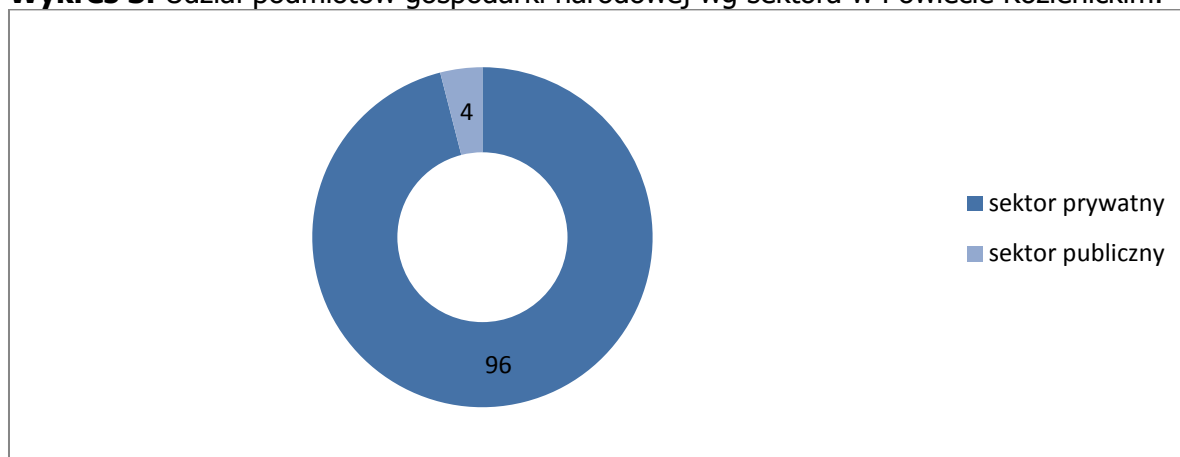
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Na terenie powiatu do czerwca 2014 r. prowadziło działalność gospodarczą 4 113 podmioty gospodarki narodowej wpisanej do rejestru REGON. Dominuje działalność w sektorze prywatnym, którego udział wynosi 96 proc. ogólnej liczby podmiotów, z czego 84 proc. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 2. Podmioty wg sektorów własnościowych w Powiecie Koziennickim.

PODMIOTY WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH OGÓŁEM								
Sektor	Publiczny				Prywatny			
Rok	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Ogółem	163	157	155	154	3905	3857	3919	3948

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Wykres 3. Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sektora w Powiecie Kozienskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Następne miejsca zajmują stowarzyszenia i organizacje społeczne - 142 i spółki handlowe - 114. Działalnością spółdzielczą zajmuje się 29 podmiotów, a w ramach fundacji 9. Sektor publiczny zdominowany jest przez podmioty użyteczności publicznej: administrację, edukację, opiekę zdrowotną i pomoc społeczną oraz działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej w Powiecie Kozienskim.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ - WSKAŹNIKI												
Rok	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności				jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności				jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Wskaźniki	649	642	654	661	57	51	54	51	32	58	41	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Ważniejsze firmy działające na terenie powiatu:

- ENEA Wytwarzanie S.A. w Świerżach Górnych – produkcja energii elektrycznej;
- ESSELTE Polska w Kozienskich – produkcja materiałów biurowych;
- Zakład Mięśny „NOWOPOL” S.J. w Garbatce Letnisko - produkcja wyrobów mięsnych;
- Zakłady Sylikatowe „ŻYTKOWICE” w Żytkowicach – produkcja cegły wapienno-piaskowej;
- Fabryka Domów „BOGUCIN” w Bogucinie - produkcja prefabrykatów betonowych;
- PREFABET Kozienskie S.A. w Świerżach Górnych – produkcja wyrobów betonowych;
- Energomontaż Północ w Świerżach Górnych;
- Zakład ZRE w Świerżach Górnych;

- Bis IZOMAR w Świerżach Górnych
- OBORY w Kozienicach Sp. z o.o. – produkcja wyrobów mlecznych;
- Spółdzielnia Inwalidów w Kozienicach;
- Zakład Uboju i Rozbioru Mięsa „RECREO” Chmielew- Magnuszew;
- AGROFREEZE S.A. Zamrażalnia owoców i warzyw w Zajezierzu;
- BAKOMA- Bis Sp. z o.o. w Janikowie- Przetwórnia owoców lub warzyw;
- MULTI-SMAK- Mniszew, przetwórstwo warzyw i owoców;
- Z.P.H. WITAMINA Mniszew, przetwórstwo warzyw i owoców;
- Gospodarstwo Ogrodnicze Sp. z o.o. w Ryczywole;
- Kozienicka Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.⁸

WNIOSKI WRAZ Z OPISEM DYNAMIKI:

Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2010-2013, zauważyć można niewielką, ale stałą tendencję wzrostową w sektorze prywatnym. Ubywa natomiast podmiotów w sektorze publicznym. Wniosek wynikający z tych analiz to powolny, ale stały rozwój gospodarczy regionu. Należy przeanalizować czynniki wpływające na tempo tego wzrostu i w długofalowych planach rozwoju wskazać działania wspierające rozwój gospodarczy.

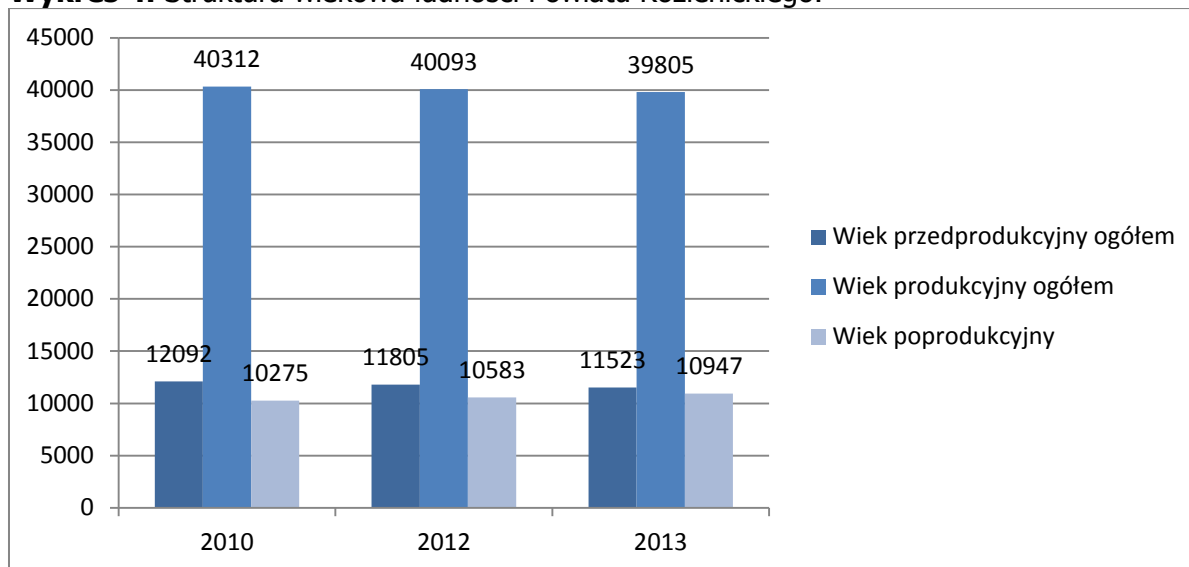
III.3. Poziom życia ludności

Ponad 70 proc. populacji powiatu zamieszkuje w osadnictwie wiejskim, a pozostałe 30 proc. to mieszkańcy miasta Kozienice, które są największym skupiskiem ludności w regionie. Średnia gęstość zaludnienia powiatu wynosi 68 osób na km² (wartość ta na przestrzeni lat 2010 - 2013 nie zmienia się). W związku z tym powiat kozienicki należy do najliczniejszej grupy 19 powiatów województwa mazowieckiego o zbliżonej gęstości zaludnienia rzędu 50 - 99 osób na km² przy średniej gęstości zaludnienia terenów powiatów województwa wynoszącej 87 osób na km².

W strukturze wiekowej powiatu przeważa ludność w wieku produkcyjnym. Zwiększa się natomiast liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym. Powoli zaczyna także maleć udział dzieci i młodzieży w ogólnej strukturze ludności powiatu.

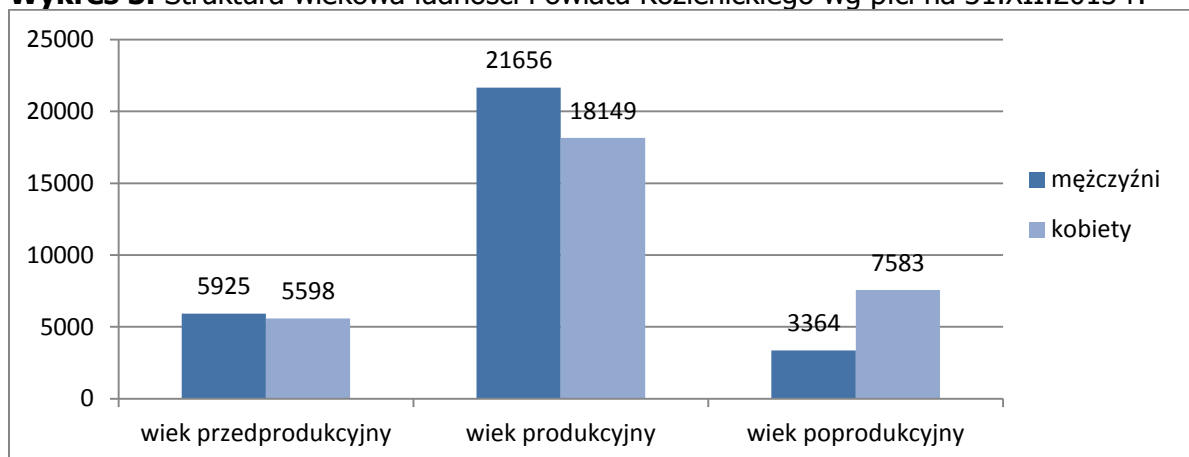
⁸ Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kozienicach i Urzędów Gmin z terenu powiatu.

Wykres 4. Struktura wiekowa ludności Powiatu Kozienickiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Wykres 5. Struktura wiekowa ludności Powiatu Kozienickiego wg płci na 31.XII.2013 r.

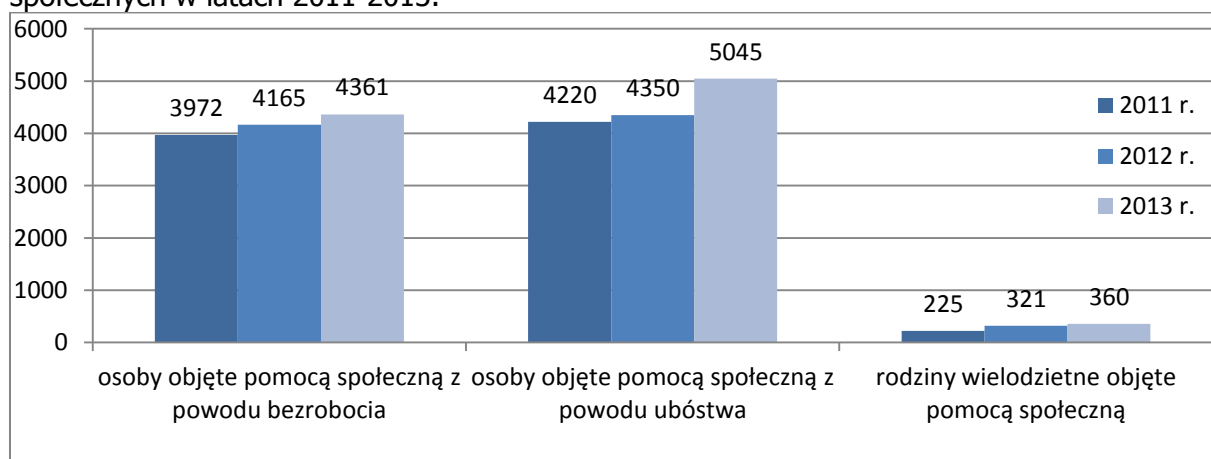

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014

Poziom życia ludności powiatu jest niejednorodny. Prawdopodobnie optymalnym wskaźnikiem poziomu życia mieszkańców powiatu byłaby analiza wysokości i struktury dochodów ludności. Niestety, brak jest danych, które pozwoliłyby na taką analizę. Pośrednim wskaźnikiem są wypowiedzi mieszkańców i przedstawicieli instytucji, którzy podczas badania ankietowego jako najważniejsze problemy społeczne wskazali w kolejności: bezrobocie, alkoholizm, niepełnosprawność i ubóstwo. Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w powiecie kozienickim jest ubóstwo. Z tego powodu w roku 2013 udzielono wsparcia 1 676 rodzin, a liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa wyniosła 5 045 – nieznacznie ponad 8 proc. całej populacji zamieszkującej powiat.

W roku 2013 z powodu bezrobocia wsparcie ze środków pomocy społecznej uzyskało 1361 rodzin. Problem ten dotknął w sumie 4 361 osób, co stanowi 7 proc. populacji powiatu - w stosunku do roku 2011 liczba osób potrzebujących wsparcia z powodu bezrobocia wzrosła o ok. 9,8 proc. Znacząco też wzrosła liczba rodzin wielodzietnych wymagających wsparcia – z 225 w roku 2011 do 360 w roku 2013, tj. o ponad 62 proc. Natomiast liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w roku 2013 zmniejszyła się o ponad 55 proc. w stosunku do roku 2011 (z 448 do 284 osób)⁹.

Wykres 6. Liczba osób korzystających ze środków pomocy społecznej wg problemów społecznych w latach 2011-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

W sumie ze wsparcia pomocy społecznej korzysta ok. 12,6 proc. mieszkańców gmin wchodzących w skład Powiatu Koziennickiego. Można z pewnym uproszczeniem przyjąć, że poziom życia ludności jest szacunkowo zadowalający i w większości przypadków uzyskiwane dochody są wystarczające do zaspokajania potrzeb bytowych. Trzeba jednak wziąć pod uwagę istnienie tendencji spadkowej i stały przyrost liczby rodzin wymagających objęcia pomocą społeczną.

Sytuacja ekonomiczna mieszkańców powiatu nie pozostaje bez związku z ruchami migracyjnymi. O ile migracja wewnątrz, w obrębie powiatu zmienia tylko strukturę miejsca zamieszkania, o tyle migracje wewnętrzne do innych powiatów, województw i za granicę powodują odpływ ludności. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały jest ujemne i wynosi – 2,3 na 1000 ludności powiatu w roku 2013.

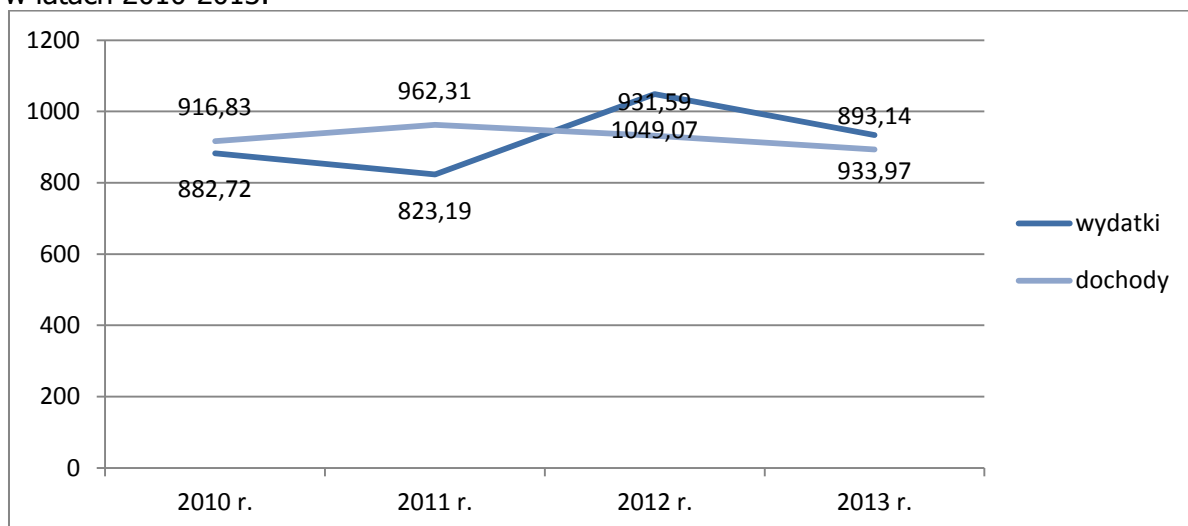
⁹ Na podstawie danych BDL GUS i danych PCPR w Koziennicach.

Tabela 4. Saldo migracji na 1000 osób w Powiecie Kozienickim.

Saldo migracji na 1000 osób ogółem			
2010	2011	2012	2013
-2,5	-2,9	-3,0	-2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Dochody powiatu kozienickiego na jednego mieszkańca, utrzymujące się na podobnym poziomie w latach 2010-2012, w roku 2013 wyraźnie spadły przy jednoczesnej konieczności zwiększenia środków wydawanych.

Wykres 7. Dochody i wydatki powiatu na 1 mieszkańca Powiatu Kozienickiego w latach 2010-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN

Dynamika zmian stosunku liczby kobiet do liczby mężczyzn (z lat 2010-2012) wyraźnie pokazuje utrzymywanie się tendencji do przewagi mieszkanek płci żeńskiej. Jest to przejawem ogólnej prawidłowości demograficznej, tj. zwiększonej liczby samotnych starszych kobiet. Uwzględniając trendy demografii (przyrost liczebności w grupie seniorów, zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym).

Populacja powiatu starzeje się. Biorąc pod uwagę ogólnopolskie tendencje – brak zastępowalności pokoleń – konieczne będzie podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej i przedłużania aktywności psychofizycznej osób starszych.

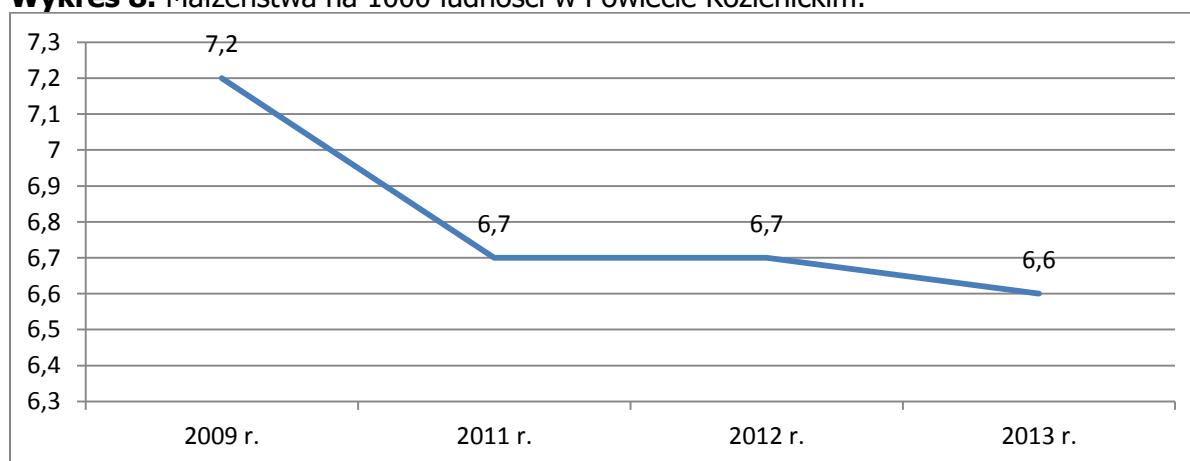
Zaniechania w tym zakresie spowodują konieczność ponoszenia coraz większych nakładów na opiekę nad niesamodzielnymi seniorami.

Migracja zewnętrzna pomimo niewielkiego spadku w ostatnim roku nadal utrzymuje się na wysokim poziomie. Konieczne są działania na rzecz regionu, które pozwoliłyby powstrzymać stały odpływ z powiatu ludności w wieku produkcyjnym.

III.4. Sytuacja rodzin w powiecie

Z uzyskanych i ogólnie dostępnych danych wynika, że liczba zawieranych w powiecie kozienickim małżeństw powoli, ale systematycznie maleje.

Wykres 8. Małżeństwa na 1000 ludności w Powiecie Kozienickim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Wzrasta natomiast znacząca liczba rodzin korzystająca ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa.

Tabela 5. Liczba rodzin objętych działaniami związanymi z ochroną macierzyństwa w Powiecie Kozienickim.

POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWAW TYM: WIELODZIETNOŚĆ					
Liczba rodzin			Liczba rodzin		
Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
239	343	370	225	321	360

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Z posiadanych danych wynika, że w Powiecie Kozienskim coraz niechętniej młodzi ludzie decydują się na zakładanie rodzin. Konieczne jest uzyskanie niezbędnych danych do przeprowadzenia rzetelnej i wiarygodnej analizy. Szczególnie interesujący może okazać się tu wpływ zarobkowych migracji zagranicznych na strukturę rodzin i sytuację dzieci pozostawianych w powiecie pod opieką jednego z rodziców, bądź dalszych krewnych.

III.5. Zasoby i warunki mieszkaniowe

W roku 2013 na terenie Powiatu Kozienskiego znajdowało się 15 452 budynków mieszkalnych, których od roku 2010 stale przybywa. Większość budynków na wsiach korzysta z wodociągu (83 proc.) i centralnego ogrzewania (82,9 proc.), większość też posiada łazienki (72,2 proc.).

Tabela 6. Budynki mieszkalne w Powiecie Kozienskim.

Budynki mieszkalne w powiecie				
Rok	2010	2011	2012	2013
Liczba budynków	14961	15181	15322	15452

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Niemal wszyscy mieszkańcy budynków na terenach miejskich korzystają z wodociągu (98,4 proc.) i centralnego ogrzewania (95 proc.). Większość też budynków miejskich posiada łazienki (97,2 proc.). Na stałe w 18 725 mieszkaniach zamieszkuje 62 225 osób. Przeważającą formą własności mieszkań w budynkach wielorodzinnych jest indywidualna własność prywatna. Największą liczbą lokali o średniej powierzchni użytkowej 48 m² dysponują w kolejności: wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie.

Na terenie Powiatu Kozienskiego nie działają towarzystwa budownictwa społecznego, w posiadaniu gmin w 2009 r. było zaledwie 585 mieszkań; do zakładów pracy należało 70 mieszkań i zaledwie 14 znajdowało się w zasobach skarbu państwa. Na terenach powiatu przeważa budownictwo jednorodzinne.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

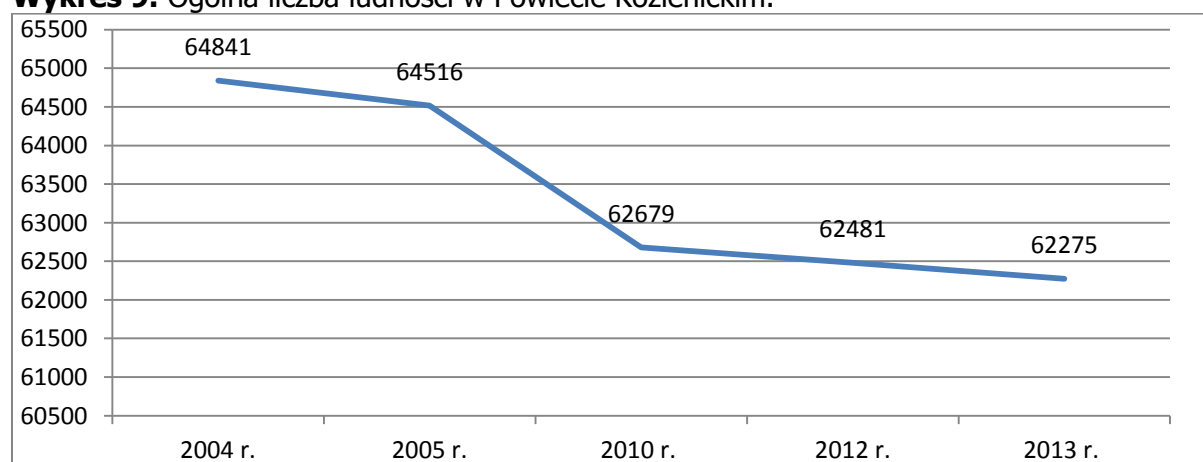
Sytuację budownictwa mieszkalnego szacunkowo można określić jako dobrą, podobnie jak infrastrukturę sanitarną i ciepłowniczą budynków mieszkalnych. Brak danych dotyczących

sytuacji rodzin w budynkach (wsie) nie korzystających z wodociągu i centralnego ogrzewania nie pozwala na określenie pilnych do zrealizowania zadań w tym zakresie. Jakkolwiek udział budynków mieszkalnych na wsi bez łazienki jest znaczny (28 proc.) i wymaga wypracowania pewnych rozwiązań.

III.6. Prognoza demograficzna dla powiatu

Liczba ludności Powiatu Kozienickiego wynosi 62 275 osób w tym 31 028 mężczyzn i 31 539 kobiet. Od 2005 r. zauważa się tendencję spadkową. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat liczba ludności zmniejszyła się o 25 66 osób (ok. 3,9 proc.).

Wykres 9. Ogólna liczba ludności w Powiecie Kozienickim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

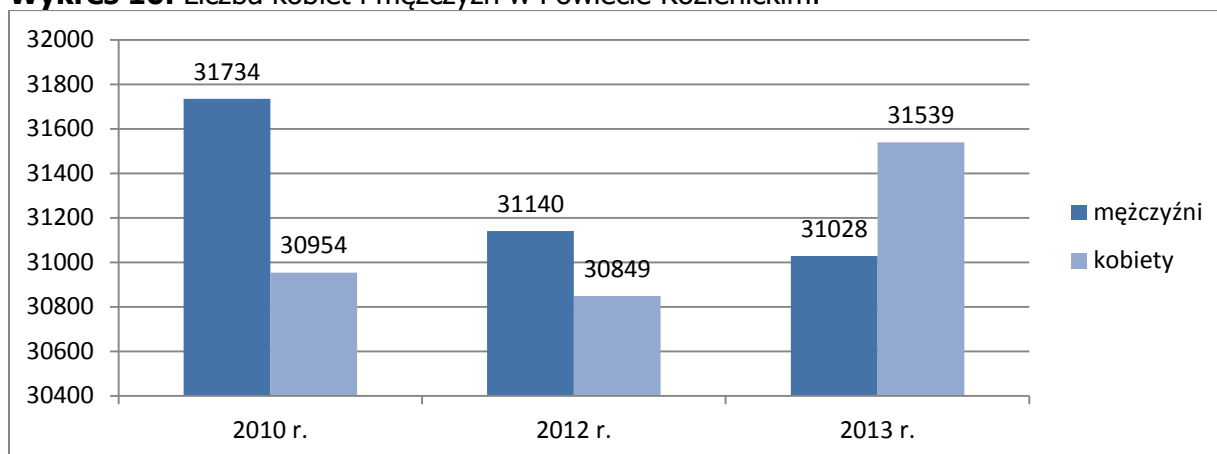
Już dane z 2009 r. wykazały ujemny przyrost naturalny wyrażony wskaźnikiem $-0,39$ na 1000 ludności, chociaż na przestrzeni lat 2000–2009 miał miejsce nieznaczny spadek populacji mieszkańców powiatu, a roczne tempo zmian oscylowało w tym czasie w granicach nieprzekraczających 0,5 proc. Wskaźnik ten jednak stale się zwiększa i w roku 2012 wynosił już $-1,1$.

Tabela 7. Przyrost naturalny w Powiecie Kozienickim.

Rok	Urodzenia żywe ogółem				Zgony ogółem				Przyrost naturalny ogółem			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Liczba osób	685	635	620	626	646	651	691	679	39	-16	-71	-53

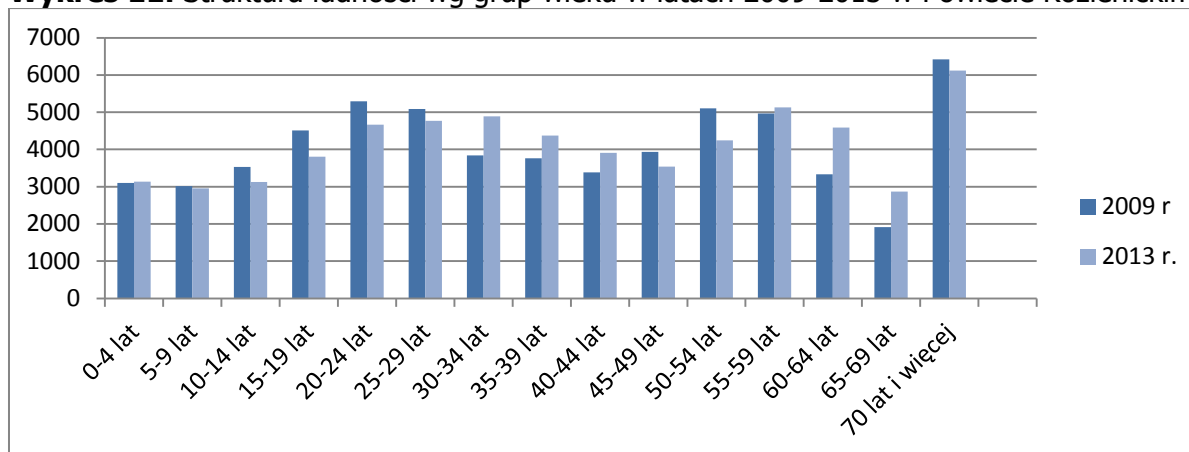
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Powoli, ale wyraźnie zmieniają się również proporcje w liczebności płci i coraz większy udział kobiet w populacji. W Powiecie Kozienickim notuje się ponadto odwrócenie proporcji w liczebności kobiet i mężczyzn pomiędzy rokiem 2010 a rokiem 2013.

Wykres 10. Liczba kobiet i mężczyzn w Powiecie Kozienskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Rozpatrując strukturę wiekową ludności w powiecie, najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 70 lat i więcej (6 116 osób), drugą w kolejności stanowią osoby w wieku 55 – 59 lat (5 127 osób), a najmniej liczną grupę stanowią osoby w wieku 65 – 69 lat (2 873 osoby), chociaż liczba mieszkańców w tej grupie wiekowej zwiększyła się na przestrzeni ostatnich pięciu lat (w latach 2009-2013 nastąpiła zmiana na „drugim miejscu”; w roku 2009 miejsce to zajmowała grupa w wieku 20-24 lat, a od roku 2011 grupa 55-59 lat).

Wykres 11. Struktura ludności wg grup wieku w latach 2009-2013 w Powiecie Koziennickim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Zgodnie z prognozami w latach 2010–2025 będzie przybywać łącznej liczby osób od 0,02 proc. do 0,18 proc. W ujęciu wartościowym zmiany te nie będą jednak odczuwalne, a liczba ludności ogółem nie przekroczy 62 000 osób aż do 2024 roku. Szacuje się przy tym, że kobiety utrzymają swój udział w populacji mieszkańców powiatu i w roku zamykającym prognozę stanowią będą 50,3 proc. łącznej liczby ludności. Jednocześnie wskaźnik maskulinizacji¹⁰ w tym czasie wyniesie 99 mężczyzn na 100 kobiet.

Na uwagę zasługuje fakt, iż mimo obecności silnego trendu spadkowego w latach 1995–2009, okres prognozy cechować będzie krótkookresowe ograniczenie tempa spadku liczebności omawianej populacji i nieznaczna tendencja rozwojowa w okresie 2016–2021.

W porównaniu z ogółem ludności, udział osób w wieku do 17 lat będzie systematycznie maleć. W 2009 roku wynosił on 20,06 proc., natomiast zgodnie z szacunkami w roku 2025 ma wynieść 17,91 proc.¹¹. Zgodnie z prognozą dla Województwa Mazowieckiego redukcji ulegnie również populacja osób w wieku 18–59/64 lata. W przeciwieństwie do pierwszej analizowanej zbiorowości, grupa ta charakteryzowała się jednak trendem rosnącym. W przypadku populacji osób w wieku przedprodukcyjnym lata prognozy stanowią będą kontynuację dotychczasowego trendu, a zmianie ulegnie tylko dynamika. W przypadku osób w wieku produkcyjnym trend, jaki obserwować będzie można w latach predykcji nie będzie pokrywać się z tendencją z lat ubiegłych. Szacuje się, że do 2025 roku liczba osób z tej grupy ulegnie redukcji o 2,62 proc. w stosunku do 2009 roku, osiągając poziom 37 894 osób. Mimo utrzymania się na dotychczasowym poziomie udziału badanej zbiorowości w ogólnej liczbie

¹⁰ Wskaźnik maskulinizacji, współczynnik maskulinizacji – wskaźnik demograficzny określający, ilu mężczyzn w danym społeczeństwie przypada na określoną liczbę kobiet - czyli najczęściej określa liczbę mężczyzn na 100 kobiet.

¹¹ opracowanie na podstawie: dane US w Warszawie, Powierzchnia i ludność w 2009 r.; BDL GUS, www.stat.gov.pl z 03.12.2010 r.

ludności (w granicach 64,50 proc.), w latach prognozy zmianie ulegnie obciążenie tej grupy ludnością w wieku nieprodukcyjnym (w szczególności osobami w wieku 60/65+). Zgodnie z szacunkami w 2015 roku na 100 osób w wieku 18 -59/64 lata przypadają będzie 58 osób w wieku nieprodukcyjnym (o 1 więcej niż w 2009). W ciągu kolejnych lat wskaźnik obciążenia zwiększy się do 64 osoby w 2025 roku.

Ostatnią z rozważanych grup funkcjonalnych stanowią osoby w wieku 60/65+. Prognozy wskazują, że liczebność tej grupy, po okresie niewielkich zmian w okresie historycznym, będzie podlegać silnej tendencji rozwojowej. Szacuje się, że do 2015 roku liczba osób w tym wieku wzrośnie do 11 105, a więc o 10,95 proc. w stosunku do 2009 roku. W ciągu kolejnych pięciu lat szacowane jest kolejne zwiększenie liczebności omawianej populacji, do 12 126 w 2020 roku. Zgodnie z predykcjami łącznie w latach 2010–2025 liczba osób w wieku 60/65+ wzrośnie o 2 526. Tym samym w roku zamykającym prognozę teren powiatu zamieszkiwać będzie 8 210 kobiet w wieku powyżej 60 lat i 4 407 mężczyzn powyżej 65 roku życia. Dodatkowo przewiduje się, że relacja między tymi grupami (mierzona wskaźnikiem maskulinizacji) ulegnie zmianie i na 100 kobiet przypadają będzie coraz większa liczba mężczyzn.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Wskaźniki w latach 2009-2013 wskazują na zmianę układu liczebności grup wiekowych. Wartości skrajne (najliczniejsza i najmniej liczna grupa) pozostają stałe w latach 2009-2013, natomiast zmiana nastąpiła na „drugim miejscu”. W roku 2009 miejsce to zajmowała grupa w wieku 20-24 lat, a od roku 2011 grupa 55-59 lat. Wniosek jaki stąd płynie, koresponduje z wcześniejszymi wskaźnikami (stosunek kobiet do mężczyzn) i wskazuje na stopniowe starzenie się populacji powiatu. Proces ten będzie się w kolejnych latach nasilać. Redukcji populacji w wieku produkcyjnym towarzyszyć będzie wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co przełoży się na zmianę wskaźnika obciążenia demograficznego.

III.7. Rynek pracy

Na przestrzeni ostatnich lat liczba ludności w wieku produkcyjnym utrzymuje się na stabilnym poziomie. Największy wzrost występuje na terenie gmin o charakterze rolniczym: Głowaczów, Grabów nad Pilicą, Magnuszew i na terenach wiejskich gminy Kozienice. Największą dynamikę spadkową zauważa się na terenie miasta Kozienice.

Niepokojącym zjawiskiem jest mała liczba mieszkańców zatrudnionych na terenie powiatu. Stanowią oni 27 proc. ludności w wieku produkcyjnym poza zatrudnionymi w sektorze rolniczym. Najtrudniej przedstawia się sytuacja ludności pozarolniczej w gminach: Gniewoszków (6,3 proc.), Grabów nad Pilicą (6,7 proc.), Sieciechów (7,32 proc.), Głowaczów (8 proc.) i Magnuszew (9 proc.). Najwięcej osób, spoza sektora rolniczego, znalazło zatrudnienie na terenie powiatu z gminy Garbatka-Letnisko (23 proc.), miasta Kozienice (39 proc.) oraz z terenów wiejskich gminy Kozienice (48,7 proc.).

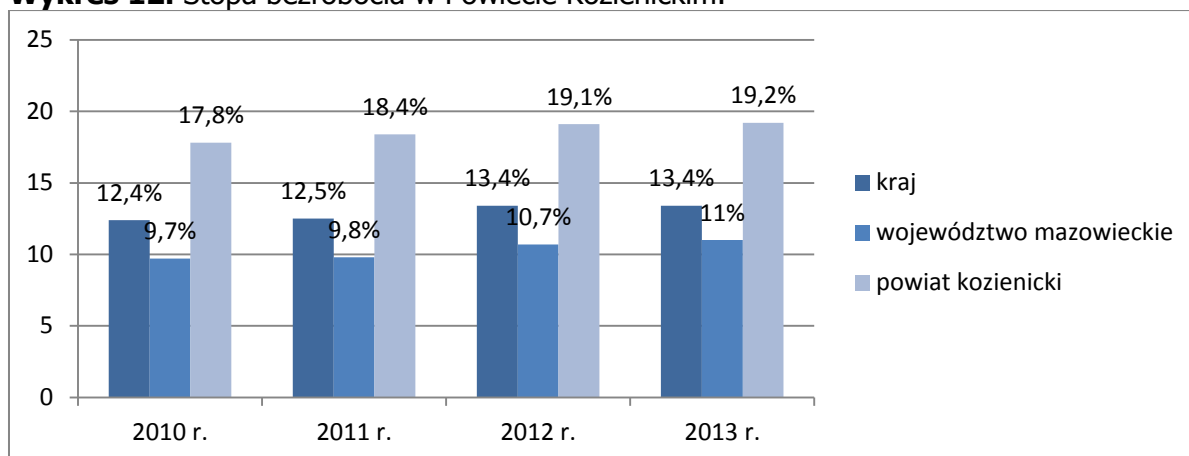
Tabela 8. Bezrobotni według płci w Powiecie Kozienickim.

Bezrobotni wg płci												
	Ogółem				Mężczyźni				Kobiety			
Rok	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Osoby	4575	4767	4937	4974	2349	2360	2495	2532	2226	2407	2442	2442

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

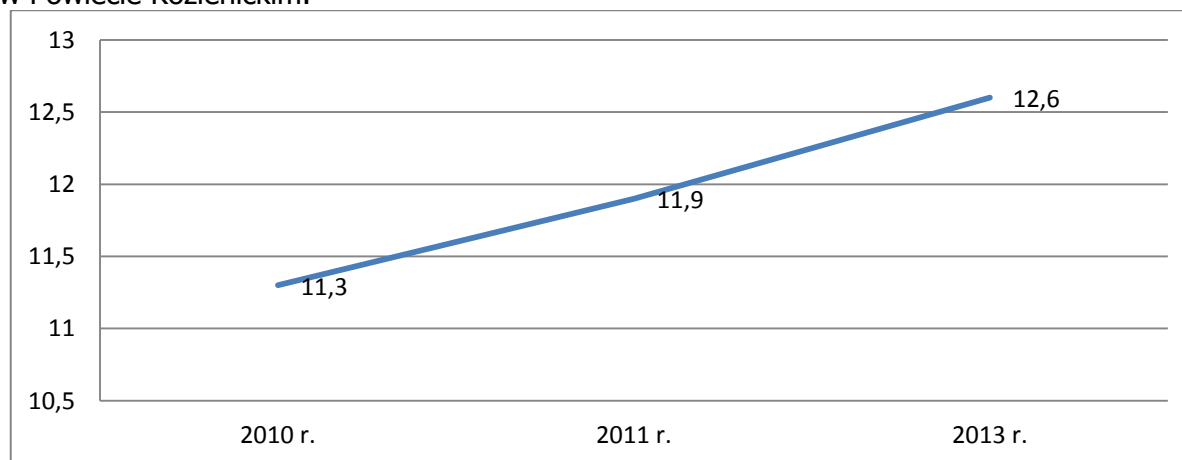
W Powiecie Kozienickim od kilku lat utrzymuje się wysoka stopa bezrobocia wynosząca 19,2 proc. na koniec 2013r. Przewyższa ona znacząco wskaźniki bezrobocia na terenie województwa mazowieckiego i w kraju. W przytoczonym okresie bez pracy pozostawało prawie 5000 osób. Bezrobocie najdotkliwiej jest odczuwalne wśród ludności wiejskiej, która stanowiła 74,9% ogółu bezrobotnych. Bezrobocie dotyka szczególnie ludzi młodych i w wieku aktywności zawodowej. Na dzień 31 grudnia 2013r., osoby w wieku 18-24 lata stanowiły ponad 20% ogółu bezrobotnych. Jeśli uwzględnimy grupę osób od 18 do 34 roku życia to stanowiły one prawie połowę zarejestrowanych bezrobotnych.

Jeśli chodzi o wykształcenie to w gronie bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym oraz niższym.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w Powiecie Koziennickim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

W latach 2010-2013, największy przyrost liczby bezrobotnych (powyżej 20%) nastąpił w gminach Grabów nad Pilicą oraz Sieciechów. Najmniejszy przyrost (poniżej 10%) nastąpił w gminach: Garbatka Letnisko, Gniewoszków i Koziennice. Należy tu jednak zwrócić uwagę, że w gminie Koziennice bez pracy pozostawało ponad 2300 osób.

Wykres 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Powiecie Koziennickim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Bezrobocie jest jednym z największych problemów społecznych Powiatu Koziennickiego. Pomimo programów aktywizujących opracowywanych i wdrażanych przez władze powiatu (Powiatowy Urząd Pracy) i gmin oraz stowarzyszeń działających na rzecz osób bezrobotnych sytuacja na rynku pracy nie poprawia się, co generuje emigrację zarobkową mieszkańców powiatu.

III.8. Ochrona zdrowia

Na terenie Powiatu Koziennickiego, według danych Banku Danych Lokalnych GUS, w 2013r. działało łącznie 26 zakładów opieki zdrowotnej, w których udzielono 353 727 porad medycznych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. W przeliczeniu na mieszkańców powiatu daje to średnio 5,7 porad dla każdego mieszkańca w 2013 roku. Niemal bez zmian od 2010 roku pozostaje liczba ambulatoryjnych przychodni na 10 tys. mieszkańców (4), podobnie nie zmienia się liczba praktyk lekarskich w miastach (2013 r. – 9), ale na wsiach na przestrzeni lat 2010-2013 notuje się stały spadek prywatnych praktyk lekarskich z 6 do 3.

Wzrósł natomiast odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach z 1,2 proc. w 2010 r. do 3,3 proc. w 2013 r. Bazę szpitalną powiatu stanowi Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Koziennicach, który na koniec 2013 roku dysponował 388 łózkami.

III.9. Edukacja i wychowanie

Na terenie powiatu znajduje się dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowa, umożliwiającą stosunkowo łatwy dostęp do placówek oświatowych. Szkoły ponadgimnazjalne oferują młodzieży kształcenie o różnorodnych profilach. Oferta edukacyjna na terenie powiatu umożliwia także osobom dorosłym uzupełnienie wykształcenia. W roku szkolnym 2012/13 na terenie powiatu działało 28 publicznych szkół podstawowych, 12 publicznych gimnazjów oraz 4 publiczne szkoły ponadgimnazjalne. Ponadto na terenie powiatu funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Opactwie w którym organizuje się naukę i wychowanie dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Do szkół podstawowych uczęszczało ogółem 3 540 uczniów, a do gimnazjalnych 2 049¹². Natomiast ogółem w szkołach ponadgimnazjalnych uczyło się 2 056 uczniów.¹³, z czego 1 822 w szkołach, w których organem prowadzącym był powiat¹⁴. Od 2008 r. maleje liczba uczniów w szkołach – w latach 2008-2012 o 16,91 proc. Największy spadek nastąpił w 2012 r. (w porównaniu do roku 2011) w Liceum Ogólnokształcącym w Koziennicach (o 17,7 proc.). Największa liczba uczniów – 1 321 osób - uczęszczała do Zespołu Szkół Nr 1 w Koziennicach, w skład którego wchodzi: Zasadnicza Szkoła Zawodowa, II Liceum Ogólnokształcące w Koziennicach i Technikum w Koziennicach.

¹² opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013

¹³ Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu statystycznego w Warszawie, 2013

¹⁴ opracowanie własne na podstawie danych wg sprawozdań SIO

Analiza danych wskazuje, że na przestrzeni kilku ostatnich lat zmniejszyła się liczba szkół podstawowych z 34 w roku 2009 do 28 w roku 2012 przy jednoczesnym spadku liczby uczniów o 396 osób. Systematycznie też zmniejsza się liczba liceów niepublicznych (z 7 w roku 2010 do 5 w 2013 r.). Zwiększa się natomiast liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (2010 r.- 976 os.; 2013 r.- 1089 os.)

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Zmniejszone zainteresowanie nauką w liceach ogólnokształcących przy jednoczesnym zwiększeniu się liczby uczniów ubiegających się o przyjęcie do szkół zawodowych różnego stopnia implikuje potrzebę wspierania i rozwoju szkolnictwa zawodowego na terenie powiatu.

III.10. Sport i rekreacja

Na terenie Powiatu Kozienickiego działają 33 kluby sportowe (w tym uczniowskie kluby sportowe) nie prowadzące działalności gospodarczej oraz uczniowskie kluby sportowe, zarejestrowane w ewidencji Wydziału Zdrowia, Edukacji i Sportu Starostwa Powiatowego w Kozienicach. Kluby prowadzą działalność sportową w sekcjach: piłki nożnej, piłki ręcznej, piłki siatkowej, tenisa stołowego, strzelectwa sportowego, lekkoatletyki, gimnastyki sportowej, sportów walki, jeździectwa, pływackiej. W dyspozycji klubów i mieszkańców Powiatu Kozienickiego jest rozległa baza sportowa: boiska szkolne, sale gimnastyczne, boiska Orliki, hala sportowa, basen, korty tenisowe, strzelnica pneumatyczna, stadion, ośrodek jeździecki.

Liczne podmioty prowadzą działalność o charakterze sportowym, turystycznym i rekreacyjnym. Stale ulepszana baza sportowa służy zarówno sportowcom wyczynowym, jak i rekreacji. Ważną rolę w rozwoju kultury fizycznej i sportu odgrywają obiekty szkolne (sale gimnastyczne, boiska), które są uzupełnieniem istniejącej infrastruktury sportowej. Największą popularnością cieszy się piłka nożna (liczne kluby uczestniczące w ligowych rozgrywkach regionalnych), siatkówka i koszykówka.

Kozienice jako centrum powiatu, dysponują infrastrukturą sportową umożliwiającą organizowanie imprez o znaczeniu ogólnopolskim i międzynarodowym. Atutem miasta jest baza dla miłośników jeździectwa na terenie stadniny koni. Jest to największy ośrodek hodowli koni pełnej krwi angielskiej. Konie przeznaczone są do celów wyścigowych, sportowych i rekreacyjnych.

Kryta Pływalnia „DELFIN” z czterema basenami, w tym dwoma do nauki pływania i rekreacyjnym z ponad stumetrową zjeżdżalnią. Kompleks basenowy został tak zaprojektowany, by mogły z niego korzystać także osoby niepełnosprawne.

Celom turystycznym i rekreacyjnym służą również ośrodki wypoczynkowe, w tym ośrodek nad Jeziorem Kozienickim i ośrodek w Garbatce-Letnisko nad zalewem Polanka w rezerwacie Krępiec. Powiat Kozienicki stwarza znakomite warunki dla rozwoju turystyki, dysponując siecią gospodarstw agroturystycznych.

Łączna długość dziewięciu pieszych szlaków w Kozienickim Parku Krajobrazowym wynosi 186 km. W 2006 roku powstała nowa sieć szlaków rowerowych o łącznej długości 355 km i 9 ścieżek dydaktycznych o łącznej długości 24 km¹⁵.

III.11. Organizacje pozarządowe

Na terenie Powiatu Kozienickiego na koniec 2013 roku zarejestrowanych było 65 stowarzyszeń, w tym 38 na terenie miasta Kozienice:

1. Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Koło w Kozienicach,
2. Klub Abstynentów Wzajemnej Pomocy „Cisza” w Kozienicach,
3. Związek Inwalidów Wojennych RP Oddział w Kozienicach,
4. Radomskie Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami Oddział w Kozienicach,
5. Polski Związek Wędkarski Okręg Radomski Koło w Kozienicach,
6. Polski Związek Wędkarski Okręg Radomski Koło przy Elektrowni „Kozienice” w Świerżach Górnych,
7. Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze Oddział w Kozienicach,
8. Towarzystwo Miłośników Ziemi Kozienickiej w Kozienicach,
9. Polski Związek Filatelistów Koło przy Elektrowni „Kozienice”,
10. Stowarzyszenie Działkowców Kępy Niemojewskiej,
11. Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Oddział Gminny w Gniewoszowie,
12. Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Oddział Gminny w Sieciechowie,
13. Polski Związek Wędkarski Koło w Sieciechowie,
14. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Nr 5 w Kozienicach,
15. Stowarzyszenie Polskich Kombatantów w Kraju Koło Nr 1 w Kozienicach,
16. Związek Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Wojska Polskiego Koło Nr 3,

¹⁵ Opracowanie na podstawie danych Wydziału Zdrowia, Edukacji i Sportu Starostwa Powiatowego w Kozienicach.

17. Towarzystwo Pamięci Józefa Piłsudskiego w Głowaczowie,
18. Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie Koło w Kozienicach,
19. Polski Związek Emerytów i Rencistów Oddział w Kozienicach,
20. Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Pomoc Rodzinie” w Bąkowcu,
21. Stowarzyszenie Przyjaciół Garbatki w Garbatce Letnisko (Garbatka Letnisko),
22. Stowarzyszenie Na Rzecz Ekorozwoju Wsi Studzianki Pancerne (Głowaczów),
23. Stowarzyszenie Na Rzecz Ekorozwoju Wsi - Nasze Dzieci (Głowaczów),
24. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Kozienskiej,
25. Stowarzyszenie Grabów n/Pilicą 2000 (Grabów n/Pilicą),
26. Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat Kozienski”,
27. Stowarzyszenie „Pieniądze i Więź”,
28. Klub „Gambit” ,
29. Międzyszkolny Zespół Doskonalenia Nauczycieli Gminy Gniewoszków - (Gniewoszków),
30. Samorządowe Forum Ziemi Kozienskiej (Janików),
31. Stowarzyszenie Klubu Abstynentów Victoria Świerze Górne,
32. Stow. Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin “Sami Sobie”,
33. Stowarzyszenie Bezrobotnych „Róbmy Swoje”,
34. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju i Promocji wsi Kosionek Wólka Brzózka ,
35. Stowarzyszenie „Pamięć i Przyszłość”,
36. „Klub Olimpijczyka”,
37. Stowarzyszenie “Patriotyczno-Chrześcijańskie” Garbatka-Letnisko,
38. Klub Seniora „RELAKS”,
39. Stowarzyszenie „Porozumienie dla Rozwoju”,
40. Klub Seniora „Złota Jesień” Kozienice,
41. Związek Żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego KOŁO Stowarzyszenie „Nasz Region Kozienski”,
42. Stowarzyszenie Fanów Sportu,
43. „Klub Miłośników Ziemi Magnuszewskiej” – Magnuszew,
44. „Kozienskie Stowarzyszenie Pomocy Najmłodszym”,
45. Stowarzyszenie „SŁOWIK” – Sieciechów,
46. Stowarzyszenie „GRABO” -Grabów n/Pilicą,
47. Stowarzyszenie Kobiet Ziemi Kozienskiej,
48. Kozienski Kongres Samorządowy – Opatkowice,
49. Kozienskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych,

50. Stowarzyszenie Kawaleryjskie Imienia 22 Pułku Ułanów Podkarpackich Garbatka Letnisko Garbatka-Letnisko,
51. Stowarzyszenie „RENKA”,
52. Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Muzycznej w Kozienicach-KANON,
53. Stowarzyszenie Kibiców MKS Kozienice,
54. Stowarzyszenie „Praworządny Powiat Miasto i Gmina” Głowaczów,
55. Stowarzyszenie „Nowoczesna Gospodyni” Stanisławice,
56. Stowarzyszenie „Klub Żeglarski DAL,
57. Stowarzyszenie „Na Zdrowie”,
58. Stowarzyszenie Dzieci i młodzieży „Spon-Tan”,
59. Stowarzyszenie „Miasto Naszych Marzeń”,
60. Stowarzyszenie „Wiślane Przymierze Sieciechów”,
61. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Głowaczów – Głowaczów,
62. Kozienskie Stowarzyszenie Twórców Fotografii,
63. Stowarzyszenie „Alternatywa samorządowa Ziemi Kozienskiej,
64. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kociołki i Okolic,
65. Stowarzyszenie 50+ Szansą Dla Ciebie Osiemborów.

III.12. Kultura

Na terenie Powiatu Kozienskiego działają różnego rodzaju placówki kulturalno-oświatowe, których zadaniem jest inicjowanie, przygotowanie, organizacja wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym, regionalnym i krajowym. Infrastruktura kulturalna to w większości obiekty gminne o charakterze samorządowych instytucji kultury. Najbardziej rozwinięta jest na terenie gminy Kozienice.

Powiat Kozienski poprzez działania Wydziału Promocji i Kultury jest organizatorem, współorganizatorem i koordynatorem wielu cyklicznych i okazjonalnych wydarzeń kulturalnych. Wśród nich można wymienić np. Dożynki Powiatu Kozienskiego, kolejne rocznice Bitwy pod Studziankami i walk o przyczółek warecko-magnuszewski, plenery rzeźbiarskie, malarskie, fotograficzne, wystawy poplenerowe, Narodowe Święto Niepodległości, koncerty muzyki klasycznej z cyklu Mazowsze w Koronie. Muzyczne Wieczory w Zabytkach Architektury Mazowieckiej, festiwale, festyny, dni gmin, przeglądy i biesiady, a także uroczystości patriotyczne i kombatanckie, rekonstrukcje historyczne, rajdy rowerowe oraz wiele innych imprez o charakterze kulturalnym, sportowym, edukacyjnym, a także turystycznym. Dzięki wyjątkowej działalności w zakresie upowszechniania kultury Powiat Kozienski został laureatem konkursu Stolica Kultury Mazowsza 2012.

Działania te odgrywają istotną rolę w rozwoju kultury, integracji społeczeństwa i animatorów gminnych, kreując pozytywne wzory kulturowe i właściwy odbiór sztuki.

Muzea i instytucje kultury:

- Muzeum Regionalne w Kozienicach im. prof. T. Mikockiego
- Kozienski Dom Kultury im. B. Klimczuka w Kozienicach
- Biblioteka Publiczna Gminy Koziensice im. ks. F. Siarczyńskiego w Kozienicach
- Kozienskie Centrum Artystyczno-Kulturalne (w budowie - planowane oddanie do użytku: koniec 2015 r.)
- Gminne Centrum Rekreacji, Sportu i Promocji w Garbatce-Letnisko
- Centrum Aktywizacji Społeczności Lokalnej "Cyberia" w Grabowie nad Pilicą
- Gminna Biblioteka Publiczna – Centrum Kultury w Magnuszewie
- Muzeum – Centrum Kultury i Tradycji Historycznej/Skansen Bojowy 1 Armii Wojska Polskiego w Mniszewie
- Galeria "Na piętrze" przy PSP im. Stefana Czarnieckiego w Roznieszewie.
- Muzeum Studzianki Pancerne.
- Izba Historyczna w Sieciechowie.

Ważną rolę w rozwoju edukacji i kultury ma Biblioteka Publiczna Gminy Koziensice im. ks. Franciszka Siarczyńskiego Biblioteka Powiatowa dla Powiatu Kozienskiego wraz z jej siedmioma filiami na terenie Gminy Koziensice, a także Biblioteki Gminne w: Garbatce-Letnisko, Głowaczowie, Brzósie, Gniewoszowie, Grabowie nad Pilicą, Magnuszewie, Sieciechowie. Placówki te są jednocześnie punktami edukacji informatycznej, posiadają czytelnie internetowe, są inicjatorami i organizatorami wydarzeń kulturalnych na swoim terenie.

III.13. Charakterystyka systemu pomocy społecznej

Pomoc społeczna na poziomie powiatu jest realizowana przez miejsko-gminny i gminne ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie. W sieci pomocy społecznej na terenie powiatu swoje miejsce zajmują również Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych, Warsztat Terapii Zajęciowej, Placówka Socjalizacyjna „Panda” oraz Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Analiza powodów przyznawania pomocy społecznej stanowi istotny element wielowymiarowej diagnozy sytuacji społecznej w powiecie. Ta część diagnozy identyfikuje najważniejsze problemy społeczne występujące w powiecie. Analizując dane statystyczne

dotyczące beneficjentów pomocy społecznej należy brać pod uwagę kontekst sytuacji społeczno-ekonomicznej poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego a także fakt, iż jednemu klientowi pomocy społecznej wsparcie może zostać udzielone z kilku powodów.

Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej jest uzależnione od spełnienia warunku określonego w art. 8 ust. 1 ustawy *o pomocy społecznej* określającego wysokość kryterium dochodowego osoby lub rodziny. Zgodnie z tym przepisem prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od dnia 1 października 2012 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nieprzekraczający kwoty 542 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwota 456 zł przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej. Powody wymienione w art. 7 to:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- przemoc w rodzinie,
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całonocne placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizm lub narkomania,
- zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa.

Źródłem danych dotyczących liczby rodzin i liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodów wymienionych w katalogu ustawowym jest ocena zasobów pomocy społecznej sporządzona przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej na podstawie sprawozdań poszczególnych samorządów gminnych i powiatowych. Ocena zasobów pomocy społecznej jest szerokim zbiorem danych z różnych źródeł takich jak: sprawozdania resortowe MPiPS-03, dane GUS, dane własne jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Jakościowo inne niż ośrodków pomocy społecznej w gminach są zadania powiatu realizowane przez następujące instytucje:

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE w Koziennicach

Do podstawowych obowiązków Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie należy realizacja zadań powiatu z zakresu:

- opracowywania i realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- opracowywania Powiatowego Programu Pieczy Zastępczej,
- prowadzenia specjalistycznego poradnictwa,
- organizowania opieki w rodzinach zastępczych, udzielania pomocy finansowej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci,
- zapewnienia opieki i wychowania dzieciom i młodzieży całkowicie lub częściowo pozbawionej opieki rodzicielskiej,
- pokrywania kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i w rodzinach zastępczych,
- udzielania wsparcia finansowego pomocnego w usamodzielnieniu się oraz kontynuowaniu nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- integracji środowiskowej dla osób mających trudności w przystosowaniu się do życia,
- pomocy osobom posiadającym status uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
- prowadzenia i rozwoju infrastruktury domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,
- prowadzenia mieszkań chronionych oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży,
- prowadzenia ośrodków interwencji kryzysowej,
- szkolenia i doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- doradztwa metodycznego dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu,
- terminowej i rzetelnej realizacji sprawozdawczości,
- sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej,

- opracowywania i realizacji powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- opracowywania planów zadań i przekazywanie informacji z prowadzonej działalności na potrzeby samorządu województwa,
- dofinansowania do: uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, imprezach sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystyki osób niepełnosprawnych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, działań mających na celu likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.
- realizacji uchwał podjętych przez Radę Powiatu, Zarząd Powiatu w sprawach związanych z działalnością Centrum,
- współpracy z organizacjami rządowymi i pozarządowymi, stowarzyszeniami i fundacjami,
- podejmowania doraźnych działań wynikających z aktualnych potrzeb mieszkańców, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- realizacji zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- zapewnienia mieszkańcom powiatu bieżących informacji dotyczących działalności Centrum, w tym rehabilitacji społecznej i zawodowej, praw i przywilejów należnych osobom objętym jego działalnością.

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ DLA DOROSŁYCH w Koziennicach

Do zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przez powiat należy prowadzenie oraz rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, a także umieszczanie w nich skierowanych przez gminy osób. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Zakres i rodzaj usług świadczonych przez domy pomocy społecznej jest jednym z najszerszych pod względem usług świadczonych przez jednostki pomocy społecznej, co sprawia, iż są to jednostki specyficzne, które nie będąc specjalistycznymi zapewniają pomoc we wszystkich sferach związanych z godnym życiem człowieka.

Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Kozienicach dysponuje 100 miejscami, w tym 89 miejsc dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz 11 miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych. Dzięki projektowi współfinansowanemu przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w 2013r. został rozbudowany i powstał nowoczesny budynek mieszkalny przeznaczony dla 36 osób.

Tabela 9. Wykaz osób przebywających i skierowanych do Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Kozienicach i średni miesięczny koszt utrzymania w latach 2011-2013.

Rok	Liczba osób przebywających w DPS w Kozienicach z terenu Powiatu Kozienickiego	Liczba osób skierowanych do DPS w Kozienicach z terenu Powiatu Kozienickiego	Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej w Kozienicach w zł.
2011	29	6	2.698,83 zł
2012	32	6	2.741,78 zł
2013	32	7	2.988,40 zł

Źródło: Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Kozienicach.

Osoby umieszczone ponoszą odpłatność za pobyt w Domu w wysokości 70% swojego dochodu. Od 1 stycznia 2004 roku kwotę różnicy między odpłatnością mieszkańca a pełnym kosztem utrzymania ponosi rodzina lub gmina pochodzenia osoby umieszczonej. Organ gminy wydaje decyzje o skierowaniu do domu pomocy społecznej oraz o odpłatności za pobyt. Decyzje o umieszczeniu w domu wydaje Starosta Powiatu. Wcześniej decyzje o skierowaniu i odpłatności wydawał Starosta, a opłaty na utrzymanie mieszkańców pochodziły z dotacji budżetu państwa, w związku z czym było dużo osób oczekujących na umieszczenie w Domu. Obecnie mieszkańcy przyjmowani są na bieżąco.

PLACÓWKA SOCJALIZACYJNA „PANDA” w Kozienicach

Pieczą zastępczą w formie instytucjonalnej w Powiecie Kozienickim sprawowana jest przez Placówkę Socjalizacyjną „PANDA”, która zapewnia dzieciom zdrowym i z deficytami rozwojowymi, całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, całodobową opiekę i wychowanie. Ponadto zaspokajają wychowankom niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Placówka zapewnia dzieciom specjalistyczną opiekę, a także organizuje zajęcia wychowawcze, korekcyjne i kompensacyjne (w grupach o podobnych deficytach rozwojowych), logopedyczne, umuzykalniające, rekreacyjne i sportowe, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego. Wychowankowie placówki

uczęszczają do szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na terenie gminy Kozienskie lub do szkół z internatem poza miejscem zamieszkania. Placówka prowadzi działania w kierunku powrotu dziecka do rodziny naturalnej oraz usamodzielnienia się podopiecznych. Pobyt dziecka w placówce ma charakter przejściowy, trwa do momentu powrotu do rodziny biologicznej, umieszczenia w rodzinie adopcyjnej lub zastępczej lub usamodzielnienia.

Za pobyt dzieci z innych powiatów przebywających w Placówce, na podstawie zawieranych porozumień, koszty utrzymania ponosi powiat na terenie, którego dzieci zamieszkiwały przed umieszczeniem. Placówka dysponuje 30 miejscami.

Tabela 10. Wykaz dzieci przebywających i umieszczonych w Placówce Socjalizacyjnej „PANDA” z terenu Powiatu Kozienskiego w latach 2011-2013 oraz średni miesięczny koszt utrzymania.

Rok	Liczba dzieci przebywających z terenu Powiatu kozienskiego	Liczba dzieci umieszczonych z terenu Powiatu kozienskiego	Średni miesięczny koszt utrzymania
2011	17	9	3.025,00 zł
2012	14	7	3.596,13 zł
2013	22	12	4.314,28 zł

Źródło: Placówka Socjalizacyjna „PANDA” w Kozienskich.

PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA w Kozienskich

Podstawowym celem Poradni jest udzielanie dzieciom, od momentu urodzenia, i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomaganie przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Do zadań Poradni należy w szczególności:

1. Diagnozowanie dzieci i młodzieży w celu określenia ich indywidualnych możliwości psychofizycznych, wyjaśnienie mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu oraz wskazania sposobu rozwiązania tego problemu.
2. Udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, która polega w szczególności na:

- prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w formie: indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych, terapii rodziny, grupy wsparcia, prowadzenia mediacji, interwencji kryzysowej, warsztatów, porad i konsultacji, wykładów i prelekcji, działalności informacyjno- szkoleniowej;
 - udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno- pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
 - udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych.
3. Realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola i szkoły, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych.

Ww. zadania są realizowane w szczególności w formie:

- porad i konsultacji;
- udziału w spotkaniach odpowiednio nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów;
- udziału w zebraniach rad pedagogicznych;
- warsztatów;
- grup wsparcia;
- wykładów i prelekcji;
- prowadzenia mediacji;
- Interwencji kryzysowej;
- działalności informacyjno- szkoleniowej;

Poradnia realizuje zadania przy pomocy specjalistów: psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych oraz w zależności od potrzeb mogą być realizowane przy pomocy innych specjalistów, w szczególności lekarzy, których udział jest niezbędny do efektywnego udzielania pomocy psychologiczno- pedagogicznej.

W uzasadnionych przypadkach, na wniosek i każdorazowo za zgodą rodziców lub prawnych opiekunów dziecka pomoc psychologiczno- pedagogiczna może być udzielana

poza poradnią, w szczególności w przedszkolu, szkole i placówce oraz w środowisku rodzinnym dzieci i młodzieży.

Poradnia realizuje zadania, współdziałając z innymi poradniami, a także przedszkolami, szkołami i placówkami oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i nauczycielom.

WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ w Przewozie

Na terenie Powiatu Kozienickiego działa Warsztat Terapii Zajęciowej przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozienicach. Działalność Warsztatu współfinansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz ze środków Gminy i Powiatu. WTZ jest placówką pobytu dziennego i wsparciem obejmuje 40 uczestników. Terapia zajęciowa odbywa się w następujących pracowniach: informatycznej, samoobsługi i czynności dnia codziennego, ceramicznej, plastyczno-malarskiej, krawieckiej, rękodziela artystycznego, umiejętności społecznych i umiejętności praktyczno-zawodowych.

Rehabilitacja odbywa się zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji, którego celem jest poprawa i rozwój kondycji fizycznej i psychicznej uczestników, aktywizacja i przygotowanie do życia w społeczeństwie, również do podjęcia pracy. Terapia prowadzona jest w zakresie samoobsługi i czynności życia codziennego, przygotowywania podstawowych posiłków, pokonywania trudności związanych z radzeniem sobie w skomplikowanych sytuacjach. Uczestnicy nabywają umiejętności wykonywania przedmiotów użytkowych i artystycznych, obsługi maszyn, np. do cięcia drewna, do szycia oraz obsługi komputera. Czas trwania zajęć w warsztacie wynosi nie więcej niż 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo.

Uczestnikiem Warsztatu może zostać osoba, posiadająca orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej z upośledzeniem umysłowym lub chorobą psychiczną.

W 2013 i 2014 r. do Warsztatu uczęszczało 40 osób, w tym :

- 30 uczestników z Gminy Kozienice,
- 4 uczestników z Gminy Garbatka-Letnisko,
- 1 uczestnik z Gminy Sieciechów,
- 5 uczestników z Gminy Magnuszew.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Jednym z najważniejszych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest organizowanie, szkolenie i wspieranie rodzin, które podejmują się opieki nad dzieckiem lub dziećmi, z różnych względów nie mogących być wychowywanych przez biologiczne rodziny

Od dnia 1 stycznia 2012r. obowiązki jednostek samorządu terytorialnego oraz organów administracji rządowej w zakresie wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Pieczka zastępcza zapewnia:

- przygotowanie dziecka do:
 - godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
 - pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
 - zaspokojenia potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych,
- pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe - dążenie do przysposobienia dziecka.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej oraz instytucjonalnej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. W przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletniości. Osoba, która osiągnęła pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej,

prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25-go roku życia, jeżeli się uczy.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- rodzina zastępcza spokrewniona,
- rodzina zastępcza niezawodowa,
- rodzina zastępcza zawodowa w tym zawodowa rodzina pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa rodzina specjalistyczna,
- rodzinny dom dziecka.

Rodziny zastępcze oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Spokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze tworzone są przez wstępnych (dziadków) lub rodzeństwo dziecka, rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe tworzą osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (dalsi krewni lub osoby obce dziecku).

Tabela 11. Dane dotyczące rodzin zastępczych na terenie Powiatu Kozienickiego w latach 2011-2013.

Rok	Liczba rodzin zastępczych	Liczba przebywających dzieci	Kwota świadczeń wypłaconych dla rodzin zastępczych
2011	47	61	481.390,00 zł
2012	47	63	561.895,00 zł
2013	49	66	604.182,00 zł

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

III.14. Bezpieczeństwo publiczne

Zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu realizowane są przez służby, straże i inspekcje powiatowe, regionalne lub rejonowe. Komendzie Powiatowej Policji podlegają posterunki policji na terenie gmin powiatu rozlokowane w miejscowościach będących siedzibami władz gminnych. I tak np. komisariat w Gniewoszowie obejmuje gminy Gniewoszków, Garbatkę Letnisko i Sieciechów. W 2013 r. komisariat w Grabowie nad Pilicą rozpoczął obsługę terenu gmin Głowaczów, Magnuszew i Grabów nad Pilicą.

Obok policji bezpieczeństwo mieszkańców zapewnia Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej. Na terenie gmin jej działania wspierane są przez 43 jednostki ratowniczo-

gaśnicze Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego 11 z nich włączone jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego¹⁶.

Do zwalczania zagrożeń z zakresu sanitarno-epidemiologicznych, szczególnie w okresie wystąpienia epidemii przygotowana jest Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Do zadań Powiatowego Inspektoratu Weterynarii należy w szczególności zapobieganie i zwalczanie zagrożeń dla życia i zdrowia ludności wskutek rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych zwierząt. Inspektorat wyposażony jest w niezbędny sprzęt do diagnostyki i dezynfekcji oraz posiada aktualny opracowany plan gotowości na poziomie powiatu następujących chorób zakaźnych zwierząt: pryszczycza, choroba pęcherzykowa świń, gąbczasta encefalopatia bydła, afrykański pomór świń, klasyczny pomór świń, wysoce zjadliwa grypa ptaków domowych, pomór drobiu, rzekomy pomór drobiu, zakaźna martwica układu krwiotwórczego ryb łososiowatych.

Bezpieczeństwo energetyczne w zakresie przesyłania, dystrybucji i dostarczania energii elektrycznej dla gospodarstw indywidualnych, instytucji i zakładów przemysłowo usługowych należy do PGE Dystrybucja S.A. Oddział Skarżysko-Kamienna, Rejonowy Zakład Energetyczny w Radomiu. Obsługę klienta na terenie powiatu realizuje Pogotowie Energetyczne w Kozienicach.

Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Oddział w Radomiu posiada swój Inspektorat w Kozienicach. Inspektorat wypełnia swoje zadania na terenie powiatu w zakresie: utrzymania odpowiedniego stanu urządzeń wodnych i wałów przeciwpowodziowych, konserwacji i administrowaniu urządzeń wodnych, ochrony przed powodzią i udziału w akcjach powodziowych oraz współpracy w tym zakresie z samorządami. Poza tym jest w posiadaniu magazynu przeciwpowodziowego.

Do zadań Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego z zakresu bezpieczeństwa należy m.in. sprawdzanie stanu technicznego oraz dokumentacji obiektów budowlanych będących w użytkowaniu w celu zapobieżenia ich niewłaściwej eksploatacji i dewastacji mogącej doprowadzić do katastrofy budowlanej oraz dbałość o nie ich administratorów szczególnie w okresie niekorzystnych warunków atmosferycznych (zaleganie śniegu, oblodzenia).

¹⁶ Na podstawie danych Komendy Głównej Straży Pożarnej za 2013 rok, <http://straz.gov.pl>.

III.15. Infrastruktura, transport i komunikacja

Powiat Koziennicki posiada dobrze rozwiniętą sieć drogową w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego. Umożliwia ona komunikację tranzytową i lokalną z głównymi szlakami komunikacji krajowej i międzynarodowej oraz sprawną łączność z większymi ośrodkami takimi jak Radom, Lublin i Warszawa. Głównymi szlakami komunikacji kołowej przebiegającymi przez teren powiatu są dwie drogi krajowe. Droga krajowa nr 48 przebiega z zachodu na wschód (Białobrzegi- Koziennice- Dęblin- Kock), a droga nr 79 z północy na południe (Warszawa- Koziennice-Zwolen- Sandomierz). Krzyżują się w centralnie położonych Koziennicach, co sprawia że miasto posiada najkorzystniejsze położenie komunikacyjne w powiecie. Łączna ich długość wynosi ponad 100 km. Poza tym do najważniejszych sieci drożnych należy 9 odcinków dróg wojewódzkich: nr 691, 737, 738, 782, 788, 823, 859, 730, 736 o łącznej długości w granicach powiatu 89 km.

Ważnym uzupełnieniem sieci komunikacji kołowej jest 293 km dróg powiatowych, które generalnie przebiegają poza terenem miejskim oraz drogi gminne. Poważną niedogodnością w układzie komunikacyjnym jest niedostateczna infrastruktura umożliwiająca przeprawę drogową przez rzekę Wisłę w okolicach Koziennic. Jej brak zmusza do korzystania z odległych mostów znajdujących się w Górze Kalwarii i Dęblinie.

W stosunku do transportu drogowego transport kolejowy nie odgrywa znaczącej roli. Przez powiat przebiegają dwie zelektryfikowane linie kolejowe pasażersko-towarowe i jedna towarowa. Linia kolejowa Bąkowiec-Sarnów jest obecnie nieczynna. Z przebiegu linii kolejowej z Radomia do Dęblina najczęściej korzystają gminy Garbatka-Letnisko i Sieciechów, a z linii Radom-Warszawa tylko gmina Grabów nad Pilicą. Obecnie w powiecie czynnych jest pięć stacji kolejowych i jedna bocznica kolejowa. Połączenie kolejowe Garbatka-Letnisko, Bąkowiec-Świerże Górne wykorzystywane jest niemal w całości do zaopatrzenia w surowce energetyczne elektrowni ENEA Wytwarzanie S.A. Połączenie tej linii kolejowej z koleją linii Radom-Warszawa zwiększyłoby znacząco dostępność mieszkańców do aglomeracji warszawskiej.

Jedyną żeglowną drogą wodną jest rzeka Wisła, po której wzdłuż powiatu odbywa się w ograniczonym stopniu transport towarowy.

Głównym dostawcą usług teleinformatycznych na terenie powiatu jest TP S.A. (Orange). Poza tym mieszkańcy mają dostęp do sieci telefonii mobilnej głównych operatorów sieci, chociaż nie wszędzie ich zasięg umożliwia skuteczne połączenie. W ostatnim okresie

zauważa się wzmożoną konkurencyjność w poprawie usług na rynku teleinformatycznym powiatu.

III.16. Ochrona środowiska

Na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. formami ochrony przyrody są m.in.: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe wraz z ich otulinami, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody i użytki ekologiczne. Poza tym niektóre obszary należą do krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska i CORINE- biotopes. Na obszarze Powiatu Kozienickiego chronionych jest 30 471,36 ha (33,26% ogólnej powierzchni) - w tym 2 863 ha krajobrazu chronionego, 461,42 ha rezerwatów przyrody i łącznie 209 pomników przyrody (58 szt. w granicach powiatu), na które składa się 597 drzew rosnących pojedynczo, w alejach, grupach (200-300 letnie dęby) oraz pomniki przyrody nieożywionej. Wśród chronionych obszarów wyróżniających się szczególnymi walorami przyrodniczymi są: Kozienicki Park Krajobrazowy, Otulina KPK, Ostoja Kozienicka, Puszcza Kozienicka, Dolina Środkowej Wisły, Dolina Pilicy, Dolina Dolnej Pilicy, Łękawica.

Lasy, zbiorniki wodne i łąki w obrębie parku i otuliny w dolinach rzek są miejscem lęgów i przelotów wielu gatunków ptaków, m.in. orlika krzykliwego, rybołowa, bataliona, kraski i bociana czarnego. Na terenie parku występuje 16 gatunków nietoperzy, w tym mroczek posrebrzany, nocek wąsaty i mopek. Występuje tu dużo gatunków chronionych i rzadkich roślin oraz zwierząt. Pełna lista nie jest dokładnie znana. Gatunki chronione to: rośliny naczyniowe w ilości 41, płazy – 13, gady – 6, ptaki – 226, ssaki – 32. Gatunki zapisane w czerwonej księdze: porosty – 71, rośliny naczyniowe – 11, gady – 1, ptaki – 36, ssaki – 10.

Ważnymi elementami ochrony środowiska jest racjonalna gospodarka wodno-ściekowa. W gminach powiatu jest ona tylko częściowo uregulowana. W powiecie 79% miejscowości jest całkowicie lub częściowo zwodociągowana, ale niedostatecznie rozbudowana jest sieć kanalizacji sanitarnej. Niekorzystnym zjawiskiem jest rozbudowa sieci wodociągowej przy jednoczesnym zaniedbaniu rozwoju kanalizacji sanitarnej, co może doprowadzić do zwiększenia zagrożenia skażenia środowiska ściekami bytowymi.

Tabela 12. Ścieki oczyszczone w ciągu roku w Powiecie Kozienskim.

Ścieki oczyszczone w ciągu roku												
	Odprowadzane w czasie doby do kanalizacji				Oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonym				Oczyszczane razem			
Rok	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
dcm ³	4	4	4,2	4,1	1828	1804	1654	1757	1550	1549	1537	1507

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Gospodarkę odpadami reguluje kilkanaście aktów prawnych. Realizowana jest poprzez ich zagospodarowanie polegające na zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu oraz składowaniu i nadzorze miejsc składowania. Na terenie powiatu czynne jest jedno składowisko gminne odpadów komunalnych usytuowane w zachodniej części miasta Kozienskie i jedno składowisko odpadów na terenie ENEA Wytwarzanie S.A. Poza tym funkcjonuje zakładowe składowisko odpadów paleniskowych żużla i popiołów z ENEA Wytwarzanie S.A. Zbiórka odpadów z terenów pozostałych gmin dokonywana jest na podstawie umów cywilno-prawnych upoważnionych podmiotów świadczących tego typu usługi z mieszkańcami gmin. Całość odpadów zbierana jest w formie odpadów komunalnych i odpadów segregowanych. Trafiają one poza granice powiatu do specjalistycznych zakładów zajmujących się recyklingiem i utylizacją.

Tabela 13. Odpady wytworzone w ciągu roku w Powiecie Kozienskim.

Odpady wytworzone w ciągu roku												
	Ogółem			Poddane odzyskowi			Unieszkodliwione razem			Składowane na składowiskach własnych i innych		
Rok	2010	2012	2013	2010	2011	2013	2010	2012	2013	2010	2012	2013
tys. ton	1143,0	1128,3	1168,7	621,6	736,8	763,2	392,7	215,5	391,7	390,8	214,9	391,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

IV. Diagnoza sytuacji społecznej w Powiecie Kozienickim

Opracowywanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych opiera się na założeniu i koncepcji poprawy sytuacji w powiecie i nie może powstać jedynie w oparciu o dokumenty i przemyślenia urzędników lub zewnętrznych ekspertów. Niewątpliwie konieczne jest poznanie opinii mieszkańców. Dlatego też do pracy nad dokumentem zaangażowana została społeczność lokalna. Elementem uspołecznienia procesu budowy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych było przeprowadzenie badania ankietowego na terenie powiatu. Materiałem wyjściowym nad opracowywaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Kozienickiego na lata 2015-2020, była analiza sprawozdawczości Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach, ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2011-2013, dane ze Starostwa Powiatowego w Kozienicach i jego jednostek, a także dane Głównego Urzędu Statystycznego i Banku Danych Lokalnych.

Ponadto do diagnozy sytuacji społecznej wykorzystany został model analizy problemów społecznych wypracowany w ramach projektu „Kalkulator Kosztów Zaniechania - wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wpierających”. Podstawą dla tego modelu jest przyjęcie do analizy problemów społecznych katalogu analogicznego jak w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Udział Powiatu Kozienickiego w tym innowacyjnym przedsięwzięciu przekłada się na zmianę optyki patrzenia i analizy problemów społecznych. Owa zmiana polega na przyjęciu opracowanego w ramach projektu nowatorskiego modelu prowadzenia polityki społecznej, zakładającego nie tylko wyróżnienie problemu społecznego, lecz także określenie poziomu jego nasilenia.

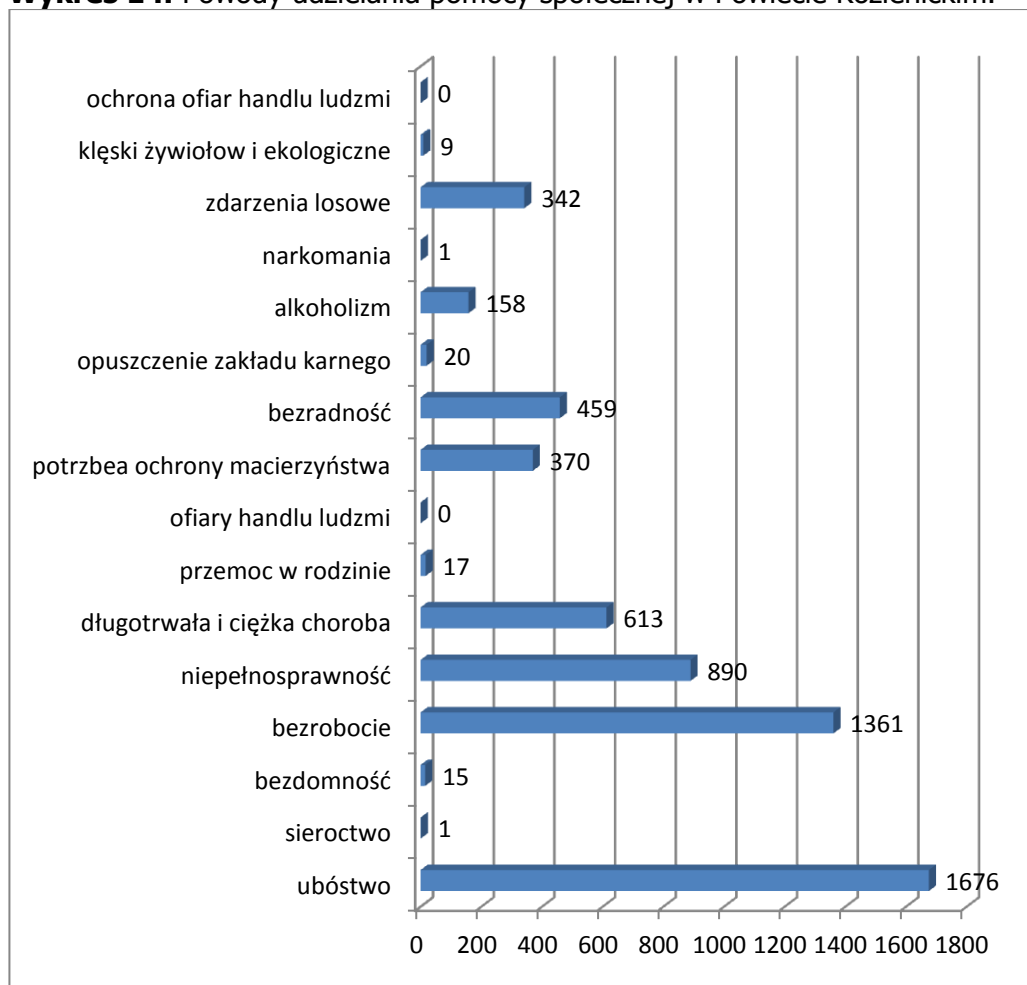
Badacze ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, zajmujący się metodologiczną stroną KKZ, przyjęli trzystopniową skalę w tym zakresie, tj. nasilenie problemu na poziomie niskim, średnim i wysokim. Nie wnikając w zawisłości teoretyczne, najprościej nasilenia problemów można określić następująco:

Poziom niski – pojawienie się danego problemu w gospodarstwach domowych wymaga poniesienia nakładów rzeczowych i osobowych po stronie gminy/powiatu, ale w ich efekcie – wraz z aktywnością własną członków gospodarstw domowych – udać się powinno w niedługim czasie wyeliminować występowanie tego problemu. Zatem, z punktu widzenia kosztów społecznych i ekonomicznych dla powiatu, jest to sytuacja wymagająca największej

uwagi i troski wszystkich służb, bowiem szybkie „zaradzenie” problemowi nie będzie wymagało ponoszenia dalszych nakładów.

Poziom średni – określa sytuacje, w których doszło już do pewnego utrwalenia występowania danego problemu społecznego w gospodarstwach domowych. Tutaj praca stosownych podmiotów lokalnej polityki społecznej oraz nakłady na „wyprowadzenie” owych gospodarstw domowych do stanu pełni funkcjonowania społecznego w przestrzeni gminy/powiatu, generuje dużo wyższe koszty – społeczne i finansowe. Często też ta praca może przybierać jedynie charakter interwencyjny, a ryzyko wzrostu natężenia danego problemu w życiu członków gospodarstwa domowego jest dość wysokie i – co się z tym wiąże – zwiększa się prawdopodobieństwo doświadczenia przez osoby/grupy wykluczenia społecznego.

Poziom wysoki – to stan utrwalonego występowania danego problemu społecznego, a niejedno-krotnie – współwystępowanie wielu problemów jednocześnie w tych samych gospodarstwach domowych. Ze społecznego punktu widzenia, dominuje wysoka izolacja społeczna członków gospodarstw domowych, ich wykluczenie z wielu sfer życia publicznego, a także utrata przez nich samodzielności funkcjonowania – ekonomicznego, zawodowego, itd. Członkowie owych gospodarstw domowych wymagają przewlekłego wsparcia instytucjonalnego i finansowego, co generuje najwyższe (i długotrwałe) nakłady finansowe po stronie gminy/powiatu, zaś szanse na odzyskanie samodzielności funkcjonowania bądź na spadek natężenia występujących problemów są niewielkie.

Wykres 14. Powody udzielania pomocy społecznej w Powiecie Kozienskim.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Główne powody przyznawania pomocy społecznej w Powiecie Kozienskim

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Powiecie Kozienskim jest ubóstwo. W roku 2013 z powodu ubóstwa udzielono wsparcia 1 676 rodzinom, liczba osób w rodzinach to 5 045. Tak więc analizujemy w tym przypadku tzw. ustawową granicę ubóstwa, którą stanowi liczba osób/rodzin, których kwota dochodów zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego. Mając liczbę osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa można określić tzw. współczynnik pauperyzacji w Powiecie Kozienskim tj. iloraz liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i łącznej liczby mieszkańców. Współczynnik pauperyzacji w roku 2013 ukształtował się na poziomie 8%.

Kolejnym powodem udzielania pomocy społecznej w Powiecie Kozienskim jest bezrobocie. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ten problem w 2013 roku wyniosła 1 361, liczba osób w rodzinach borykających się z tym problemem wyniosła 4 361. Niewątpliwie zjawisko ubóstwa jest ściśle skorelowane z problemem bezrobocia.

Na podstawie analizy danych statystycznych dotyczących klientów pomocy społecznej w Powiecie Kozienskim po problemie ubóstwa i bezrobocia najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej są: niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne wyzwanie dla lokalnych samorządów. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym. Źródła niewydolności i bezradności, to m.in. niekorzystna sytuacja materialna rodziny (brak środków finansowych, trudne warunki mieszkaniowe), problemy zdrowotne, obecne w rodzinie uzależnienia, przemoc, ale także niekorzystne wzorce życia rodzinnego czy brak kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i wychowywania dzieci. Bezradnością szczególnie zagrożone mogą być rodziny niepełne i wielodzietne.

IV.1. Ubóstwo

Ubóstwo dla potrzeb KKZ zostało określone jako „stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów, powodujący brak możliwości zaspokojenia stosownych do sytuacji jednostki potrzeb i zagrażający w przypadku dłuższego okresu utrzymywania się wykluczeniem społecznym.”¹⁷ Im dłuższy okres utrzymywania się stanu niewystarczającej wysokości dochodów oraz coraz większy deficyt uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego (kulturalnej, organizacji czasu wolnego, zdrowotnej itp.), tym większe natężenie tego problemu społecznego.

Specjaliści zajmujący się tematyką ubóstwa wskazują, że polska bieda jest masowa i utrwalona.¹⁸ Często mamy do czynienia z sytuacją dziedziczenia biedy, która jawi się tutaj jako – z jednej strony – niemożność wykorzystania własnych zasobów w celu zaspokojenia swoich potrzeb biologicznych, a z drugiej strony – jako konieczność życia w stałej izolacji

¹⁷ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

¹⁸ „To, co wyróżnia problem ubóstwa w Polsce to fakt, iż często jest to bieda dwu a nawet trzypokoleniowa. Sytuacji takiej winne jest przede wszystkim wieloletnie korzystanie z systemu pomocy społecznej” (Grotowska-Leder, Fenomen wielkomięskiej biedy. Od epizodu do underclass, Łódź: Wydawnictwo UŁ, 2002, s. 267).

i niepewności. Na ubóstwo patrzy się też jako na problem niedożywienia, braku wykształcenia i niewystarczającej opieki medycznej.¹⁹

W praktyce pomiaru ubóstwa najczęściej przyjmowana jest tzw. ekonomiczna definicja ubóstwa. Ubóstwem określa się sytuację, w której gospodarstwo domowe nie dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi (zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów jak i w formie nagromadzonych zasobów materialnych) pozwalających na zaspokojenie jej podstawowych potrzeb.²⁰

Warunki życia mieszkańców określa się za pomocą:²¹

1. Minimum socjalnego, które określa koszty utrzymania gospodarstw domowych na podstawie "koszyka dóbr" służących do zaspokojenia potrzeb bytowo-konsumpcyjnych na niskim poziomie. To granica ostrzegająca przed ubóstwem, wyznaczająca sferę niedostatku. Minimum socjalne liczone przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych wynosi 1 061,27 zł na osobę w gospodarstwie jednoosobowym oraz 841,16 zł na osobę w gospodarstwie 5 -osobowym (grudzień 2013r.).²²

2. Minimum egzystencji to koszyk dóbr, niezbędnych do podtrzymania funkcji życiowych człowieka i sprawności psychofizycznej. Uwzględnia on jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia i zagrożenia życia. Stan minimum egzystencji na grudzień 2013r. to kwoty: 541,91 zł na osobę w gospodarstwie jednoosobowym i 476,57 zł na osobę w gospodarstwie 5-osobowym.²³

3. Ustawowa granica ubóstwa - to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej. Aktualne stawki to: 542,00 zł dla osoby samotnej i 456,00 zł na osobę w rodzinie²⁴.

Problem ubóstwa w swoich poziomach natężenia definiowany²⁵ jest następująco:

¹⁹ Oliwa-Ciesielska, M., Piętno nieprzypisania. Studium o wyizolowaniu społecznym bezdomnych, Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu, Poznań 2006, Seria: Socjologia, nr 2, s. 139

²⁰ por. Czapiński J., Panek. T., Diagnoza społeczna 2011. Warunki i jakość życia Polaków, [online], dostęp: 8.11.2014r., adres WWW: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2011.pdf

²¹ por. Diagnoza stanu zastanego w dziedzinie polityki, pomocy i integracji społecznej - Bilans otwarcia. Utworzono w dniu: 08/08/2012, [online], dostęp: 8.11.2013r., adres WWW: <http://ois.mazowsze.pl/badania?page=3>

²² Dane Zakładu Polityki Społecznej Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, www.ipiss.com.pl z dnia 19.12.2014r.

²³ Tamże.

²⁴ Obowiązują od 1.X.2012r. na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. 2012 nr 0 poz. 823)

²⁵ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

Definicja poziomu niskiego:

Ubóstwo dochodowe, płytkie, wyrażające się w braku możliwości zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego.

Definicja poziomu średniego:

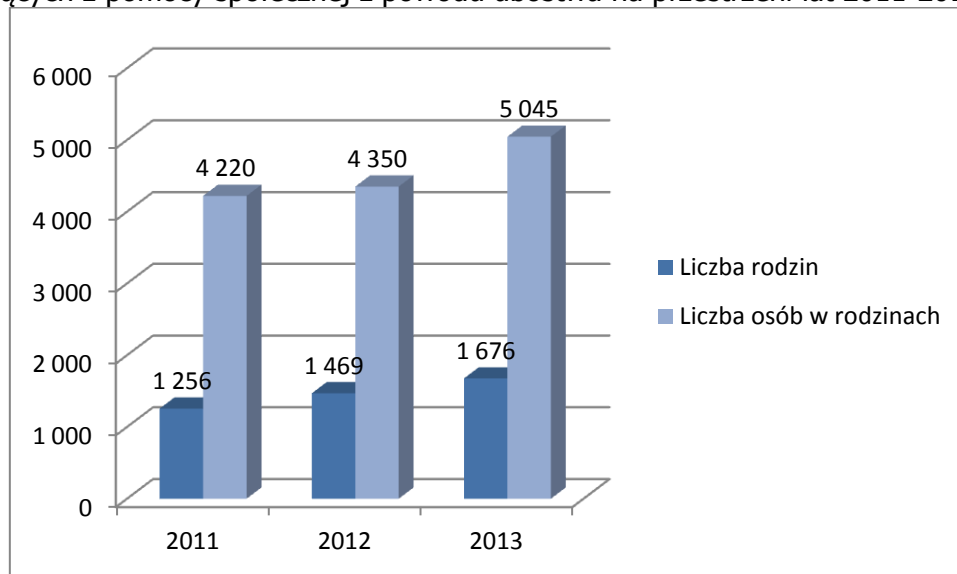
Utrwalone ubóstwo dochodowe, wyrażające się niskim dochodem oraz np. złymi warunkami mieszkaniowymi lub niedostatecznym wyposażeniem gospodarstwa domowego, ograniczoną konsumpcją i ograniczonym udziałem w życiu społeczności lokalnej (np. brak możliwości opłacenia dziecka wyjazdu na wycieczkę szkolną lub wypoczynku wakacyjnego); narażenie na zjawiska patologii społecznej w wymiarze indywidualnym i grupowym (rodzinnym). Brak umiejętności samodzielnej poprawy sytuacji. Zagrożenie wykluczeniem społecznym.

Definicja poziomu wysokiego:

Trwałe ubóstwo dochodowe, stała ekspozycja na zjawiska patologii społecznej w wymiarze indywidualnym i grupowym (rodzinnym); zagrożenie bezdomnością, złe warunki mieszkaniowe, zła sytuacja rodzinna, pogarszający się stan zdrowia przy niskim poziomie higieny zdrowotnej. Brak prób samodzielnej poprawy sytuacji. Podleganie procesom wykluczenia społecznego.

Z danych zawartych w formularzach „Ocena zasobów pomocy społecznej” (zbieranych systemem SAC) dla poszczególnych gmin Powiatu Kozienickiego wynika, że ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa (mierzonego ustawową granicą ubóstwa) na terenie całego Powiatu Kozienickiego skorzystało:

Wykres 15. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Koziennickim korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Na przestrzeni lat 2011-2013 obserwujemy wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa o około 33%. O ile wzrost w latach 2012-2013 można tłumaczyć zmianą kryteriów dochodowych uprawniających do otrzymywania świadczeń z pomocy społecznej to wzrost liczby osób na przestrzeni lat 2011-2012 może wynikać z pogłębiającego się problemu ubóstwa mieszkańców powiatu. Rozwiązywaniem problemu ubóstwa zajmują się przede wszystkim jednostki organizacyjne pomocy społecznej na poziomie gminnym.

Tabela 14. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w gminach Powiatu Koziennickiego korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2011-2013.

Gmina	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach			Wp% ²⁶ (2013r.)
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	
Garbatka-Letnisko	97	64	90	278	157	264	5,04%
Głowaczów	172	206	224	683	756	795	10,66%
Gniewoszków	92	70	145	328	245	449	11,04%
Grabów nad Pilicą	50	47	166	135	165	390	9,87%
Koziennice	450	650	601	1 317	1 500	1 541	5,03%
Magnuszew	298	320	342	1 138	1 159	1 249	18,36%
Sieciechów	97	112	108	341	368	357	8,69%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej oraz GUS.

²⁶ Współczynnik pauperyzacji ilaraz liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i łącznej liczby mieszkańców.

Z zestawienia danych zawartych w ocenie zasobów pomocy społecznej na poziomie poszczególnych gmin Powiatu Kozienickiego wynika, iż największy udział osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa występuje w gminie Magnuszew, najmniejszy zaś w gminie Kozienice i Garbatka Letnisko.

Analiza SWOT dla problemu ubóstwa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze przygotowana i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny, • współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi na rzecz reintegracji społecznej, • zwiększająca się oferta Powiatowego Urzędu Pracy, • aktywizacja społeczności lokalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, • wysoki wskaźnik bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, • wysoka stopa bezrobocia, • zwiększająca się liczba osób długotrwale i ciężko chorych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • intensywniejsza pomoc rodzinom wielodzietnym, • istnienie systemowych programów, • współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązywania różnych problemów społecznych, • pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym unijnych w obszarze ekonomii społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba klientów pomocy społecznej, • brak aktywnej polityki rynku pracy i aktywnej polityki społecznej wobec rodzin bezrobotnych, wielodzietnych i rodzin z osobami niepełnosprawnymi, • niekorzystne trendy demograficzne i ekonomiczne, • niskie kryteria ustawowe pomocy społecznej uniemożliwiające przyznawanie świadczeń osobom /rodzinom o niewielkim przekroczeniu kryterium dochodowego, • wysoka częstotliwość zatrudnienia mieszkańców na tzw. "umowy śmieciowe", • wzrost osób korzystających z pomocy finansowej dla których często pomoc ta jest jedynym źródłem dochodu

IV. 2. Sieroctwo

Sieroctwo w projekcie KKZ jest rozumiane jako sieroctwo biologiczne oraz sieroctwo społeczne. W tym ostatnim zakresie zostało ono zawężone i obejmuje jedynie dzieci pozostające w pieczy zastępczej. Oznacza to, że za moment pojawienia się problemu sieroctwa przyjęto moment przejęcia opieki nad dzieckiem przez instytucje pieczy zastępczej i inne formy opieki. Sieroty w coraz większej liczbie pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera lub konflikty rodzinne; popełniane są przez rodziców błędy wychowawcze albo występuje brak przyjmowania odpowiedzialności za dzieci, są zerwane więzi uczuciowe między członkami rodziny, a szczególnie w stosunku do dziecka. Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

Jedną z form pomocy dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej jest umieszczenie ich w rodzinie zastępczej. Rodzina zastępcza to – w dużym skrócie rodzina, która z założenia przejściowo opiekuje się i wychowuje dzieci, które zostały osierocone, odrzucone lub których rodzice nie są w stanie zapewnić im bezpieczeństwa i opieki. Niejednokrotnie rzeczywistość odbiega od założeń, generując dodatkowe koszty dla samorządów.

Od stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, która zmieniła m.in. zasady organizowania rodzinnej pieczy zastępczej, a także procedury adopcyjne.

Za każde dziecko umieszczone w pieczy zastępczej koszty ponosi powiat pochodzenia dziecka. Od wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, gminy właściwe ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej zobowiązane są do ponoszenia odpowiednio wydatków na opiekę i wychowanie dziecka tj.:

- 1) 10% wydatków – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Osoby opuszczające rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą po osiągnięciu pełnoletniości obejmuje się pomocą pieniężną na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz udzielana jest pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia.

Problem sieroctwa w swoich poziomach natężenia definiowany²⁷ jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Dziecko nawiązało pozytywny kontakt z rodzicami zastępczymi/ opiekunami i ma poczucie bezpieczeństwa.

Definicja poziomu średniego:

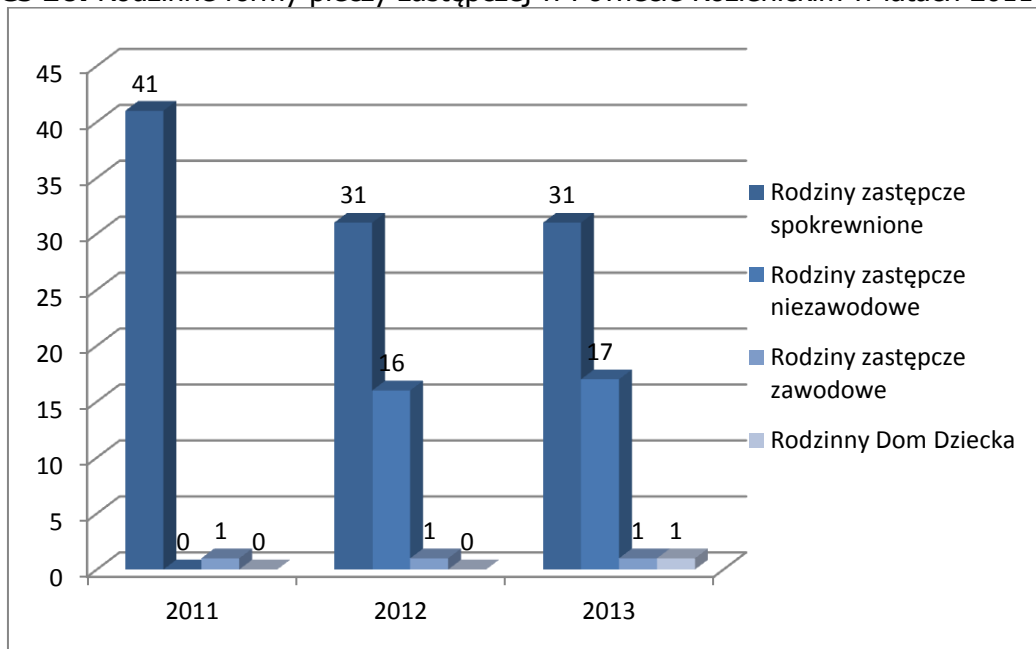
Dziecko nawiązało słaby kontakt z rodzicami zastępczymi/ opiekunami. Występują zaburzenia w relacji dziecka z rodzicami zastępczymi/ opiekunami (w tym z winy rodziców/ opiekunów). Wychowanek ma słabe (niepełne) poczucie bezpieczeństwa.

²⁷ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania.

Definicja poziomu wysokiego:

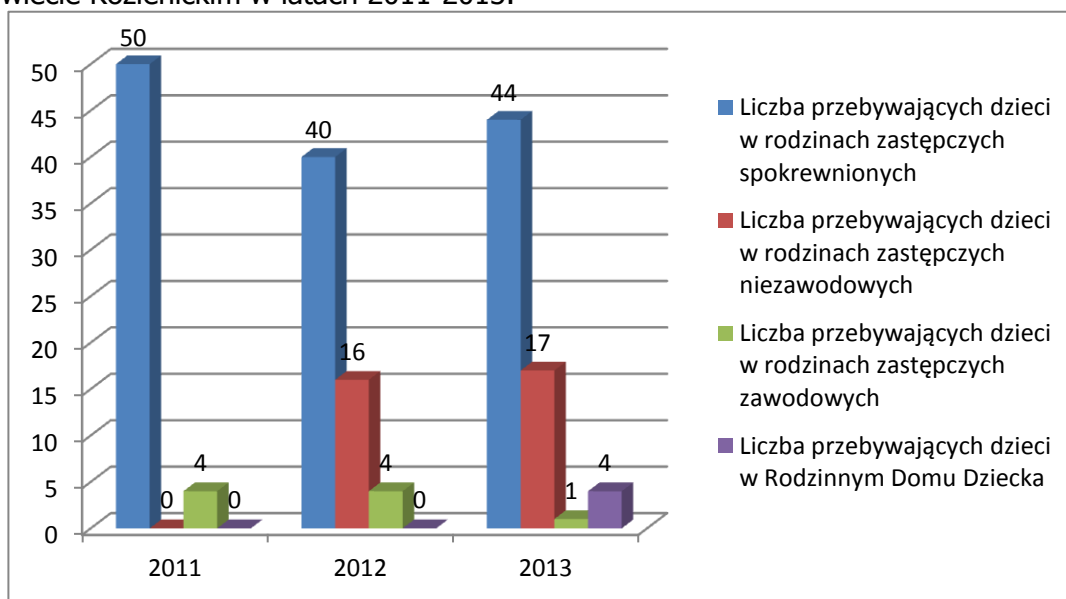
Dziecko nie nawiązało lub zerwało kontakt z rodzicami zastępczymi/ opiekunami, nie ma poczucie bezpieczeństwa w zaistniałej sytuacji. Wychowanek przejawia agresję (w tym autoagresję), stosuje przemoc.

Wykres 16. Rodzinne formy pieczy zastępczej w Powiecie Kozienickim w latach 2011-2013.

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

Wykres 17. Przebywające dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej w Powiecie Kozienickim w latach 2011-2013.

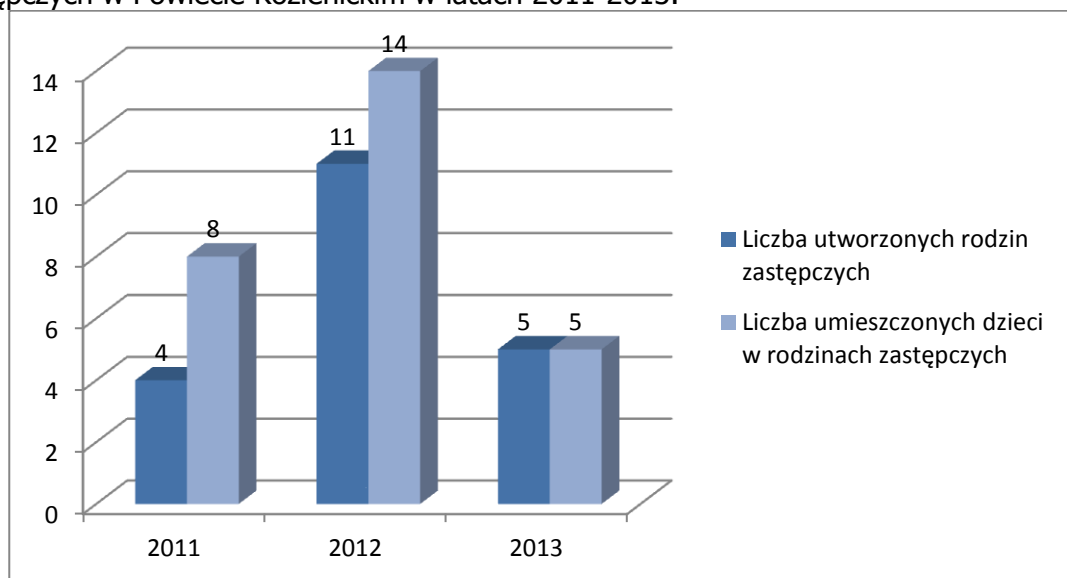
Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

Na terenie Powiatu Kozienickiego najliczniejszą grupę rodzin zastępczych stanowią rodziny spokrewnione, które sprawują opiekę nad największą liczbą dzieci umieszczonych

w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2011-2012. W analizowanym okresie na terenie Powiatu Kozienickiego funkcjonowała tylko 1 zawodowa rodzina zastępcza, która objęła opieką 4 dzieci z terenu innego powiatu. W 2013 roku rodzina ta została przekształcona w Rodzinny Dom Dziecka. W 2013r. utworzono również nową zawodową rodzinę zastępczą opiekującą się 1 wychowankiem.

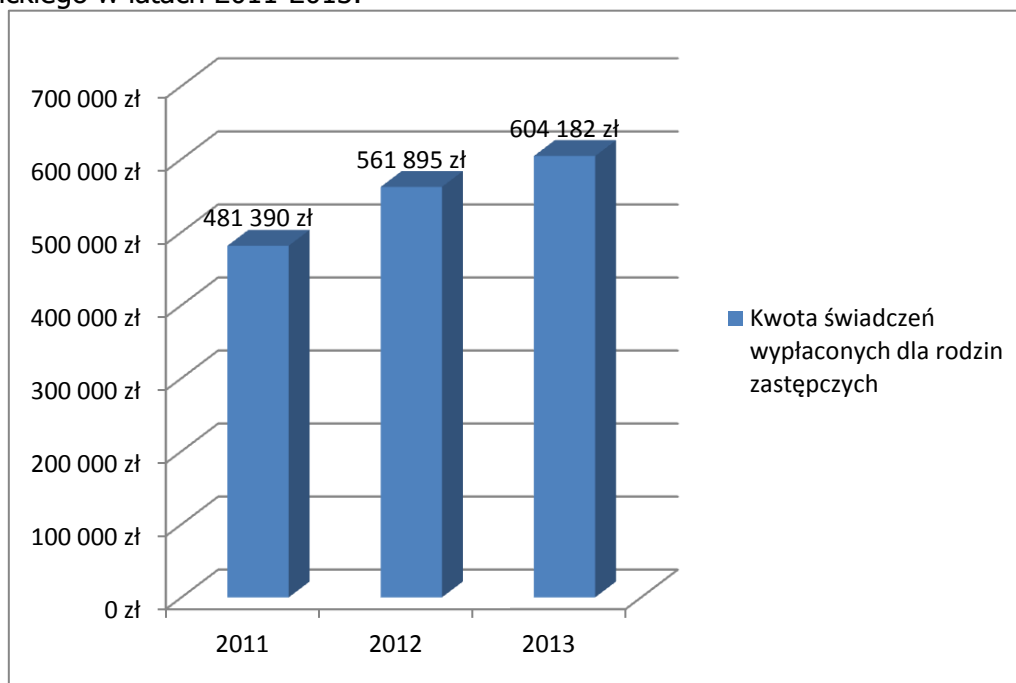
Natomiast w latach 2012-2013r. rodziny zastępcze niezawodowe stanowiły około 35% wszystkich rodzin zastępczych z terenu powiatu, a liczba dzieci nad którymi sprawowana była opieka w tych rodzinach wynosi około 27% ogółu podopiecznych rodzinnych form pieczy zastępczej.

Wykres 18. Nowoutworzone rodziny zastępcze oraz umieszczone dzieci w rodzinach zastępczych w Powiecie Kozienickim w latach 2011-2013.

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

Wykres 19. Kwota wypłaconych świadczeń na rodziny zastępcze z terenu Powiatu Koziernickiego w latach 2011-2013.

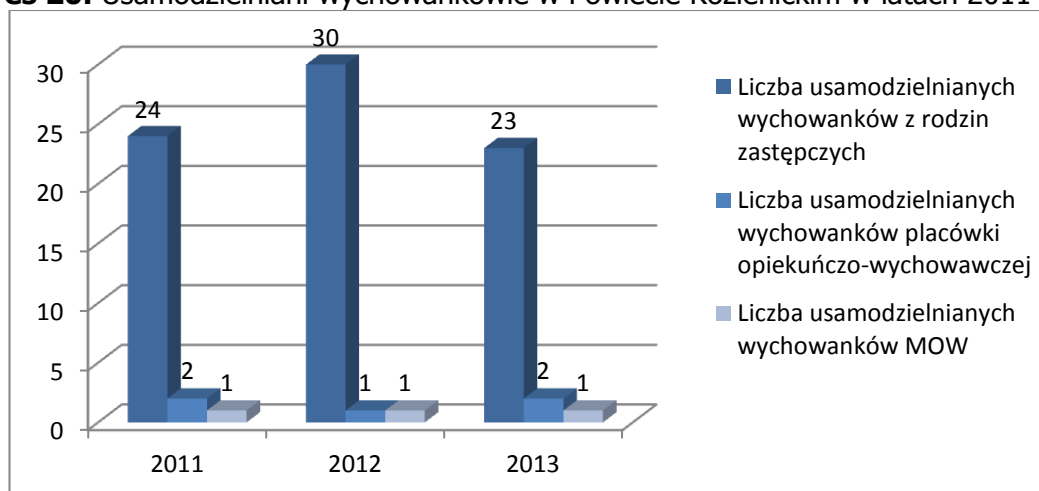

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziernicach.

W rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Koziernickiego latach 2011-2013 przebywało 18 dzieci z terenu innych powiatów, za które powiaty odpowiednio ponosiły koszty utrzymania na podstawie zawartych porozumień w formie dotacji celowej – średnio 174.000,00zł rocznie.

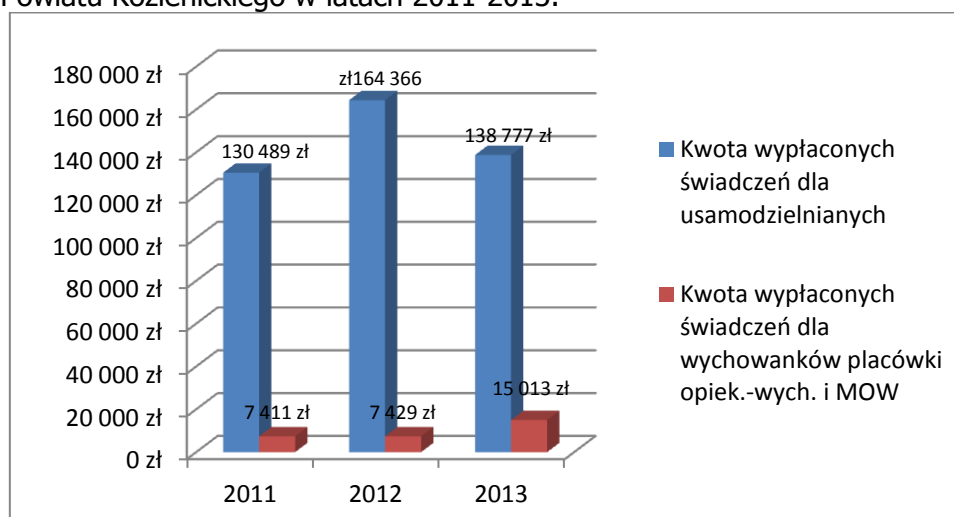
Natomiast w tym okresie w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów przebyło 5 dzieci, za które Powiat Koziernicki ponosił koszty utrzymania, a ich łączny koszt to około 52.000,00 zł rocznie.

Wykres 20. Usamodzielniani wychowankowie w Powiecie Koziernickim w latach 2011-2013.

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziernicach.

Wykres 21. Kwota świadczeń na kontynuację nauki dla usamodzielnianych wychowanków z terenu Powiatu Koziernickiego w latach 2011-2013.

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziernicach.

Na przestrzeni lat 2011-2013 wypłacono pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki 77 usamodzielnianym wychowankom z pieczy zastępczej średnio ponad 144 000 zł rocznie.

Dodatkowo w tym okresie 8 usamodzielnianym wychowankom z rodzin zastępczych wypłacono pomoc pieniężną na usamodzielnienie w łącznej kwocie 37 887 zł, a 4 usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych i 1 z placówki opiekuńczo wychowawczej otrzymało pomoc pieniężną na zagospodarowanie łącznie w wysokości 24 590 zł.

Analiza SWOT dla problemu sieroctwa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • aktywność służb społecznych w reagowaniu na problemy dziecka i rodziny, • rozwijające się rodzicielstwo zastępcze jako alternatywa umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, • specjalistyczne poradnictwo, • funkcjonowanie Placówki Socjalizacyjnej „PANDA”. 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie zjawisk patologii społecznej w rodzinach biologicznych, • bezradność opiekuńczo -wychowawcza rodziców, • zwiększająca się przemoc w rodzinach, • brak wczesnej interwencji w przypadku problemów w rodzinach z dziećmi, • niska aktywność w zakresie integracji rodzin zastępczych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności poradnictwa rodzinnego, • intensywniejsza praca socjalna w rodzinach biologicznych, • uruchomienie specjalistycznych placówek diagnostycznych, interwencyjnych, konsultacyjnych, • działania zmierzające do wspierania samodzielności dzieci szczególnie w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, • podjęcie działań zmierzających do wspierania rozwoju umiejętności opiekuńczo-wychowawczych opiekunów dzieci. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak perspektyw rozwojowych dla młodzieży w tym opuszczającej pieczę zastępczą, • brak mieszkań chronionych, • mała liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, • zjawisko euro sieroctwa.

IV.3. Bezrobocie

Bezrobocie jako zjawisko gospodarcze polega na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy i poszukujących jej nie znajduje zatrudnienia. Jego miarą jest stopa bezrobocia, będąca relacją liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo.

Pewien poziom bezrobocia (3-4%) jest w gospodarce nieunikniony. Nadmierne bezrobocie jest jednak zjawiskiem niekorzystnym, gdyż jako zjawisko o charakterze społeczno-ekonomicznym wpływa na pogorszenie sytuacji materialnej osób pozostających bez zatrudnienia i członków ich rodzin.

Definicję osoby bezrobotnej reguluje artykuł 2 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2013r. poz. 674 z późn. zm.)

Problem bezrobocia w swoich poziomach natężenia definiowany²⁸ jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Osoba bezrobotna, czyli niepracująca, aktywnie poszukująca zatrudnienia w ciągu ostatniego miesiąca oraz gotowa podjąć pracę w ciągu najbliższych dwóch tygodni. Nie występuje efekt zniechęcenia bezskutecznym poszukiwaniem zatrudnienia.

Definicja poziomu średniego:

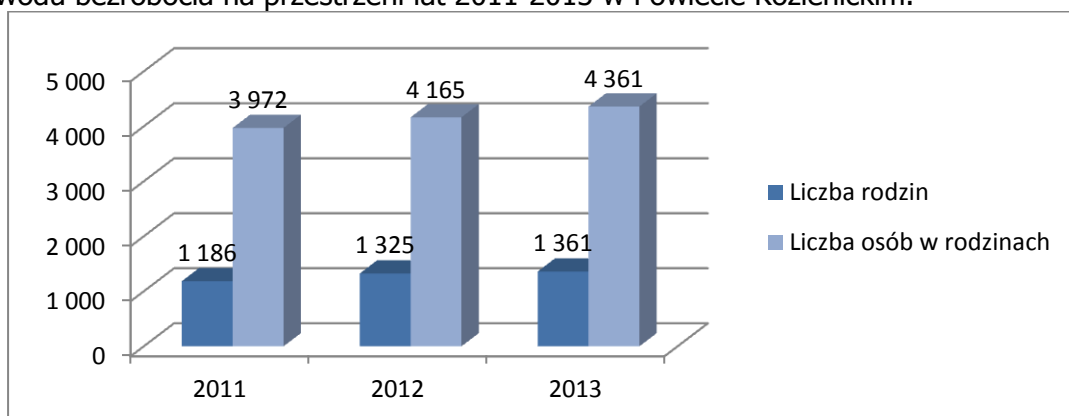
Osoba zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna stosująca głównie bierne metody poszukiwania zatrudnienia. Osoba bezrobotna średniookresowo. Osoba doświadczająca „pułapki bezrobocia”.

Definicja poziomu wysokiego:

Osoba pozostająca bez pracy długookresowo, zniechęcona poszukiwaniem zatrudnienia. Nie pracuje od co najmniej dwóch lat. Nie współpracuje ze służbami zatrudnienia. Osoba o niskim poziomie zatrudnialności. Osoba doświadczająca „pułapki bierności”.

Do realizacji celów analizy danych przyjęta została definicja bezrobocia opierająca się na kryterium braku pracy w momencie stania się klientem OPS, choć niekoniecznie pozostawania w rejestrach powiatowego urzędu pracy przez cały okres korzystania z usług i świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

²⁸ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania.

Wykres 22. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na przestrzeni lat 2011-2013 w Powiecie Koziennickim.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Dane dotyczące rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na problem bezrobocia wskazują na wzrost natężenia tego problemu w Powiecie Koziennickim na przestrzeni lat 2011-2013 o niespełna 15%.

Analiza SWOT dla problemu bezrobocia

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne, • odpowiednie przygotowanie pracowników urzędu pracy i ośrodków pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi, • wdrażanie lokalnych programów aktywizujących bezrobotnych, • pojawianie się nowych miejsc pracy w związku z realizacją projektów UE, • stały kontakt pracowników urzędu pracy z pracodawcami, • zwiększanie oferty aktywizujących programów rynku pracy, • rozszerzanie współpracy przez ośrodki pomocy społecznej – powiatowy urząd pracy w ramach zawartego Porozumienia na temat wymiany informacji, • promowanie ekonomii społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie wysokiego bezrobocia długotrwałego, • występowanie zjawiska pokoleniowego dziedziczenia bezrobocia, • nadal niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych, • sezonowość rynku pracy, • nierównomierny rozwój gmin w powiecie, • system kształcenia nie spełnia wszystkich potrzeb płynących z rynku pracy, • stosunkowo wysoka liczba osób bezrobotnych do 25 r. ż. oraz osób bezrobotnych bez wykształcenia średniego.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zahamowanie wzrostu bezrobocia, • istnienie lokalnych i regionalnych działań skierowanych do długotrwale bezrobotnych • powiązanie programów dla bezrobotnych, długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji • wzrost dostępności kształcenia ustawicznego dla osób z terenów wiejskich, • wzrost liczby ludności posiadającej lepsze wykształcenie, 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia, • znaczny odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym, • niewystarczająca rola aktywnej polityki rynku pracy, • duża niepewność i niestabilność rynku pracy, • emigracja wykształconej młodzieży, • pogarszająca się kondycja lokalnych zakładów pracy,

<ul style="list-style-type: none">• poprawa sytuacji na rynku pracy szczególnie na obszarach wiejskich,• rozbudowane poradnictwo zawodowe w urzędzie pracy,• wzrost samozatrudnienia,• rozwój ekonomii społecznej.	<ul style="list-style-type: none">• zjawisko dziedziczenia bezrobocia.
---	--

IV.4. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne wyzwanie dla lokalnych samorządów. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym.

Osoby z niepełnosprawnością mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami (Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych). Jest to więc grupa mieszkańców powiatu, wymagająca szczególnej pomocy w różnych sferach życia.

Wyróżniamy trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny. Każdy z tych stopni określa stan zdrowia z uwzględnieniem kryterium zawodowego.²⁹

Osobom z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności oraz osobom w wieku powyżej 16 roku życia legitymującym się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia przysługuje zasiłek pielęgnacyjny. Analogicznie świadczeniobiorcom rent inwalidzkich z ZUS z tytułu I grupy inwalidztwa lub całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, przysługuje świadczenie pieniężne wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, które nosi nazwę dodatku pielęgnacyjnego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzeka o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy do celów rentowych, zaś Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności orzekają o niepełnosprawności (w stosunku do osób do 16 r.ż.) oraz o stopniu niepełnosprawności (wobec osób powyżej 16 r.ż.) do celów pozarentowych.

²⁹ Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych - tekst jednolity (Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721, z późn. zm.)

Problem niepełnosprawności w swoich poziomach natężenia definiowany³⁰ jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Osoba wymagająca niewielkiego, okresowego wsparcia w wybranych czynnościach wykraczających poza podstawowe aktywności dnia codziennego, lub terapii/rehabilitacji w niewielkim wymiarze czasowym. Może samodzielnie, bądź z niewielkim wsparciem uczestniczyć w życiu społecznym.

Definicja poziomu średniego:

Osoba wymagająca codziennego wsparcia w miejscu zamieszkania w postaci usług opiekuńczych (gospodarczych i pielęgnacyjnych), lub codziennej terapii/rehabilitacji. Wymaga wsparcia, by uczestniczyć w życiu społecznym.

Definicja poziomu wysokiego:

Osoba wymagająca stałego wsparcia w miejscu zamieszkania w większości podstawowych czynności dnia codziennego, lub codziennej intensywnej terapii/rehabilitacji. Jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym jedynie przy pomocy innej osoby. Spełnia kryteria pozwalające na skierowanie do placówki całodobowego pobytu.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Radomiu na podstawie zawartego porozumienia z Powiatem Kozienickim realizuje zadania z zakresu administracji państwowej dotyczące orzekania o niepełnosprawności osób m.in. z terenu Powiatu Kozienickiego.

Tabela 15. Wykaz wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób z terenu Powiatu Kozienickiego.

Rok	Ogółem złożone wnioski	Wydane orzeczenia	
		Osoby dorosłe	Dzieci do 16 roku życia
2011	779	689	90
2012	1022	882	101
2013	856	767	93

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

³⁰ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania.

Tabela 16. Wysokość środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Kozienickiego w latach 2011-2013.

Rok	Środki finansowe wykorzystane z PFRON	
	Na zadania ustawowe z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	Na realizację zadań w ramach programu Aktywny Samorząd
2011	782.792,86 zł.	-
2012	1.038.352,32 zł.	54.679,10 zł.
2013	878.425 zł.	185.296 zł.

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

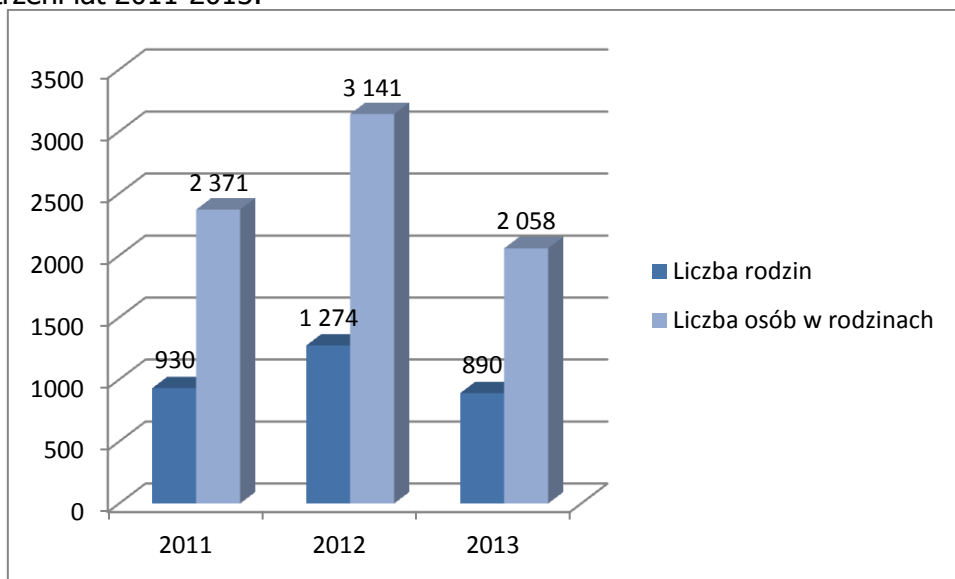
Należy zauważyć, że duży wpływ na możliwość objęcia pomocą rodzin i osób z niepełnosprawnością w powiecie, mają środki jakimi dysponuje w danym roku budżetowym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach na realizację poszczególnych zadań z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Tabela 17. Liczba osób niepełnosprawnych objętych różnymi działaniami PCPR w latach 2011-2013.

Rodzaj działania Lata	Zadania ustawowe związane z udzielaniem dofinansowania ze środków PFRON	Zadania w ramach programu „Aktywny Samorząd”	Działania związane z instrumentami aktywnej integracji finansowane ze środków unii europejskiej w ramach EFS	Razem
2011	326	Nie dotyczy	35	361
2012	538	15	32	585
2013	354	60	55	469

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

Wykres 23. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Koziernickim korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Natężenie problemu niepełnosprawności wśród beneficjentów pomocy społecznej w Powiecie Koziernickim w latach 2011-2013 charakteryzuje się zmiennością. W roku 2012 w stosunku do 2011 odnotowano znaczny wzrost osób z niepełnosprawnością, natomiast w roku 2013 w stosunku do lat poprzednich odnotowano spadek liczby rodzin objętych pomocą z tego powodu.

Analiza SWOT dla problemu niepełnosprawności

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wzrost świadomości społecznej odnośnie problematyki osób niepełnosprawnych, wzrost aktywności osób niepełnosprawnych i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocową, przepływ informacji między podmiotami pomocowymi, rozpowszechnianie w środowisku pozytywnych wzorców postaw charytatywnych i filantropijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> niedostateczna wiedza na temat podmiotów publicznych i niepublicznych, zajmujących się pomocą osobom niepełnosprawnym, nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym w gminach, niedostateczna baza rehabilitacyjna, niewielka liczba kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich dyskryminacji, niewystarczająca liczba wolontariuszy, brak asystentów osoby niepełnosprawnej, niewystarczająca infrastruktura transportowa dla osób niepełnosprawnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> działania edukacyjne na temat potrzeb osób niepełnosprawnych, 	<ul style="list-style-type: none"> pogorszenie kondycji ekonomicznej gospodarstw domowych osób

<ul style="list-style-type: none">• postępująca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym,• współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,• likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej.	<ul style="list-style-type: none">• niepełnosprawnych i ich rodzin,• niesprzyjająca sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju w zakresie pomocy osobom i rodzinom w tym niepełnosprawnym,• wzrastające zapotrzebowanie na lokalne usługi opiekuńcze i stacjonarne,• postępująca skala zjawiska izolacji i wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością.
---	---

IV.5. Długotrwała i/lub ciężka choroba oraz starzenie się społeczeństwa

Długotrwała i/lub ciężka choroba to jedna z bardzo częstych, a zarazem trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin, mających wpływ na ich funkcjonowanie w społeczeństwie. Sytuacja osób przewlekle i ciężko chorych jest pogłębiona utrudnieniami związanymi z dostępem do specjalistycznej opieki medycznej, postępującym procesem wykluczenia społecznego rodzin dotkniętych chorobą.

Starzenie się społeczeństwa jest demograficznym faktem i jednym z podstawowych problemów współczesnych czasów. Demografowie alarmują, że postępujące zjawisko starzenia się i niski przyrost naturalny w Europie nie gwarantuje nawet zastępowalności pokoleń. Polska należy do krajów, w których odnotowywany jest wzrost długości życia a wskaźnik urodzeń pozostaje niski. Wraz ze wzrostem liczby osób starszych zwiększać się będzie liczba osób chorych, niepełnosprawnych i potrzebujących pomocy, coraz większy wpływ na życie społeczeństwa jako całości będzie miał sposób funkcjonowania starszych mieszkańców. Opieka nad człowiekiem starym i chorym, potrzebującym pomocy jest prawem każdego człowieka i jednocześnie obowiązkiem społeczeństwa.

Konieczne staje się podjęcie skutecznych działań gwarantujących seniorom należyte miejsce w społeczeństwie, możliwość zaspokajania potrzeb, poprawę jakości życia i sprawowania właściwej opieki.

Według prognoz demograficznych GUS także Powiat Koziernicki należy do grupy powiatów województwa mazowieckiego, w którym obserwować będziemy niekorzystną relację osób w wieku przedprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym.

Problem długotrwałej i ciężkiej choroby w swoich poziomach natężenia definiowany³¹ jest następująco:

³¹ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

Definicja poziomu niskiego:

Osoba, która czasowo, ze względu na stan zdrowia, wymaga niewielkiego, okresowego wsparcia w wybranych czynnościach wykraczających poza podstawowe aktywności dnia codziennego. Może samodzielnie, bądź z niewielkim wsparciem uczestniczyć w życiu społecznym.

Definicja poziomu średniego:

Osoba, która czasowo, ze względu na stan zdrowia, wymaga codziennego lub prawie codziennego wsparcia w postaci usług opiekuńczych (gospodarczych i pielęgnacyjnych). Wymaga wsparcia, by uczestniczyć w życiu społecznym.

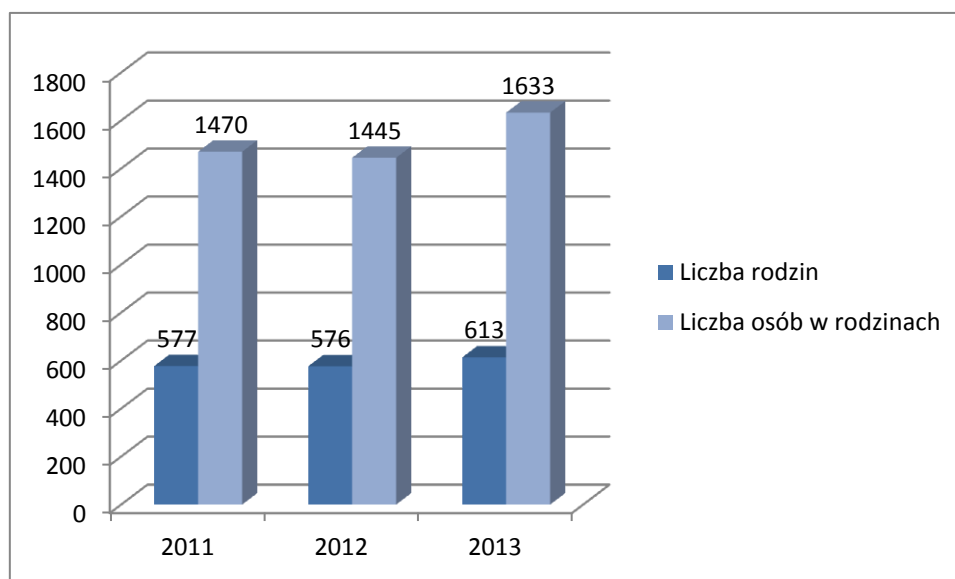
Definicja poziomu wysokiego:

Osoba, która czasowo, ze względu na stan zdrowia, wymaga stałego wsparcia w większości podstawowych czynności dnia codziennego. Jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym jedynie przy pomocy innej osoby.

Istotnym wskaźnikiem starości populacji jest udział ludności w wieku 80 lat i więcej w strukturze ludności ogółem. Wśród powiatów woj. mazowieckiego najwyższy udział omawianej kategorii oczekiwany jest w powiatach: m. Płock (8,9%), sokołowskim i lipskim (po 8,8%) oraz **kozienickim (8,7%)**.

Według prognoz GUS najstarszym demograficznie powiatem województwa mazowieckiego będzie powiat lipski, w którym w 2035 r. połowa populacji będzie miała ukończone 51,1 lat. Wśród „najstarszych” powiatów znajdują się także: gostyniński (50,0), kozienicki (49,9), sokołowski (49,6) i przysuski (49,5).

Wykres 24. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Koziennickim korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Na przestrzeni lat 2011-2013 obserwujemy tendencję wzrostu liczby rodzin potrzebujących wsparcia pomocy społecznej z powodu długotrwałej i/lub ciężkiej choroby. Wzrost liczby rodzin dotkniętych tym problemem wyniósł w analizowanym okresie około 6 %.

Analiza SWOT dla problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz starzenie się społeczeństwa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • profesjonalne przygotowanie kadry w dziedzinie spraw osób starszych, • ulgi dla osób starszych w centrach rekreacji i kultury, • placówki samorządowe i pozarządowe wspomagające osoby długotrwale chore (np. ZOZ, DPS, WTZ), • działalność stowarzyszeń i grup wsparcia integrujących osoby starsze (Polski Związek Emerytów i Rencistów, Kluby Seniora i inne grupy wsparcia), • organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje) angażujące osoby w wieku poprodukcyjnym, • wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie profilaktyki i zdrowego stylu życia, • zwiększenie aktywności fizycznej i psychicznej osób starszych, • rozwój opieki długoterminowej i pielęgniarstwa opieki środowiskowej, • działalność Uniwersytetu III Wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej w związku długotrwałą i ciężką chorobą, • niski poziom życia osób starszych, • zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na dwupokoleniową z postępującym marginalizowaniem funkcji opiekuńczych wobec seniorów rodu, • ograniczone możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej, • niskie świadczenia dla osób zagrożonych długotrwałą chorobą lub osób opiekujących się takimi osobami, • system opieki zdrowotnej nie w pełni wychodzący naprzeciw potrzebom seniorów, • ograniczona liczba programów profilaktycznych skierowanych do osób starszych, • ograniczona dostępność do ortopedycznego oprzyrządowania pomocniczego i stałego, • niewystarczająca liczba ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych, • ograniczony dostęp do usług opiekuńczych dla osób starszych na terenach wiejskich,

	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca liczba grup samopomocowych rodzin z osobami starszymi, słabo rozwinięty wolontariat na rzecz osób starszych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wpływ postępu medycyny na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych, organizowanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób starszych i chorych, wprowadzanie nowych rozwiązań w opiece nad osobami starszymi, realizacja programów zdrowotnych dla seniorów, tworzenie nowych kierunków kształcenia w zakresie problematyki osób starszych, możliwość tworzenia grup samopomocowych, grup wsparcia oraz organizacji pozarządowych przez osoby starsze, uwzględnianie problematyki osób starszych w programach rządowych i unijnych, utworzenie placówek dziennego pobytu. 	<ul style="list-style-type: none"> ograniczona liczba szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym, wzrastająca liczba osób samotnych, długi czas oczekiwania na wizyty u lekarzy specjalistów, brak wyspecjalizowanej kadry zajmującej się problemem geriatry, dyskryminacja seniorów ze względu na wiek oraz finanse w dostępie do usług zdrowotnych, brak międzysektorowego podejścia do problematyki zdrowotnej osób starszych (służba zdrowia, pomoc społeczna, organizacje pozarządowe), brak długofalowego i stabilnego finansowania podmiotów leczniczych przez NFZ, marginalizowanie problemów osób starszych.

IV.6. Przemoc w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 pkt 2 określa przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Ze względu na przyjęte strategie działania sprawcy wyodrębnia się następujące rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna (naruszanie nietykalności fizycznej) - to wszelkiego rodzaju bezpośrednie działanie z użyciem siły,
- przemoc psychiczna (naruszanie godności osobistej) – to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby i obniżenia poczucia własnej wartości oraz sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą,
- przemoc seksualna (naruszanie intymności) - to wymuszanie różnego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy,

- przemoc ekonomiczna (naruszanie własności) - to działanie mające na celu całkowite uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy,
- przemoc polegająca na osaczeniu - np. ciągłe chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszania,
- przemoc w wymiarze społecznym np. zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych,
- zaniedbanie to stan ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka, odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, stanem zdrowia, higieną, właściwym odżywianiem i ubieraniem. Może dotyczyć także innych osób zależnych np. starszych czy niepełnosprawnych.

Do zadań własnych powiatu z zakresu Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie należy w szczególności:

1. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
2. opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Wymienione zadania realizowane są przez:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach
- Komendę Powiatową Policji w Kozienicach
- Sąd Rejonowy w Kozienicach
- Prokuraturę Rejonową w Kozienicach
- Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Kozienicach
- Placówki oświatowe

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie”, którego celem jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci.

W zakresie zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w placówkach interwencji kryzysowej, od 2012r. corocznie zawierane jest Porozumienie pomiędzy Powiatem Kozienickim a Powiatem Lipskim, w sprawie wykonywania przez Powiatowy Zespół Placówek Pomocy Dziecku i Rodzinie – Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Siennie usług w zakresie interwencji kryzysowej na rzecz mieszkańców Powiatu Kozienickiego. Powiat Kozienicki partycypuje w części kosztów utrzymania Ośrodka. W przypadku konieczności udzielenia wsparcia osobom z gmin Powiatu Kozienickiego koszty świadczenia usług pokrywa gmina, z której osoba jest skierowana. Dotychczas nie było przypadku konieczności umieszczenia osób z terenu gmin Powiatu Kozienickiego w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Siennie.

Ponadto osoby w kryzysie mogą również uzyskać pomoc psychologiczną i prawną w Punkcie Poradnictwa Specjalistycznego utworzonym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach.

Tabela 18. Przemoc w Powiecie Kozienickim.

Działania	2012	2013
Liczba rodzin w których występuje lub istnieje podejrzenie przemocy domowej	78	169
Liczba sprawców	81	174
Liczba Ofiar	113	175
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C przez Zespół Interdyscyplinarny /Grupę Roboczą	Brak danych	120
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart D przez Zespół Interdyscyplinarny /Grupę Roboczą	Brak danych	112

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej i Zespoły Interdyscyplinarne z terenu powiatu kozienickiego.

Tabela 19. Przemoc w Powiecie Kozienickim.

Działania	2012	2013
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych (ogółem)	1084	992
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie (założenie Niebieskiej Karty)	188	187
Liczba ofiar przemocy domowej	265	297
Liczba sprawców przemocy domowej	189	188
Liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu	148	95

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Kozienicach.

Biorąc pod uwagę dane ośrodków pomocy społecznej i zespołów interdyscyplinarnych z terenu Powiatu Koziennickiego w latach 2012-2013 odnotowuje się ponad 50% wzrost rodzin, w których występuje lub istnieje podejrzenie przemocy domowej. Natomiast analizując dane Komendy Powiatowej Policji w Koziennicach liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie w 2012r. wyniosła 188 i utrzymała się na podobnym poziomie w roku 2013.

Analiza SWOT dla problemu przemocy w rodzinie

Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej, wysoka świadomość rangi problemu przemocy w rodzinie podmiotów działających w tym obszarze, rosnące wzajemne zaufanie do osób i instytucji, umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału kadrowego w realizacji zadań z zakresu problematyki przemocy, stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” przez Policję i pomoc społeczną, prowadzenie przez Komendę Powiatową Policji akcji promujących bezpieczeństwo. 	<ul style="list-style-type: none"> brak realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, trudności w odseparowaniu sprawców przemocy od ofiar, niski poziom egzekucji opuszczania lokalu mieszkalnego przez sprawców, istniejące w społeczeństwie mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie, brak całodobowej lokalnej infolinii dla rodzin w kryzysie, w tym związanym z przemocą domową.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> zmiany legislacyjne mające na celu poprawę skuteczności ochrony ofiar przemocy oraz ułatwienie izolacji sprawców przemocy od ofiar, działania zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminach, możliwość pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł w tym funduszy unijnych na realizację programów z zakresu przeciwdziałania przemocy, kampanie informacyjne wpływające na wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy domowej oraz dot. zwiększenia wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy i placówek oferujących pomoc, oferty szkoleniowe dostosowane do potrzeb osób zawodowo i społecznie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> niewydolność wychowawcza rodzin, problemy alkoholowe członków rodzin, poczucie bezradności i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, negatywne wzorce zachowań społecznych, ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy, bierność świadków przemocy w rodzinie, brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy, niedostateczne wykorzystywanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących przepisów prawnych (np. zakaz zbliżania się do ofiary, nakaz opuszczenia lokalu), brak zaplecza zabezpieczającego egzekucję eksmisji sprawców przemocy.

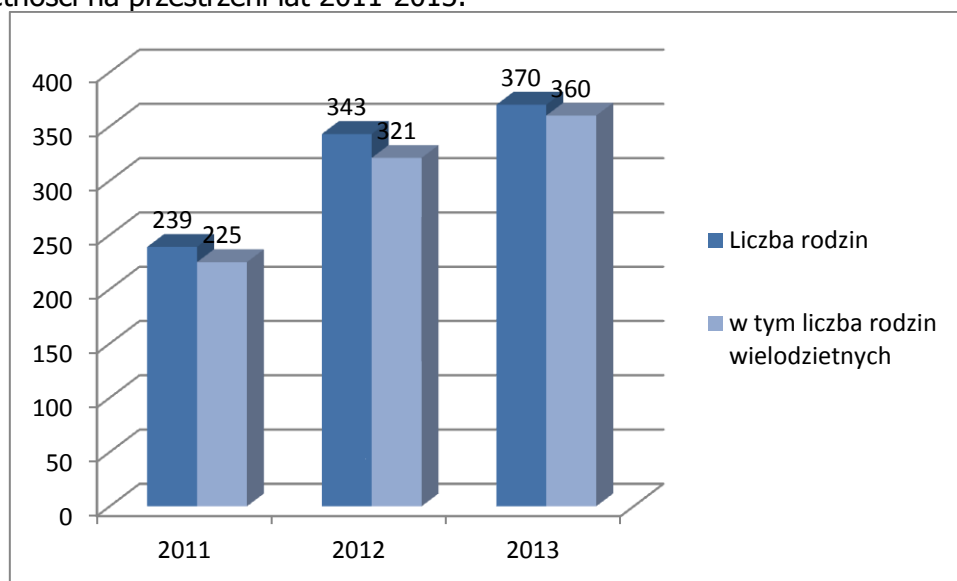
IV.7. Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności

Zgodnie z art.71 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski organy państwa zobowiązane są do uwzględnienia dobra rodziny w polityce społecznej i gospodarczej. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Według prawa polskiego rodziny wielodzietne to rodziny mające na utrzymaniu co najmniej troje dzieci:

1. w wieku do ukończenia 18 roku życia,
2. w wieku do ukończenia 25 roku życia – w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
3. bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Do szczególnej ochrony i pomocy władz publicznych ma również prawo matka przed i po urodzeniu dziecka. Dlatego ochrona macierzyństwa oraz pomoc rodzinom wielodzietnym jest ważnym zadaniem pomocy społecznej. Zważywszy na występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych (ujemny przyrost naturalny) i gospodarczych (zmiany statusu materialnego), rodzina powinna móc liczyć na pomoc materialną, społeczną i prawną.

Wykres 25. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Kozienskim korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w tym wielodzietności na przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Wykresy dotyczące liczby rodzin objętych pomocą społeczną z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietności na przestrzeni lat 2011-2013 wykazują w analizowanym okresie tendencję rosnącą. Wzrost w roku 2013 w stosunku do 2011 r. wyniósł około 55%. W przeważającej większości rodziny otrzymujące pomoc to rodziny wielodzietne.

Analiza SWOT dla problemu ochrony macierzyństwa lub wielodzietności

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • aktywność służb społecznych w reagowaniu na problemy rodziny, • poradnictwo rodzinne, • współpraca interdyscyplinarna w obszarze wsparcia rodzin, • praca asystentów rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna ilość placówek wsparcia dziennego dla dzieci, młodzieży i ich rodzin, • mała zatrudnialność asystentów rodziny, • niskie kompetencje społeczne i zawodowe rodziców.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, • funkcjonowanie lokalnych programów wsparcia rodzin, • rozwijanie asystentury rodzinnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba klientów pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności, • ubożenie rodzin wielodzietnych.

IV. 8 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych

Rodzina jest pierwszą a zarazem podstawową komórką społeczną, służącą do zaspokojenia potrzeb społecznych, psychicznych i emocjonalnych członków rodziny. Jest także pierwszym środowiskiem wychowawczym dziecka, na które ma wpływ m.in:

1. struktura rodziny;
2. atmosfera wychowawcza w domu;
3. poziom wykształcenia rodziców;
4. sytuacja materialna i zdrowotna jej członków.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych może wynikać z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego i odzwierciedlać się w trudnościach w wypełnieniu ról społecznych zarówno przez rodziców, jak i dzieci, co z kolei przejawia się złym funkcjonowaniem rodziny. Dotyczy to m.in.: problemów wychowawczych, łamania obyczajów i norm społecznych czy agresywnego zachowania i przemocy.

W projekcie Kalkulatora Kosztów Zaniechania przyjęto, iż bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oznacza następujące grupy problemów (według źródła ich pochodzenia):

1. problemy wynikające z postawy/zachowań rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
2. problemy wynikające z postawy/działań rodziców w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego;
3. problemy wynikające z postawy/zachowań dzieci.

Problem bezradności w swoich poziomach natężenia definiowany³² jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Rodzina z dzieckiem, w której zaburzone są funkcje rodziny, np. zaniedbywanie niektórych potrzeb dziecka(-ci), złe gospodarowanie budżetem domowym czy prowadzenia gospodarstwa domowego. Podejmuje współpracę/wykazuje aktywność/aktywnie przeciwdziała. Wymaga niewielkiego wsparcia ze strony służb społecznych.

³² Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

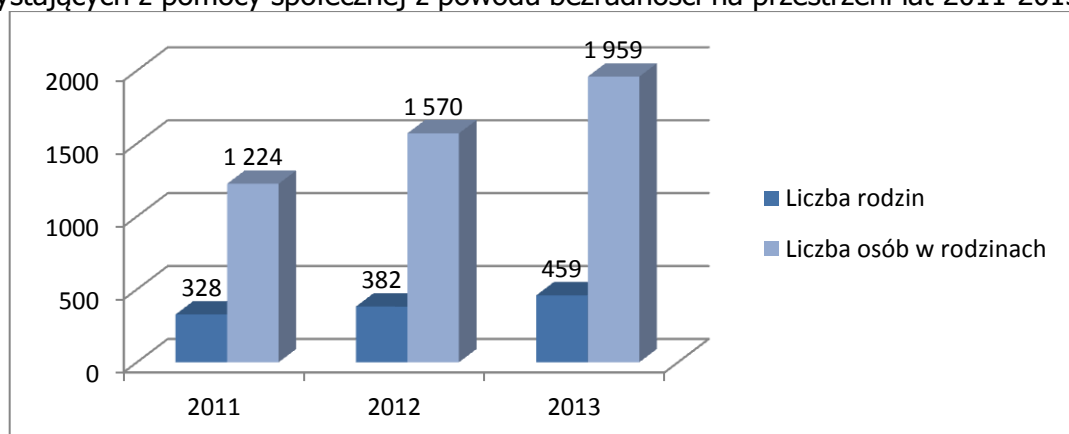
Definicja poziomu średniego:

Rodzina z dzieckiem, w której występuje niesamodzielność w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych o utrwalonych złych nawykach zarówno w sferze prowadzenia gospodarstwa domowego, jak i w kwestii wychowywania dzieci, relacji między członkami rodziny. Wymagająca znacznego wsparcia ze strony innych osób w przewyżnianiu napotkanych problemów opiekuńczo-wychowawczych. Pomoc osób trzecich pozwala na usamodzielnienie rodziny.

Definicja poziomu wysokiego:

Rodzina z dzieckiem, w której występuje wiele problemów opiekuńczo-wychowawczych, w bardzo dużym stopniu niesamodzielna, wymagająca bardzo dużo pomocy ze strony osób trzecich), często pod nadzorem kuratora sądowego. Zagrożenie przejęcia dziecka(-ci) przez instytucje pieczy zastępczej. Nie podejmuje współpracy.

Wykres 26. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Kozienickim korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności na przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Na podstawie danych obserwujemy tendencję rosnącą w zakresie występowania problemu bezradności rodzin w Powiecie Kozienickim. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności na przestrzeni lat 2011-2013 wzrosła o 40% i jest to niepokojący wskaźnik, który ukazuje potrzebę podniesienia nakładów finansowych i jakościowych na pomoc społeczną w zakresie wsparcia rodzin, które w wyniku różnych trudności nie radzą sobie w życiu z narastającymi problemami.

Analiza SWOT dla problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca interdyscyplinarna w obszarze wsparcia osób borykających się z problemem bezradności, • praca asystentów rodziny, • programy osłonowe i profilaktyczne, • grupy samopomocowe i grupy wsparcia, • przychylność władz samorządowych do realizacji zewnętrznych projektów i programów w zakresie poprawy życia mieszkańców powiatu, • realizacja projektów finansowanych ze środków UE na rzecz integracji społecznej osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • duże obciążenie pracowników socjalnych zadaniami administracyjnymi, • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności, • brak systemowego i kompleksowego wsparcia rodzin wieloproblemowych, • słaba dostępność do poradnictwa specjalistycznego, • słabo rozwinięte zaplecze placówek i instytucji działających w celu poprawy życia i rozwoju społecznego rodzin problemowych, • brak działań w kierunku wspierania rodzin wielodzietnych, • życiowa bierność klientów pomocy społecznej, • niechęć do korzystania z dostępnych form wsparcia.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie poradnictwa rodzinnego, • rozwijanie pracy asystentów rodzinnych, • organizacja grup wsparcia, • kampanie społeczno-edukacyjne, • dostępność funduszy zewnętrznych w tym unijnych w zakresie objęcia wsparciem osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, • realizowanie warsztatów zwiększających umiejętności wychowawcze rodziców. 	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenie ubóstwem rodzin, • dziedziczenie wyuczonej bezradności, • marginalizacja społeczna rodzin, • stygmatyzacja rodzin, • bierność rodzin w rozwiązywaniu problemu, • zmniejszające się nakłady Państwa na politykę prorodzinną i pomoc społeczną, • wzrost zagrożenia rozwojem zjawisk patologicznych.

IV.9 Alkoholizm i narkomania

Problemy alkoholizmu i narkomanii zostały zdefiniowane jako zespół zjawisk psychicznych lub somatycznych wynikających z działania środków odurzających lub substancji psychotropowych na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem.

Problem alkoholizmu lub narkomanii w swoich poziomach natężenia definiowany³³ jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Okresowe używanie środków psychoaktywnych lub alkoholu. Wzrost tolerancji i ochoty na używki. Nie występują skumulowane szkody, ale mogą mieć miejsce zdarzenia, które skutkują określonymi konsekwencjami zdrowotnymi, społecznymi, itp. (szczególnie w odniesieniu do młodzieży). Osoba potrafi pełnić określone role społeczne.

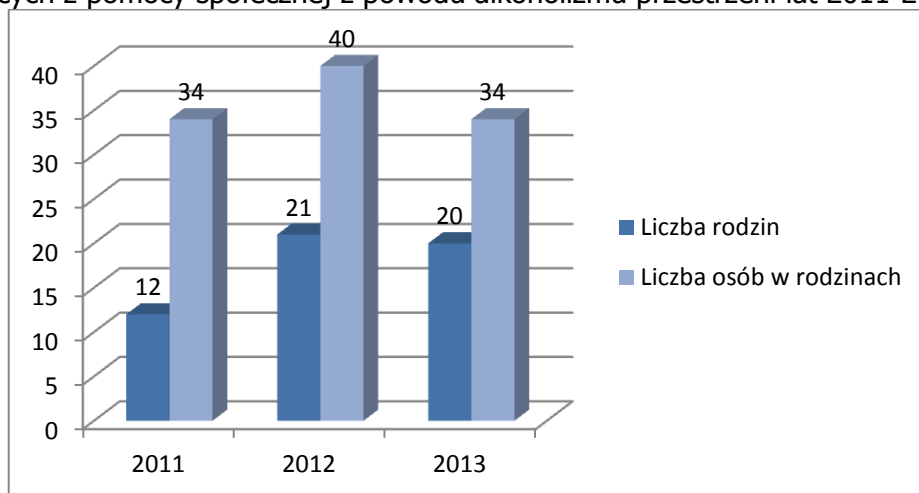
Definicja poziomu średniego:

Nadużywanie środków psychoaktywnych i alkoholu. Występują trudności z pełnieniem określonych ról społecznych, zagrożenie stabilności zawodowej. Zaniedbywanie rodziny, konflikty domowe, pogłębiające się uzależnienie psychiczne i fizyczne, pojawiające się szkody zdrowotne. Wymagający sporego zaangażowania służb, terapeuty. Osoba traci role społeczne.

Definicja poziomu wysokiego:

Uzależnienie od środków psychoaktywnych lub alkoholu. Picie lub branie stanowią dominujący wymiar funkcjonowania jednostki i skutkuje niemożnością wypełniania podstawowych ról społecznych. Zalecana terapia stacjonarna lub ambulatoryjna. Może występować zerwanie więzi społecznych.

Wykres 27. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Koziennickim korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Dane oceny zasobów pomocy społecznej wskazują na zmienną tendencję w zakresie liczby rodzin, którym udzielana jest pomoc ze względu na problem alkoholizmu. W 2012 roku

³³ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania.

w stosunku do 2011 roku odnotowano wzrost liczby rodzin o 43% i osób w rodzinach o 15% objętych pomocą z powodu alkoholizmu. Natomiast w 2013r. w odniesieniu do 2012r. nastąpił spadek liczby rodzin o 5% i osób w rodzinach o 15%.

Tabela 20. Narkomania w Powiecie Koziennickim.

NARKOMANIA					
Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
2011	2012	2013	2011	2012	2013
1	2	1	2	4	2

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 rok.

Według rozeznania pomocy społecznej w Powiecie Koziennickim zjawisko narkomanii dotyczy jednostkowych przypadków. W roku 2013 zaledwie dwie osoby objęte były pomocą społeczną ze względu na problem narkomanii.

Analiza SWOT dla problemu alkoholizmu i narkomanii

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, • istnienie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi i dobra współpraca władz lokalnych i z tymi organizacjami, • funkcjonowanie Gminnych Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • funkcjonowanie gminnych zespołów interdyscyplinarnych, • funkcjonowanie programów profilaktycznych, • akcje profilaktyczne Komendy Powiatowej Policji 	<ul style="list-style-type: none"> • brak bazy lokalowej i bazy leczenia odwykowego na terenie powiatu, • niewystarczająca efektywność wykorzystywania środków z zezwoleń na sprzedaż alkoholu, • niewłaściwa (lub jej brak) komunikacja pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się uzależnieniami, • znaczne przyzwolenie społeczne na picie alkoholu, również dla młodzieży, • wczesna inicjacja użycia środków psychoaktywnych, w tym alkoholu.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego, • wzrost świadomości w zakresie uzależnień, • zainteresowanie fachowców różnych dziedzin współpracą na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom • brak przyzwolenia społecznego w powiecie na zjawisko narkomanii, • zaangażowanie środków zewnętrznych w tym z Unii Europejskiej w nowoczesne programy profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, • kampanie społeczne nt. uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt łatwa dostępność do alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, • niedostatecznie rozbudowany system profilaktyki uzależnień dla młodzieży, • niewystarczająca świadomość osób odpowiedzialnych za dzieci i młodzież na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami, • brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy, • niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych, • niedostateczny dostęp osób uzależnionych do

	informacji o możliwych formach pomocy, <ul style="list-style-type: none">• zwiększona podatność osób z uzależnieniami na popełnianie czynów karalnych,• zbyt łatwy dostęp dzieci i młodzieży do alkoholu i innych środków odurzających.
--	--

IV.10. Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe

W ustawie o pomocy społecznej nie zdefiniowano pojęcia „Zdarzenia losowe”. Wydaje się jednak, że zarówno klęska żywiołowa czy ekologiczna jak i sytuacja powodująca kryzys może być określona jako zdarzenie losowe.

„Klęska żywiołowa to katastrofa naturalna lub awaria techniczna, której skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem. Katastrofa naturalna to z kolei zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi, albo też działanie innego żywiołu.”³⁴

„Sytuacja kryzysowa to nagła zmiana, która zagraża normalnemu funkcjonowaniu osób i rodzin, np. śmierć bliskiej osoby, wypadek, stanie się ofiarą przestępstwa.”³⁵

³⁴ Ustawa o pomocy społecznej z komentarzem (w) „Praca socjalna” Nr 4 z 2004r., s. 26.

³⁵ Tamże, s.25.

Tabela 21. Zdarzenia losowe w Powiecie Kozienickim.

Zdarzenia losowe					
Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
2011	2012	2013	2011	2012	2013
8	11	342	23	34	1 284

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 rok.

Jak pokazują dane oceny zasobów pomocy społecznej w latach 2012-2013 obserwujemy ogromny wzrost liczby rodzin, które objęte było pomocą społeczną ze względu na zdarzenia losowe w Powiecie Kozienickim.

Tabela 22: Klęski żywiołowe i ekologiczne w Powiecie Kozienickim.

Klęski żywiołowe i ekologiczne		
Liczba osób		
2011	2012	2013
62	0	9

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 rok.

W 2011 roku 62 rodziny skorzystało z pomocy społecznej z powodu klęsk żywiołowych lub ekologicznych. W kolejnym roku nie zgłoszono tego problemu, a w 2013r. 9 rodzin zwróciło się o pomoc w tym zakresie.

Analiza SWOT dla problemu zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe:

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> dobrze rozwijająca się infrastruktura (straży pożarnej, policji), współdziałanie instytucji lokalnych, funkcjonowanie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Starostwie Powiatowym w Kozienicach, funkcjonowanie Ochotniczej Straży Pożarnej, funkcjonowanie Oddziału SOR przy Szpitalu Powiatowym w Kozienicach, funkcjonowanie Posterunków Policji na terenach gmin z terenu powiatu, postawa obywatelska (pomocniczości) w sytuacjach kryzysowych, dostępność numeru alarmowego „112”, modernizacja gospodarstw wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> położenie geograficzne gmin przy liniach brzegowych rzek (Wisła, Radomka, Pilica), usytuowanie gospodarstw w strefie zalewowej, brak punktów ratownictwa medycznego w gminach, niewystarczające środki finansowe na modernizację infrastruktury przeciwpowodziowej, brak programów osłonowych dot. klęsk żywiołowych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> perspektywa dofinansowania rozwoju infrastruktury ze środków UE, podniesienie świadomości społecznej poprzez 	<ul style="list-style-type: none"> usytuowanie geograficzne regionu, zły stan dróg, niedoposażone ochotnicze straże pożarne, trudna sytuacja finansowa samorządów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienskiego na lata 2015-2020

<p>kampanie medialne,</p> <ul style="list-style-type: none">• doposażenie Oddziału SOR,• doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych, Policji,• sezonowe zatrudnianie pracowników do pomocy prowadzenia gospodarstwa rolnego, a tym samym zmniejszenie zaangażowania dzieci do pracy.	<p>gminnych i powiatu,</p> <ul style="list-style-type: none">• niedostateczna liczba chętnych do pełnienia ról społecznych,• praca dzieci w gospodarstwach rolnych.
---	--

V. Analiza SWOT (dla całej Strategii)

Każda organizacja, bez względu na charakter jaki przyjmuje jej działalność, musi dokonywać analizy swojego potencjału, aby jak najbardziej precyzyjnie określić swoje silne i słabe strony oraz szanse rozwojowe i zagrożenia. Także jednostki samorządu terytorialnego powinny nieustannie analizować swoją sytuację, aby jak najlepiej działać dla realizacji zakładanych celów przy wykorzystaniu własnego potencjału i wpływu czynników zewnętrznych.

Wiedza o tym jak funkcjonuje organizacja, próba antycypacji jej przyszłych działań pozwala na budowanie planów, które optymalnie wykorzystają jej potencjał.

Analiza SWOT to jedna z popularnych i podstawowych technik analitycznych. Służy do porządkowania informacji o organizacji. Jest stosowana jako uniwersalne narzędzie w etapach analizy strategicznej. SWOT polega na uporządkowaniu posiadanych informacji o organizacji i jej rzeczywistości na cztery grupy:

- S (strengths) – mocne strony: atuty, zalety
- W (weaknesses) – słabe strony: słabości, bariery, wady
- O (opportunities) – szanse: szanse na korzystne zmiany
- T (threats) – zagrożenia: niebezpieczeństwo zmian niekorzystnych

Mocne strony i słabe strony oznaczają czynniki wewnętrzne. Szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne wpływające na organizację. Wiedza o organizacji jej atutach i ograniczeniach oraz potencjalnych szansach i zagrożeniach pozwala na jak najskuteczniejszą zarządzanie. Z jednej strony daje możliwość zmaksymalizowania pojawiających się szans, z drugiej pozwala ograniczyć potencjalne straty.

Celem niniejszego opracowania jest zatem ukazanie walorów i zalet Powiatu Koziernickiego oraz opracowanie sposobu skutecznego ich wykorzystania w dalszym rozwoju Powiatu, w kontekście realizacji spójnej polityki społecznej samorządu.

ANALIZA SWOT	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie geograficzne powiatu umożliwiające rozwój gospodarczy (bliskość większych ośrodków, dogodne połączenia komunikacyjne) oraz turystyczny (wykorzystanie walorów środowiska naturalnego) • Prowadzenie działań pomocowych przez Ośrodki 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębiające się rozwarstwienie społeczeństwa i wzrastająca liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej • Wysoka stopa bezrobocia oraz zjawisko ukrytego bezrobocia

<p>Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działalność powiatowych placówek służących mieszkańcom: SP ZZOZ, Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych, Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy, Warsztat Terapii Zajęciowej, Placówka Socjalizacyjna „Panda”, • Zapewnienie miejsc dla ofiar przemocy w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, • Prowadzone działania aktywizacyjne w Powiatowym Urzędzie Pracy także przy wykorzystaniu Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy, • Aktywność stowarzyszeń i związków działających dla poprawy warunków życia mieszkańców powiatu, • Gotowość do współpracy między instytucjonalnej, • Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kozienickim, • Realizacja Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kozienickim, • Realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kozienickim, • Realizacja Programu Współpracy Powiatu Kozienickiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami uprawnionymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • Sezonowość rynku pracy i brak odpowiedniej liczby stałych miejsc pracy • Wykształcenie i kwalifikacje młodych mieszkańców powiatu niedostosowane do potrzeb rynku pracy • Wzrost zjawiska niezaradności życiowej wobec różnych problemów pojawiających się w rodzinach • Brak rozwiniętej infrastruktury socjalnej gmin (mieszkania chronione, lokale socjalne) • Niewystarczająca oferta profilaktyczna i terapeutyczna dla całej rodziny • Niewystarczający dostęp do bezpłatnego specjalistycznego poradnictwa • Brak świetlic środowiskowych oraz domu dziennego pobytu lub alternatywnych form pomocy stacjonarnej osobom starszym i niepełnosprawnym • Rosnąca biurokracja • Nadmiar i/lub słaba czytelność przepisów
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie środków zewnętrznych • Zapewnienie młodzieży wykształcenia i szans dalszego rozwoju • Realizacja programów aktywizujących społeczeństwo lokalne • Promowanie zdrowego stylu życia • Prowadzenie edukacji i profilaktyki przeciw uzależnieniom we wszystkich grupach 	<ul style="list-style-type: none"> • Dziedziczenie ubóstwa i bezradności • Narastający problem różnorodności uzależnień • Wzrastająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niezaradności życiowej w tym z powodu braku pracy • Małe zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem i doskonaleniem zawodowym osób niepełnosprawnych • Migracja młodych, wykształconych osób,

wiekowych	kusząca perspektywa pracy za granicą
<ul style="list-style-type: none">• Współpraca jednostek samorządowych i instytucji z organizacjami pozarządowymi• Rozwijająca się oferta form wsparcia społeczeństwa lokalnego	<ul style="list-style-type: none">• Nasilanie się występowania patologii społecznych• Wzrastająca agresja wśród nieletnich• Mała aktywność w dziedzinie rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich

VI. Cele strategii

VI.1. Cel główny

Stworzenie systemu wsparcia i rozwoju przeciwdziałającego wykluczeniu społecznemu mieszkańców oraz wspierającego wszechstronny rozwój Powiatu			
Cel 1	Cel 2	Cel 3	Cel 4
Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji	Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych	Promowanie właściwych postaw społecznych, ważnych dla przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnieniom.	Aktywizacja i integracja środowisk lokalnych

Misja Powiatu Koziernickiego została zdefiniowana następująco:

Powiat Koziernicki prowadzi aktywną politykę społeczną przy wykorzystaniu wszelkich dostępnych zasobów i środków własnych oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Powiat profesjonalnie rozwiązuje problemy osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej i narażonych na wykluczenie społeczne.

W realizacji swych zadań powiat opiera się na założeniach wzmocnienia roli rodziny, zminimalizowania zagrożeń związanych z patologiami społecznymi oraz prowadzenia szerokiej rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Na podstawie przyjętych dokumentów, tj.: Strategii Rozwoju Powiatu Kozienskiego do roku 2020 oraz strategii samorządów gminnych, wykreowana została wizja Powiatu Kozienskiego.

Wizja Powiatu Kozienskiego:

Powiat Kozienski atrakcyjny gospodarczo i społecznie - miejsce bezpieczne, nieustannie rozwijające się i umożliwiające osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym lub wykluczonym pełne uczestnictwo w społeczeństwie.

VI.2 Cele szczegółowe

Cel nr 1 – Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.

Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
Zwiększanie dostępności w gminach wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci	aktywizujące, interwencyjne, prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców ▪ Wzrost jakości sprawowanej opieki nad dzieckiem ▪ Stworzenie i wdrożenie programów wspierania rodzin ▪ Wzrost liczby specjalistycznych szkoleń dla kadry zajmującej się wspieraniem rodzin i pieczę zastępczą 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba programów wspierających rodziny w tym rodziny zastępcze ▪ Liczba szkoleń dla kadry zajmującej się wspieraniem rodzin i pieczę zastępczą ▪ Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych ▪ Liczba dzieci trafiających z pieczy zastępczej do rodzin adopcyjnych ▪ Liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych w tym specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia rodzinnego
Poprawa funkcjonowania instytucji zajmujących się wsparciem osób i rodzin z problemami wychowawczymi	interwencyjne, prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sprawne rozwiązywanie problemów dotyczących sprawowania opieki nad dzieckiem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej ▪ Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców zastępczych ▪ Liczba szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych ▪ Liczba spotkań grup wsparcia dla opiekunów zastępczych
Rozwój lokalnej sieci opieki nad dzieckiem poza rodziną biologiczną	aktywizujące, interwencyjne, prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie liczby dzieci powracających z pieczy do rodzin biologicznych lub trafiających do rodzin adopcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych w tym specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia rodzinnego ▪ Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej ▪ Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców zastępczych ▪ Liczba szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych ▪ Liczba spotkań grup wsparcia dla opiekunów zastępczych
Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kozienickim	aktywizujące, interwencyjne, prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monitoring rodzin zastępczych ukierunkowany na poprawę ich funkcjonowania ▪ Kampanie społeczne promujące rodzicielstwo zastępcze ▪ Wzrost liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej ▪ Stworzenie i wdrożenie programów wspierających rodziny zastępcze 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych w tym specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia rodzinnego ▪ Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej ▪ Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców zastępczych ▪ Liczba szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych ▪ Liczba spotkań grup wsparcia dla opiekunów zastępczych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2015-2020

Cel nr 2 – Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych

Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
Promowanie powstawania ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych oraz niepełnosprawnych	interwencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych ▪ Zmiana społecznego wizerunku osób starszych i niepełnosprawnych poprzez lepsze zrozumienie potrzeb ▪ Rozwój sieci wolontariatu na terenie powiatu ▪ Zwiększenie kompetencji kadr pomocy społecznej ▪ Lepsze rozumienie potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (i ich rodzin) w tym niepełnosprawnych oraz starszych ▪ Rozszerzenie działań kadr pomocy społecznej na pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym ▪ Zwiększenie liczby korzystających z poradnictwa specjalistycznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (i ich rodzin) w tym niepełnosprawnych i starszych ▪ Zwiększenie dostępu do specjalistycznej pomocy ▪ Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych i zagospodarowanie ich potencjału ▪ Budowanie lokalnej sieci pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych oraz liczba osób korzystających z nich ▪ Liczba wolontariuszy działających na rzecz osób potrzebujących pomocy ▪ Liczba uczestników Uniwersytetu III wieku ▪ Liczba szkoleń dla kadr pomocy społecznej w powiecie w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (i ich rodzin) w tym niepełnosprawnych i starszych ▪ Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego ▪ Liczba projektów zrealizowanych w partnerstwie przez samorządy i organizacje pozarządowe na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (i ich rodzin) w tym niepełnosprawnych oraz starszych ▪ Liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych na rzecz reintegracji społecznej współpracujących z jednostkami gmin i powiatu
Wspieranie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych oraz starszych	aktywnej integracji		
Dokształcanie kadr pomocy społecznej w powiecie w obszarze pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszym	prewencyjne		
Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych	prewencyjne		
Aktywne współdziałanie z organizacjami pozarządowymi, koordynacja lub wspieranie wspólnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych	aktywnej integracji		

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Koziennickiego na lata 2015-2020

Dostępność do informacji na temat form pomocy osobom niepełnosprawnym oraz starszym	prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> Stworzenie grup wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Zwiększenie dostępu do informacji 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba opracowanych informatorów o potrzebach i możliwościach uzyskania wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz starszych
Realizacja Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Koziennickim	aktywnej integracji, prewencyjne		
<i>Cel nr 3 – Promowanie właściwych postaw społecznych ważnych dla przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnieniom</i>			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
Budowanie sieci współpracy między przedstawicielami różnych grup zawodowych zajmujących się problematyką przemocy	prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie i uzależnieniami Rozwój i zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc i osób uzależnionych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa Liczba zrealizowanych programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przestępczości i profilaktyki uzależnień
Udzielanie osobom dotkniętym przemocą i uzależnieniami specjalistycznego poradnictwa	interwencyjne	<ul style="list-style-type: none"> Podniesienie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przemocy w rodzinie i z zakresu uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba spotkań w ramach działań informacyjno-profilaktycznych Liczba osób korzystających ze wsparcia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej
Ochrona i wsparcie osób dotkniętych przemocą w rodzinie i uzależnieniami	prewencyjne interwencyjne	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost świadomości społecznej w zakresie występujących zjawisk patologicznych w środowisku lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba przeprowadzonych interwencji policji dotyczących przemocy w rodzinie
Realizowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	interwencyjne	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost zaangażowania podmiotów pozarządowych w działania profilaktyczne 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2015-2020

Upowszechnianie informacji o możliwościach i formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą i uzależnieniami	prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost świadomości zagrożenia przestępczością związaną z uzależnieniem ▪ Kampanie społeczne w zakresie problematyki przemocy w rodzinie , przestępczości i uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba założonych Niebieskich Kart
Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych	aktywnej integracji prewencyjne		
Realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kozienickim	prewencyjne interwencyjne		
<i>Cel 4 - Aktywizacja i integracja środowisk lokalnych</i>			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
Współpraca z organizacjami pozarządowymi, fundacjami i stowarzyszeniami działającymi w zakresie polityki społecznej	aktywizujące, interwencyjne, prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie metod współpracy powiatu z organizacjami samorządowymi, fundacjami i stowarzyszeniami działającymi w celu poprawy warunków socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba aktywnie działających organizacji współpracujących z gminami i powiatem działających na rzecz reintegracji społecznej
Zaktywizowanie społeczeństwa do działań na rzecz poprawy warunków społecznych w powiecie w tym tworzenia organizacji, stowarzyszeń i fundacji	aktywizujące	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji różnych grup społecznych w powiecie ze względu na zwiększoną możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych • Większa integracja społeczeństwa lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba projektów zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w ramach konkursów ogłoszonych przez gminy i powiat ▪ Liczba nowych wolontariuszy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2015-2020

<p>Propagowanie idei społeczeństwa obywatelskiego i wolontariatu</p>	<p>aktywizujące, interwencyjne, prewencyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost świadomości wspólnoty lokalnej • Wzrost zaangażowania podmiotów pozarządowych w działania na rzecz społeczeństwa lokalnego 	<p>z terenu powiatu działających na rzecz reintegracji społecznej</p>
<p>Realizacja Programu Współpracy Powiatu Kozienickiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami uprawnionymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego</p>	<p>aktywizujące,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój wolontariatu • Rozwój sieci podmiotów i organizacji pozarządowych 	

VII. Harmonogram

Cel i działanie	Okres realizacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Realizatorzy
Cel nr 1 - Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji								
<p>Działania :</p> <p>Zwiększanie dostępności w gminach wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci .</p> <p>Poprawa funkcjonowania instytucji zajmujących się wsparciem osób i rodzin z problemami wychowawczymi</p> <p>Rozwój lokalnej sieci opieki nad dzieckiem poza rodziną biologiczną</p> <p>Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kozienickim</p>	6 lat	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Firmy szkoleniowe zewnętrzne, ▪ Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna ▪ Placówki oświatowo-edukacyjne w gminach i powiecie ▪ Placówki wsparcia dziennego ▪ NGO ▪ Ośrodki Pomocy Społecznej ▪ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ▪ Inne podmioty w zależności od potrzeb i możliwości
Cel nr 2 - Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych								
<p>Działania</p> <p>Promowanie powstawania ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych oraz niepełnosprawnych</p> <p>Wspieranie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych oraz</p>	6 lat	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ▪ Ośrodki Pomocy Społecznej ▪ Starostwo ▪ NGO ▪ Inne podmioty w zależności od potrzeb i możliwości

<p>starszych</p> <p>Dokształcanie kadr pomocy społecznej w powiecie w obszarze pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnym oraz starszym</p> <p>Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych</p> <p>Aktywne współdziałanie z organizacjami pozarządowymi, koordynacja i wspieranie wspólnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych</p> <p>Dostępność do informacji na temat form pomocy osobom niepełnosprawnym oraz starszym</p> <p>Realizacja Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kozienickim</p>								
---	--	--	--	--	--	--	--	--

Cel nr 3 - Promowanie właściwych postaw społecznych ważnych dla przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnieniom

<p>Działania</p> <p>Budowanie sieci współpracy między przedstawicielami różnych grup zawodowych zajmujących się problematyką przemocy</p> <p>Udzielanie osobom dotkniętym przemocą i uzależnieniami specjalistycznego poradnictwa</p> <p>Ochrona i wsparcie osób dotkniętych przemocą w rodzinie i uzależnieniami</p> <p>Realizowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie</p> <p>Upowszechnianie informacji o możliwościach i formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą i uzależnieniami</p> <p>Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych</p> <p>Realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kozienickim</p>	<p>6 lat</p>	<p>■</p>	<p>■</p>	<p>■</p>	<p>■</p>	<p>■</p>	<p>■</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PCPR ▪ OPS ▪ Komenda Powiatowa Policji ▪ Ośrodek Profilaktyki Uzależnień ▪ Starostwo Powiatowe ▪ Placówki oświatowe w gminach ▪ Ośrodki wsparcia dziennego ▪ Zespoły Interdyscyplinarne ▪ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej ▪ Inne podmioty w zależności od potrzeb i możliwości
--	--------------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	---

Cel 4 - Aktywizacja i integracja środowisk lokalnych								
<p>Działania</p> <p>Współpraca z organizacjami pozarządowymi, fundacjami i stowarzyszeniami działającymi w zakresie polityki społecznej</p> <p>Zaktywizowanie społeczeństwa do działań na rzecz poprawy warunków społecznych w powiecie w tym tworzenia organizacji, stowarzyszeń i fundacji</p> <p>Propagowanie idei społeczeństwa obywatelskiego i wolontariatu</p> <p>Realizacja Programu Współpracy Powiatu Kozienickiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami uprawnionymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego</p>	6 lat	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w gminach i powiecie ▪ Organizacje pozarządowe ▪ Placówki oświatowe ▪ Jednostki samorządu terytorialnego ▪ Inne podmioty w zależności od potrzeb i możliwości

VIII. System wdrażania strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad aktualnością i podnoszeniem jakości realizacji zaplanowanych w nim zadań. Ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest skuteczny i przemyślany system wdrażania. Proces ten jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem opierającej się na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Aby narzędzie jakim jest SRPS mogło określane być mianem skutecznego – musi być logistycznie wdrażane w otoczenie. Nie jest możliwym bowiem aby wdrażanie dokumentu uwieńczone zostało sukcesem bez wcześniejszego podziału prac ze szczególnym uwzględnieniem wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją i motywacją. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Ważnym elementem wdrażania strategii jest zabezpieczenie jej realizacji pod względem finansowym oraz zapewnienie jej zewnętrznego wsparcia finansowego. Poziom zabezpieczenia zależy m.in. od takich czynników jak:

- wielkości środków przeznaczonych przez budżet państwa,
- wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce,
- zasad podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa w ramach Narodowego Planu Rozwoju
- grantów z krajów wysoko rozwiniętych i pożyczki Banku Światowego,
- potencjału absorpcyjnego poszczególnych organizacji społecznych i instytucji,
- zdolności przygotowania i realizacji konkretnych projektów dla Powiatu Kozienskiego w sferze społecznej,
- budowy partnerstwa podmiotów uczestniczących w unijnych programach i procesie wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- rezerwy w budżecie powiatu środków na promocję i przygotowanie projektów rozwojowych.

Kolejnym elementem niezbędnym do wdrażania w życie podstawowych założeń strategii jest społeczna akceptacja oraz identyfikacja mieszkańców z wypracowanymi celami. Elementy te dają szansę władzy lokalnej na przejście z poziomu administrowania do poziomu

zarządzania polityką społeczną. W tym zakresie niezbędny jest udział lokalnej społeczności w określaniu potrzeb, problemów i jak również celów działań podejmowanych na okoliczność uaktualniania i wdrażania strategii.

Każdą strategię powinna charakteryzować jedna główna cecha – elastyczność na etapie jej wdrażania. Oznacza to, że cele i zadania zawarte w strategii powinny być stale monitorowane i weryfikowane w zależności od szybko zmieniającego się otoczenia zewnętrznego, jak również zasobów gminy lub powiatu i potrzeb jego mieszkańców. Jest to podstawowy element procesu wdrażania planu strategicznego.

Wprawdzie strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe – w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii. Najczęściej, ze względu na zmieniające się uwarunkowania zarówno wewnątrz powiatu, jak i w jej otoczeniu, modyfikacjom poddajemy zapisy w części operacyjnej strategii.

IX. Monitoring.

Kluczowe znaczenie dla oceny podejmowanych działań ma ich monitoring. Funkcję instytucji monitorującej wdrażanie Strategii pełni Zarząd Powiatu.

Monitoring stanowi zbiór czynności kontrolnych polegających na porównaniu stanów rzeczywistych z danymi, orzekaniu o ich odchyleniach i formułowaniu zaleceń minimalizujących te odchylenia. Monitorowanie można zdefiniować jako proces systematycznego zbierania oraz analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i realizacji całego programu w aspekcie finansowym i rzeczowym, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami programu. Metodologia prowadzenia działań monitorujących opiera się na sprawozdaniach, wizytach na miejscu realizacji projektów, raportach z realizacji założonych zadań.

Monitoring ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w odniesieniu do konkretnych problemów społecznych z jednoczesnym uwzględnieniem celu głównego dokumentu i właściwego prawodawstwa lokalnego, krajowego i wspólnotowego.

W celu sprawnego wdrożenia zapisów Strategii ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. W związku z tym, władze samorządowe muszą znaleźć skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Ma ona zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, o zakresie i wymiarze pomocy pozyskanej zewnętrznej dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie konkretnych obszarów problemowych oraz całego Powiatu.

Termin okresowego przeglądu

Raz do roku.

Zadania związane z przeglądem

Zbieranie, gromadzenie i analiza danych na temat realizowanych zadań . Opracowanie corocznych sprawozdań z działalności PCPR i przedstawianie Zarządowi Powiatu.

IX.1 Zarządzanie ryzykiem**Cel nr 1 - Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji**

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
<p>Zwiększanie dostępności w gminach wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci .</p> <p>Poprawa funkcjonowania instytucji zajmujących się wsparciem osób i rodzin z problemami wychowawczymi</p> <p>Rozwój lokalnej sieci opieki nad dzieckiem poza rodziną biologiczną</p> <p>Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Koziennickim</p>	<p><i>Opis ryzyka:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mała liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych • niska efektywność pracy z rodziną biologiczną nad powrotem dziecka do niej • brak wystarczających środków własnych powiatu • nadmiar innych zadań do realizacji dla PCPR i OPS • niska aktywność rodzin zastępczych w zakresie integracji <p><i>Sposób przeciwdziałania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywna promocja rodzicielstwa zastępczego • szkolenie rodzin do pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego • pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym z Unii Europejskiej • zabezpieczenie środków w budżecie powiatu • zwiększenie liczebności kadry PCPR • działania integracyjne w powiecie na rzecz pieczy zastępczej • szkolenie i edukacja rodzin zastępczych w zakresie kompetencji i umiejętności rodzicielskich

Cel nr 2 - Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
<p>Promowanie powstawania ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych oraz niepełnosprawnych</p> <p>Wspieranie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych oraz starszych</p> <p>Dokształcanie kadr pomocy społecznej w powiecie w obszarze pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszym</p>	<p><i>Opis ryzyka:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne środki na powstawanie i funkcjonowanie placówek integracyjnych • wysoki poziom oczekiwań społecznych w stosunku do możliwości ich realizacji przez powiat • niskie zainteresowanie pracodawców lokalnych zatrudnianiem absolwentów kształcenia specjalnego czy integracyjnego • mała liczba podmiotów podejmujących się tworzenia i realizacji programów integracyjnych • niewystarczająca ilość środków w budżecie gmin i powiatu na realizację zgłoszonych programów • niska dostępność do specjalistycznych miejsc pomocy po wczesnym zdiagnozowaniu zaburzeń rozwoju u dzieci

<p>Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych</p> <p>Aktywne współdziałanie z organizacjami pozarządowymi, koordynacja i wspieranie wspólnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych oraz starszych</p> <p>Dostępność do informacji na temat form pomocy osobom niepełnosprawnym oraz starszym</p> <p>Realizacja Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Kozienickim</p>	<ul style="list-style-type: none"> niska gotowość rodzin do udziału w programach integracyjnych <p><i>Sposób przeciwdziałania:</i></p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadzenie pogłębionych badań w gminach w zakresie potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży z różnymi dysfunkcjami wspieranie pracodawców w tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych promowanie wczesnej diagnostyki i wczesnej interwencji organizacja akcji informacyjnych, skierowanych do rodziców dzieci z niepełnosprawnością pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym z Unii Europejskiej
---	--

Cel 3 - Promowanie właściwych postaw społecznych, ważnych dla przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnień

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
<p>Budowanie sieci współpracy między przedstawicielami różnych grup zawodowych zajmujących się problematyką przemocy</p> <p>Udzielanie osobom dotkniętym przemocą i uzależnieniami specjalistycznego poradnictwa</p> <p>Ochrona i wsparcie osób dotkniętych przemocą w rodzinie i uzależnieniami</p> <p>Realizowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie</p> <p>Upowszechnianie informacji o możliwościach i formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom dotkniętym</p>	<p><i>Opis ryzyka:</i></p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> niewystarczający poziom edukacji dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień i ich skutków funkcjonowanie w społeczności powiatu mitów dotyczących uzależnień niski poziom znajomości obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie popełniania czynów karalnych (m.in. z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie) ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy niska gotowość podmiotów samorządowych do prowadzenia działań edukacyjno – informacyjnych, niewystarczająca ilość środków na prowadzenie działań profilaktycznych niska świadomość społeczna nt. wychowania bez przemocy narastająca agresja wśród dzieci i młodzieży poczucie bezkarności sprawców przemocy <p><i>Sposób przeciwdziałania:</i></p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadzanie spotkań w szkołach nie tylko w zakresie

<p>przemocą i uzależnieniami</p> <p>Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych</p> <p>Realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kozienickim</p>	<p>edukacji przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych, ale rozszerzenie ich o temat odpowiedzialności prawnej osób nieletnich za popełnianie czynów karalnych oraz przejawianie objawów demoralizacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • planowanie perspektywiczne działań prewencyjnych • zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację działań profilaktycznych. • kampanie społeczne nagłaśniające problem przemocy w rodzinie • edukacja dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień i przemocy
<p><i>Cel 4 Aktywizacja i integracja środowisk lokalnych</i></p>	
<p>Działanie:</p>	<p>Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania</p>
<p>Współpraca z organizacjami pozarządowymi, fundacjami i stowarzyszeniami działającymi w zakresie polityki społecznej</p> <p>Zaktywizowanie społeczeństwa do działań na rzecz poprawy warunków społecznych w powiecie w tym tworzenia organizacji, stowarzyszeń i fundacji</p> <p>Propagowanie idei społeczeństwa obywatelskiego i wolontariatu</p> <p>Realizacja Programu Współpracy Powiatu Kozienickiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami uprawnionymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego</p>	<p><i>Opis ryzyka:</i></p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • niski poziom współpracy między podmiotami • niska świadomość na temat ekonomii społecznej • brak wystarczających środków finansowych na działania integracyjne • nadmierne obciążenie jednostek organizacyjnych Powiatu dotychczasowymi zadaniami <p><i>Sposób przeciwdziałania:</i></p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja wspólnych działań podmiotów publicznych i pozarządowych • partnerskie działania instytucji i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnego systemu reintegracji społecznej i zawodowej osób/ rodzin z problemami społecznymi. • pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym z Unii Europejskiej przez różne podmioty powiatu. • zatrudnienie dodatkowej kadry pomocy społecznej • kampanie informacyjne na temat ekonomii społecznej

X. Ewaluacja

Nieodłącznym elementem procesu zarządzania utworzoną SRPS jest także ewaluacja skuteczności podejmowanych działań. Ewaluacja jak każde świadome działanie powinna spełniać określone funkcje. Takie stwierdzenie odnosi się również do zarządzania programami z zakresu interwencji publicznych. Do funkcji tych zaliczają się: poprawa planowania, poprawa wdrażania i kontroli jakości zarządzania interwencją publiczną, wzmocnienie odpowiedzialności, wspieranie procesów uczenia się, wzmocnienie partnerstwa pomiędzy uczestnikami realizowanego przedsięwzięcia.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji strategii. Głównym zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Analiza będzie prowadzona m.in. w obszarach: ryzyka, barier i nowych zagrożeń dla skutecznego i efektywnego wdrażania strategii. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu.

Ewaluacja będzie dokonywana w trakcie prac nad rocznym sprawozdaniem z realizacji zadań PCPR w tym z wdrażania strategii, które będzie corocznie przekazywane Zarządowi Powiatu. Wnioski z ewaluacji i rekomendacje na przyszłość mogą stanowić podstawę do ewentualnej aktualizacji strategii.

Wnioski końcowe

Organizacja systemu pomocy społecznej w Powiecie Kozienskim jest dostosowana do potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Wiele jednak zależy od zaangażowania samych mieszkańców poprzez samozatrudnienie, tworzenie małych przedsiębiorstw, chęć poprawy swej sytuacji życiowej oraz działalność organizacji pozarządowych, stowarzyszeń wspierających różne środowiska w realizacji zamierzeń.

Cele szczegółowe i kierunki działań Strategii sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia rozwiązywania problemów społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej. Najważniejsze działania powinny zmierzać do rozwoju zintegrowanej pomocy społecznej. Rozszerzenie pomocy instytucjonalnej oraz kontynuacja działań pomocowych dla osób potrzebujących wsparcia powinny przynieść efekty w postaci poprawy sytuacji społecznej w Powiecie Kozienskim. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na:

- wspieranie rodziny w zakresie prawidłowego wypełniania jej funkcji,
- promowanie rodzicielstwa zastępczego,
- wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej,
- partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu reintegracji społecznej i zawodowej osób/ rodzin z problemami społecznymi.

Zapisy zawarte w strategii realizowane będą zgodnie z wymienionymi działaniami w zależności od pozyskanych środków finansowych. Strategia jest dokumentem otwartym. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców powiatu i wymogami prawa. Zgodnie z celem głównym niniejszej strategii, jej realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Powiatu Kozienskiego ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Podstawą budowy efektywnego systemu wsparcia potrzebującym jest zacieśnienie współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami działającymi na polu społecznym. Koordynatorem Strategii jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koziensicach.

Załącznik 1: Wyniki badania ankietowego

Tabela 1. Które problemy społeczne dostrzegane są w powiecie?

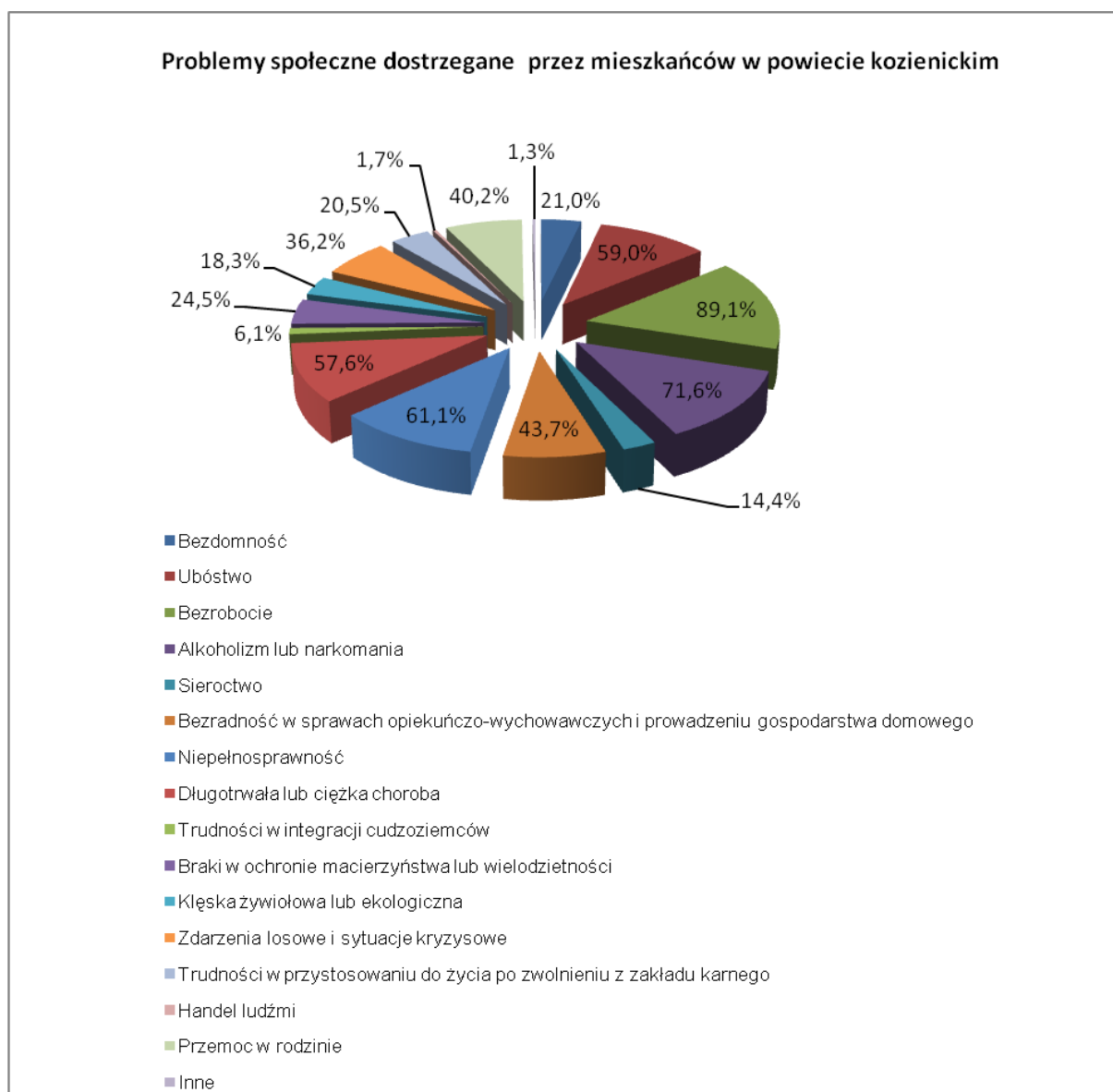
Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
Bezdomność	21,0%	23,3%	14,0%
Ubóstwo	59,0%	59,3%	57,9%
Bezrobocie	89,1%	93,0%	77,2%
Alkoholizm lub narkomania	71,6%	75,6%	59,6%
Sieroctwo	14,4%	16,3%	8,8%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	43,7%	47,1%	33,3%
Niepełnosprawność	61,1%	62,8%	56,1%
Długotrwała lub ciężka choroba	57,6%	58,7%	54,4%
Trudności w integracji cudzoziemców	6,1%	5,2%	8,8%
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	24,5%	27,9%	14,0%
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	18,3%	17,4%	21,1%
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	36,2%	38,4%	29,8%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	20,5%	21,5%	17,5%
Handel ludźmi	1,7%	1,2%	3,5%
Przemoc w rodzinie	40,2%	46,5%	21,1%
Inne	1,3%	1,7%	0,0%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Powyższe zestawienia danych, wyraźnie pokazują, iż problem **bezrobocia** w powiecie koziennickim, jest najbardziej dostrzeganym przez respondentów na tle innych - 89,1% wskazań ogółem. Szczególnie mocno dotyka on kobiet, co potwierdza 93,0% z nich. Nieco łagodniej jest dostrzegany przez mężczyzn 77,2% wskazań. Te alarmujące dane powinny stać się priorytetem spraw do załatwienia i problemów do rozwiązania dla wszystkich podmiotów działających w obszarze polityki społecznej. Równie niepokojące, aczkolwiek o nieco niższych wskazaniach procentowych (71,6% ogółem) jest zjawisko **alkoholizmu** (w tych badaniach, co prawda zestawione z narkomanią, ale zapewne bardziej znaczące).

Nawet pobieżne obserwacje, a tym bardziej praktyka społeczna pokazują jak mocno te dwa zjawiska -bezrobocie i alkoholizm są ze sobą powiązane. Jak poprzednio, tak i w tym wypadku kobiety częściej (75,6%) odczuwają w swoim otoczeniu społecznym dotkliwość/obecność alkoholizmu i narkomanii niż mężczyźni (59,6%). Zważywszy na to, że bezrobocie jak i powiązany z nim problem alkoholizmu szeroko rezonują/przekładają się na poziom życia w środowisku, dane co do dostrzegania problemu **ubóstwa** (59,0% wskazań) nie zaskakują. Odczuwają go podobnie kobiety jak i mężczyźni, co do ich odpowiedzi nie ma w tym wypadku dużych rozbieżności. Zmienna płci nie ma też większego znaczenia w odpowiedzi na kolejno sytuujące pod kątem procentowych wskazań dostrzegane problemy - **niepełnosprawności** oraz **długiej i ciężkiej choroby**. Odpowiedzi kobiet i mężczyzn pozostają na zbliżonym poziomie procentowym – niepełnosprawność 61,1% wskazań ogółem, długa i ciężka choroba 57,6% ogółem. Przytoczone wyniki, mogą świadczyć o dużej widoczności w przestrzeni publicznej osób niepełnosprawnych, jak również o wysokim stopniu społecznej (zarówno kobiet jak i mężczyzn) wrażliwości na ten problem. Wyraźne różnice w opiniach kobiet i mężczyzn, objętych badaniem, zaznaczyły się w odniesieniu do problemu **przemocy w rodzinie oraz bezdomności**. Kobiety zazwyczaj dwukrotnie częściej dostrzegały zarówno jeden, jak i drugi problem. W odniesieniu do przemocy, wynika to zapewne z tego, iż mężczyźni jako główni jej sprawcy, choć ją dostrzegają niekoniecznie czują lub też chcą czuć się za nią odpowiedzialni, tym bardziej iż wszelkie oczekiwania co do zmian postaw w tym zakresie dotyczą głównie ich samych.

Wykres 1. Problemy społeczne dostrzegane przez mieszkańców w Powiecie Kozienskim

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Tabela 2. Bardzo ważne do rozwiązania problemy społeczne w powiecie

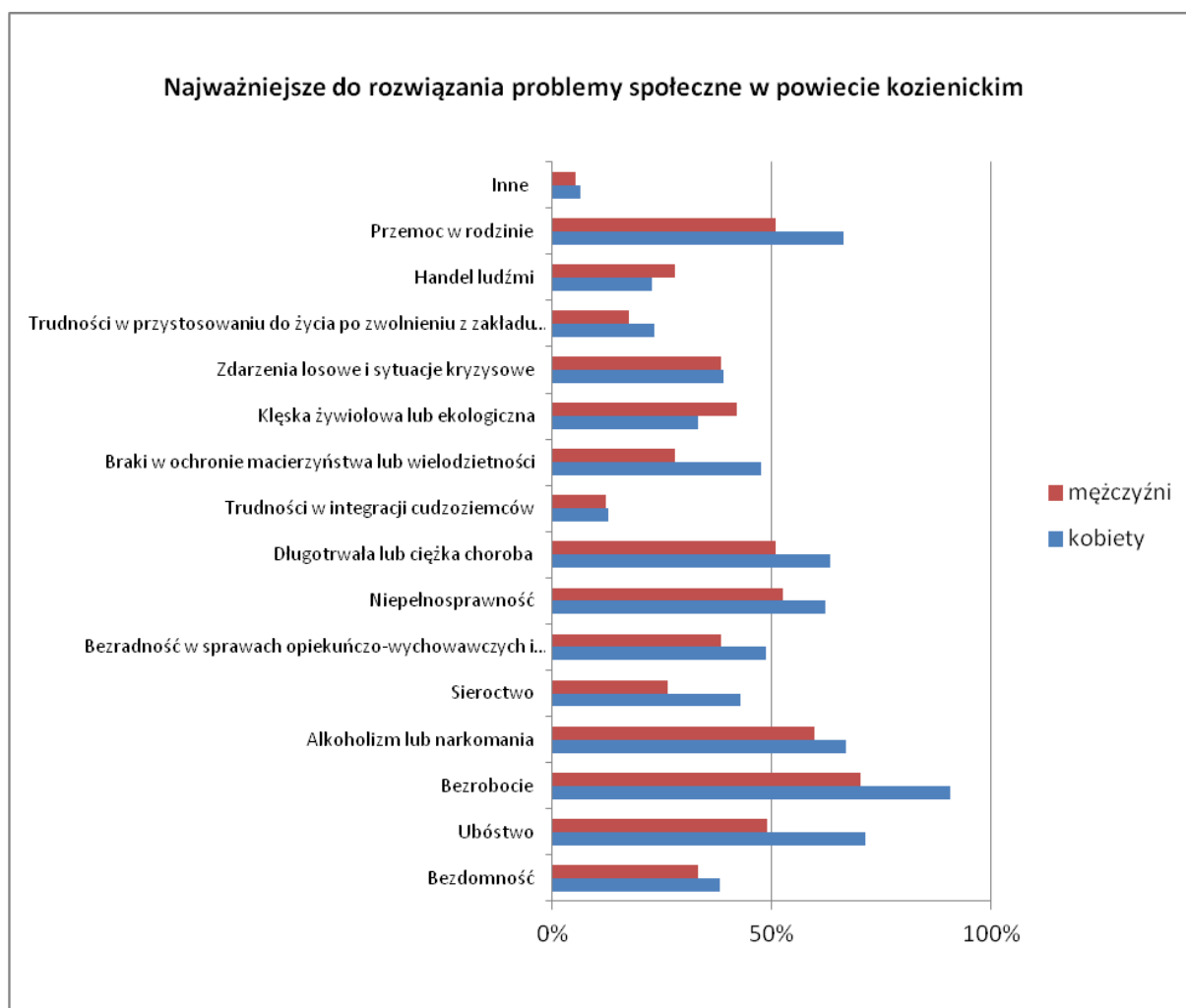
Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
Bezdomność	37,1%	38,4%	33,3%
Ubóstwo	65,9%	71,5%	49,1%
Bezrobocie	85,6%	90,7%	70,2%
Alkoholizm lub narkomania	65,1%	66,9%	59,6%
Sieroctwo	38,9%	43,0%	26,3%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	46,3%	48,8%	38,6%
Niepełnosprawność	59,8%	62,2%	52,6%
Długotrwała lub ciężka choroba	60,3%	63,4%	50,9%
Trudności w integracji cudzoziemców	12,7%	12,8%	12,3%
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	42,8%	47,7%	28,1%
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	35,4%	33,1%	42,1%
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	38,9%	39,0%	38,6%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	21,8%	23,3%	17,5%
Handel ludźmi	24,0%	22,7%	28,1%
Przemoc w rodzinie	62,4%	66,3%	50,9%
Inne	6,1%	6,4%	5,3%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Dosyć konsekwentnie respondenci przekładają dostrzeżone problemy w swoim otoczeniu społecznym na problemy do rozwiązania. Sytuujące się pod kątem procentowych wskazań problemy do rozwiązania następują po sobie w podobnej kolejności, z niewielką zmianą akcentów ważności, tak jest przynajmniej w stosunku do **ubóstwa** (65,9% wskazań). To ono, staje się w powyższym zestawieniu bardzo gorącym problemem do rozwiązania prawie na równi z mocno dostrzeganym również wcześniej problemem **alkoholizmu** (65,1% ogółem). Należy zaznaczyć, iż zmienna płci w powiązaniu z problemem ubóstwa jest bardzo znacząca. Nawet ponad 20% więcej kobiet niż mężczyzn jest zdania, iż bieda to priorytetowy

problem do rozwiązania w środowisku lokalnym. Podobnie jest w temacie **bezrobocia** (85,6% ogółem), który jak w poprzednim zestawieniu lokuje się na pierwszej pozycji. Tutaj również 20% kobiet więcej ma większe oczekiwania co do jego rozwiązania. W poprzednich zestawieniach, dotyczących poziomu dostrzegania problemów w kontekście płci te różnice były mało znaczące. Godne odnotowania i głębszej analizy jest zestawienie danych dotyczących **przemocy w rodzinie**. Zastanawiającym jest jak wcześniej łagodniej dostrzegany problem, szczególnie przez mężczyzn (21,1%), stał się tak ważny na poziomie problemów do rozwiązania (50,9% wskazań przez mężczyzn). Ponad 50% wskazań uzyskały również problemy związane z długotrwałą i ciężką chorobą oraz z niepełnosprawnością. Co do ich wagi rozwiązania mężczyźni i kobiety mają zbliżone oczekiwania.

Wykres 2. Najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne w Powiecie Kozienskim

Źródło: . Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Tabela 3. Instytucje wskazane jako mocno zaangażowane na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
Agencja zatrudnienia	24,5%	18,6%	42,1%
Biblioteka publiczna	22,7%	20,3%	29,8%
Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej	17,9%	14,0%	29,8%
Dom kultury	24,5%	23,8%	26,3%
Dom Pomocy Społecznej	46,7%	45,3%	50,9%
Dzienny Dom Pomocy	26,2%	26,2%	26,3%
Fundacja	29,7%	29,1%	31,6%
Grupa nieformalna	14,4%	11,6%	22,8%
Klub Pracy	16,2%	14,5%	21,1%
Noclegownia	20,1%	19,2%	22,8%
Ochotniczy Hufiec Pracy	20,1%	18,6%	24,6%
Organizacja kościelna (lub innych związków wyznaniowych)	22,7%	23,3%	21,1%
Ośrodek interwencji kryzysowej	24,0%	21,5%	31,6%
Ośrodek opiekuńczy (dla dzieci, osób starszych)	27,9%	26,7%	31,6%
Ośrodek Pomocy Społecznej	54,1%	52,3%	59,6%
Ośrodek sportu i rekreacji	31,9%	26,2%	49,1%
Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	33,6%	32,0%	38,6%
Placówka specjalistycznego poradnictwa (np. rodzinnego)	28,4%	27,9%	29,8%
Policja	42,8%	43,6%	40,4%
Poradnia Psychologiczno-pedagogiczna	38,4%	40,7%	31,6%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	41,5%	44,2%	33,3%
Pracodawcy, przedsiębiorcy	22,3%	18,6%	33,3%
Przedszkole	34,1%	31,4%	42,1%
Przychodnia opieki zdrowotnej	29,7%	25,6%	42,1%
Przychodnia specjalistyczna	25,8%	23,3%	33,3%

Schronisko młodzieżowe	19,7%	18,0%	24,6%
Spółdzielnia socjalna	15,3%	13,4%	21,1%
Stowarzyszenie	16,2%	16,3%	15,8%
Straż miejska	17,0%	16,9%	17,5%
Szkoła gimnazjalna	31,4%	32,0%	29,8%
Szkoła podstawowa	31,9%	30,8%	35,1%
Szkoła ponadgimnazjalna (szkoła zawodowa, liceum, technikum, szkoły dla dorosłych- kształcenie ustawiczne)	28,8%	26,2%	36,8%
Szkoły specjalne różnego szczebla	24,5%	20,9%	35,1%
Środowiskowy Dom Samopomocy	17,5%	16,3%	21,1%
Świetlica socjoterapeutyczna	24,9%	23,8%	28,1%
Urząd Pracy	36,2%	32,0%	49,1%
Żłobek	25,3%	23,3%	31,6%
Inne	2,2%	2,9%	0,0%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Stosunkowo łatwo zauważyć, iż instytucją wyróżniającą się na tle innych podmiotów, angażujących się na rzecz rozwiązywania problemów społecznych jest **OPS**. Tego zdania jest ponad 54,1% badanych, a w odniesieniu do zmiennej płci nie zauważa się dużych różnic w poglądach obydwu. Całkiem dobrze pod tym względem wypada również **DPS** (46,7% ogółem wskazań) i jak poprzednio, tak i tym wypadku zmienna płci nie ma większego znaczenia. Niebagatelny udział w minimalizowaniu problemów lokalnych ma również **policja** (42,8 %), zapewne z uwagi na specyfikę i rodzaj ich występowania. Wśród problemów, jak wykazały wcześniejsze analizy odpowiedzi, dużą grupę stanowi alkoholizm i przemoc w rodzinie, a są to zjawiska, które często wymagają interwencji policji. Te zbliżone wskazania, dotyczące OPS i policji, świadczyć mogą również o dobrej, wzajemnej współpracy tych podmiotów instytucjonalnych. Nie do zbagatelizowania jest również rola **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie**, tak przynajmniej sędzi 41,5% badanych, w tym głównie kobiet (44,2%). Jakkolwiek w ocenie powyższych podmiotów stanowiska kobiet i mężczyzn są zbliżone, to już w ocenie roli **Urzędu Pracy** zarysowują się pewne różnice. Mężczyźni (49,1% wskazań) znacznie doceniają jego rolę niż kobiety (32% wskazań). Instytucje edukacyjne i kulturalne, organizacje pozarządowe działają w ocenie respondentów na

podobnym poziomie zaangażowania w granicach 20 % do ponad 30%, tego zdania są zarówno kobiety jak i mężczyźni. Należy zaznaczyć iż podmioty wyspecjalizowane, celowo powołane do minimalizacji problemów społecznych, jak chociażby agencja zatrudnienia nie są zbyt dobrze oceniane przez respondentów, niespełna 1/4 z nich zauważa ich wkład, lepiej oceniane są Urzędy Pracy. Zważywszy na wysoki wskaźnik bezrobocia w regionie budzi to pewne zaniepokojenie, gdyż większość obciążeń minimalizacji skutków tych zjawisk spoczywa na instytucjach pomocowych (np. OPS), a one głównie zajmują się przydziałem i dystrybucją środków, świadczeń, a nie kompleksowymi, długofalowymi rozwiązaniami problemów. Tak mocne eksponowanie tych problemów i wszystkie zawiłości z tym związane mogą wynikać z faktu, iż badania prowadzono głównie wśród klientów OPS.

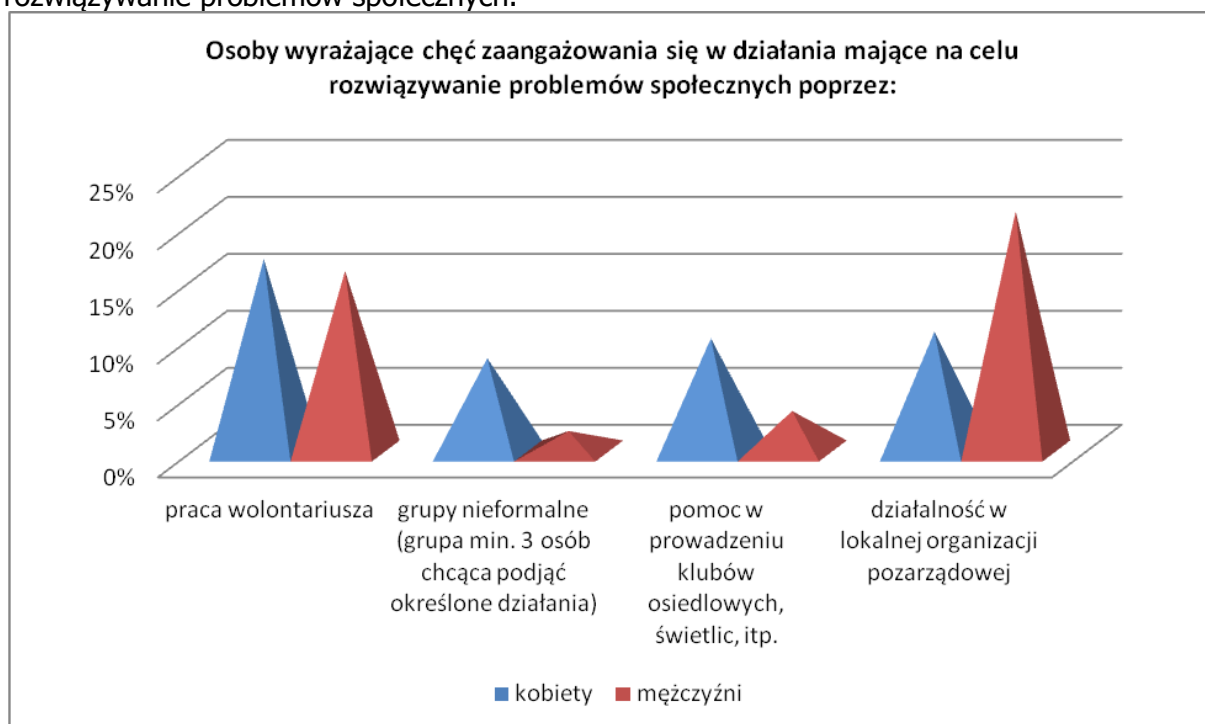
Tabela 4. Osoby wyrażające chęć zaangażowania się w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych poprzez:

Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
ogólna liczba chęci zaangażowania	38,9%	40,1%	35,10%
forma działania:			
praca wolontariusza	16,6%	16,9%	15,8%
grupy nieformalne (grupa min. 3 osób chcących podjąć określone działania)	6,6%	8,1%	1,8%
pomoc w prowadzeniu klubów osiedlowych, świetlic, itp.	8,3%	9,9%	3,5%
działalność w lokalnej organizacji pozarządowej	13,1%	10,5%	21,1%
Inne	0,0%	0,0%	0,00%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Powyższe zestawienie pokazuje, iż to częściej kobiety (40,1%) wyrażają chęć zaangażowania się w działania mające na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych. Deklarują to równie intensywnie jak mężczyźni poprzez pracę w **wolontariacie** (16,9%) oraz, ale już w mniejszym stopniu, poprzez działalność w organizacjach pozarządowych (10,5% wskazań) i prowadzenie klubów osiedlowych, świetlic, itp. Warto natomiast zaznaczyć, że w osobami aktywnymi w **organizacjach pozarządowych** są dwukrotnie częściej mężczyźni.

Wykres 3. Osoby wyrażające chęć zaangażowania się w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Tabela 5. Osoby wyrażające chęć zaangażowania się w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych poprzez:

Wyszczególnienie	podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
ogólna liczba chęci zaangażowania	35,0%	28,6%	38,5%	43,3%
forma działania:				
praca wolontariusza	5,0%	21,4%	15,4%	18,9%
grupy nieformalne (grupa min. 3 osób chcąca podjąć określone działania)	5,0%	3,6%	6,6%	7,8%
pomoc w prowadzeniu klubów osiedlowych, świetlic, itp.	15,0%	0,0%	12,1%	5,6%
działalność w lokalnej organizacji pozarządowej	10,0%	10,7%	13,2%	14,4%
Inne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenia Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Najwyższy poziom zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych deklarują osoby z wykształceniem wyższym (43,3% wskazań). One to najchętniej widzą się w działaniach w wolontariacie (18,9) oraz w organizacjach pozarządowych (14,4%). Podobnie deklaracje składają osoby z wykształceniem średnim, z tym że ich grupa jest nieco mniej reprezentatywna (38,5%). Warto zwrócić uwagę na opinie respondentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym (28,6%), zdecydowana większość z nich (21,4) preferuje pracę w wolontariacie, natomiast zupełnie się nie widzi w roli osób pomagających w prowadzeniu klubów osiedlowych, świetlic itp.

Tabela 6. Płeć

Wyszczególnienie	ogółem
kobieta	75,1%
mężczyzna	24,9%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Tabela 7. Wykształcenie

Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
podstawowe	5,7%	2,9%	14,0%
gimnazjalne	3,1%	2,9%	3,5%
zasadnicze zawodowe	12,2%	9,3%	21,1%
średnie	39,7%	39,0%	42,1%
wyższe	39,3%	45,9%	19,3%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Tabela 8. Aktywność zawodowa

Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
własna działalność gospodarcza	0,0%	0,0%	0,0%
zatrudniony/a u pracodawcy	47,6%	54,1%	28,1%
pracujący/a w rolnictwie	3,9%	4,1%	3,5%
Uczeń/student	3,5%	4,7%	0,0%
Emeryt/rencista	11,4%	10,5%	14,0%
Bezrobotny	33,6%	26,7%	54,4%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Powyższe zestawienia danych o respondentach, wykazują zdecydowaną, trzykrotną przewagę kobiet w stosunku do mężczyzn. Posiadają one przede wszystkim wykształcenie wyższe lub średnie (u mężczyzn dominuje wykształcenie średnie). Większość z nich (54,1%) zatrudnionych jest u pracodawcy, tyleż samo - 54,4% jest niepracujących mężczyzn.

Tabele wg wykształcenia

Tabela 9. Które problemy społeczne dostrzegane są w Powiecie Kozienskim

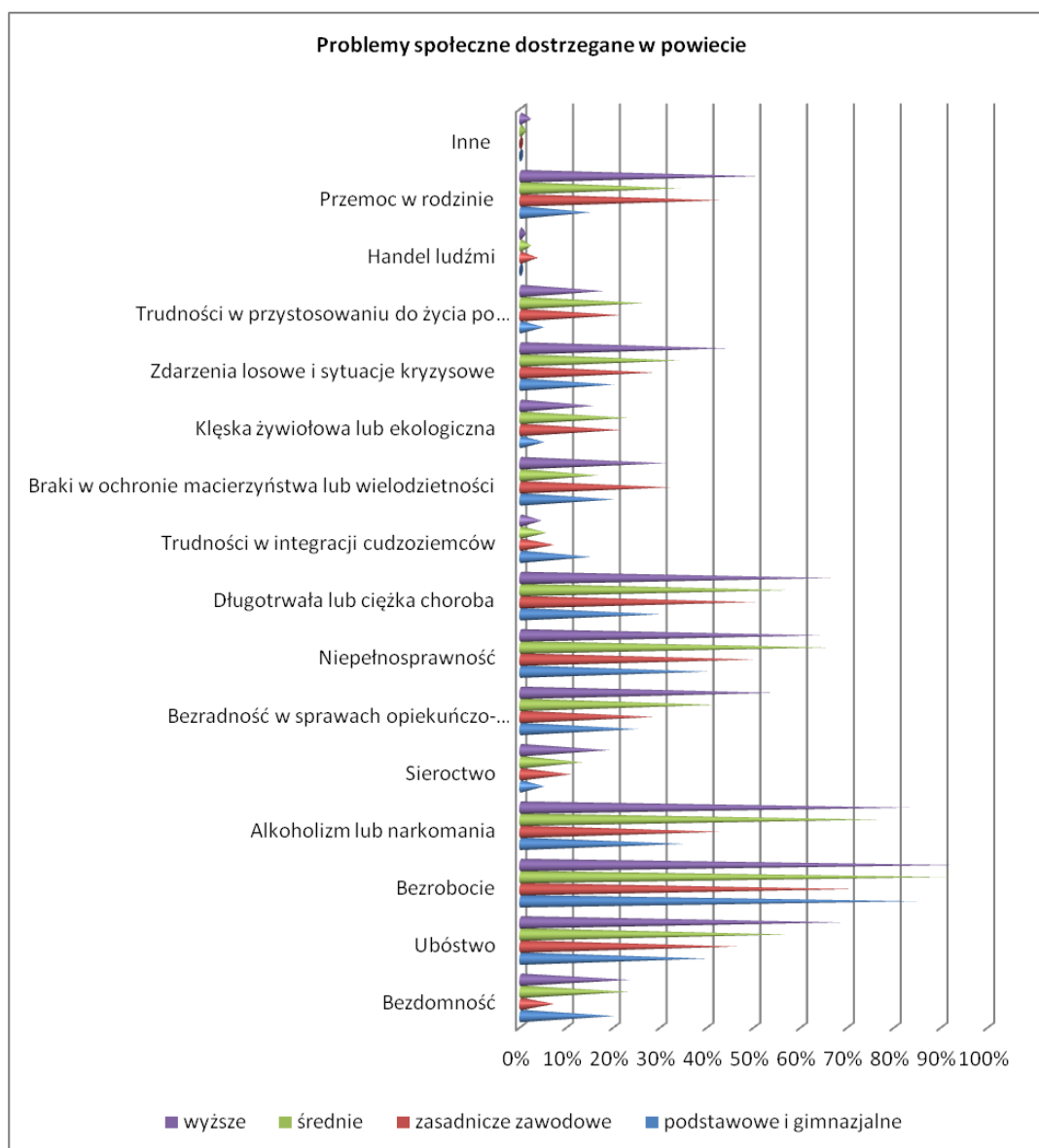
Wyszczególnienie	podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
Bezdomność	20,0%	7,1%	23,1%	23,3%
Ubóstwo	40,0%	46,4%	57,1%	68,9%
Bezrobocie	85,0%	71,4%	91,2%	93,3%
Alkoholizm lub narkomania	35,0%	42,9%	76,9%	83,3%
Sieroctwo	5,0%	10,7%	13,2%	18,9%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	25,0%	28,6%	41,8%	54,4%
Niepełnosprawność	40,0%	50,0%	65,9%	64,4%
Długotrwała lub ciężka choroba	30,0%	50,0%	57,1%	66,7%
Trudności w integracji cudzoziemców	15,0%	7,1%	5,5%	4,4%
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	20,0%	32,1%	16,5%	31,1%
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	5,0%	21,4%	23,1%	15,6%
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	20,0%	28,6%	34,1%	44,4%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5,0%	21,4%	26,4%	17,8%
Handel ludźmi	0,0%	3,6%	2,2%	1,1%
Przemoc w rodzinie	15,0%	42,9%	34,1%	51,1%
Inne	0,0%	0,0%	1,1%	2,2%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Te same kwestie zaprezentowane wcześniej przez pryzmat płci zostały przebadane z punktu widzenia poziomu wykształcenia respondentów. Już wstępna analiza zestawień w tabelach przywołuje pewne analogie. Podobnie jak w poprzednich zestawieniach tak i teraz

na czołówkę najbardziej dostrzeganych z perspektywy płci problemów wysuwają się w następującej kolejności: bezrobocie, alkoholizm lub narkomania, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie. Wszystkie te problemy są najbardziej dostrzegane przez osoby z wykształceniem wyższym, w nieco mniejszym stopniu z wykształceniem średnim. Różnica poziomów waha się w granicach kilku procent. Potwierdza to tezę, iż osoby z wyższym wykształceniem są lepszymi obserwatorami życia społecznego oraz procesów i zjawisk w nim zachodzących. Zasadniczo jednak w wielu kwestiach panuje zgodność co do skali oceny problemu. Można więc przyjąć, że zmienna wykształcenia nie ma aż tak zasadniczego wpływu na dostrzeganie istniejących problemów w powiecie. Najwięcej rozbieżności z perspektywy wykształcenia, można znaleźć w kwestii alkoholizmu i narkomanii (osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym najmniej ten problem dostrzegają - 42,9%, a najbardziej jest on widoczny dla osób z wyższym wykształceniem - 83,3%) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (28,6% wskazań osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, 54,4% wskazań z wykształceniem wyższym).

Wykres 4. Problemy społeczne dostrzegane w Powiecie Kozienskim.

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych..

Tabela 10. Bardzo ważne do rozwiązania problemy społeczne w Powiecie Kozienskim.

Wyszczególnienie	podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
Bezdomność	30,0%	35,7%	41,8%	34,4%
Ubóstwo	35,0%	67,9%	64,8%	73,3%
Bezrobocie	65,0%	78,6%	86,8%	91,1%
Alkoholizm lub narkomania	45,0%	60,7%	69,2%	66,7%
Sieroctwo	25,0%	42,9%	44,0%	35,6%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	35,0%	50,0%	44,0%	50,0%
Niepełnosprawność	45,0%	53,6%	65,9%	58,9%
Długotrwała lub ciężka choroba	35,0%	64,3%	67,0%	57,8%
Trudności w integracji cudzoziemców	10,0%	21,4%	11,0%	12,2%
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	35,0%	42,9%	44,0%	43,3%
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	20,0%	42,9%	40,7%	31,1%
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	20,0%	53,6%	40,7%	36,7%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	15,0%	21,4%	22,0%	23,3%
Handel ludźmi	20,0%	28,6%	25,3%	22,2%
Przemoc w rodzinie	35,0%	64,3%	62,6%	67,8%
Inne	10,0%	10,7%	6,6%	3,30%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Bardzo konsekwentne w stosunku do poprzedniego pytania są odpowiedzi respondentów wszystkich kategorii zawodowych na kolejne pytanie. Zazwyczaj ci, którzy dostrzegają określony problem społeczny w gminie widzą również potrzebę jego rozwiązania, co potwierdzają liczby wskazań. Dotyczy to zarówno bezrobocia, niepełnosprawności, alkoholizmu lub narkomanii, przemocy w rodzinie, jak również ubóstwa. Podobnie jak w poprzednim pytaniu słabo jest uwidocznione powiązanie zmiennej wykształcenia z poszczególnymi kategoriami problemowymi.

Tabela 11. Instytucje wskazane jako mocno zaangażowane na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

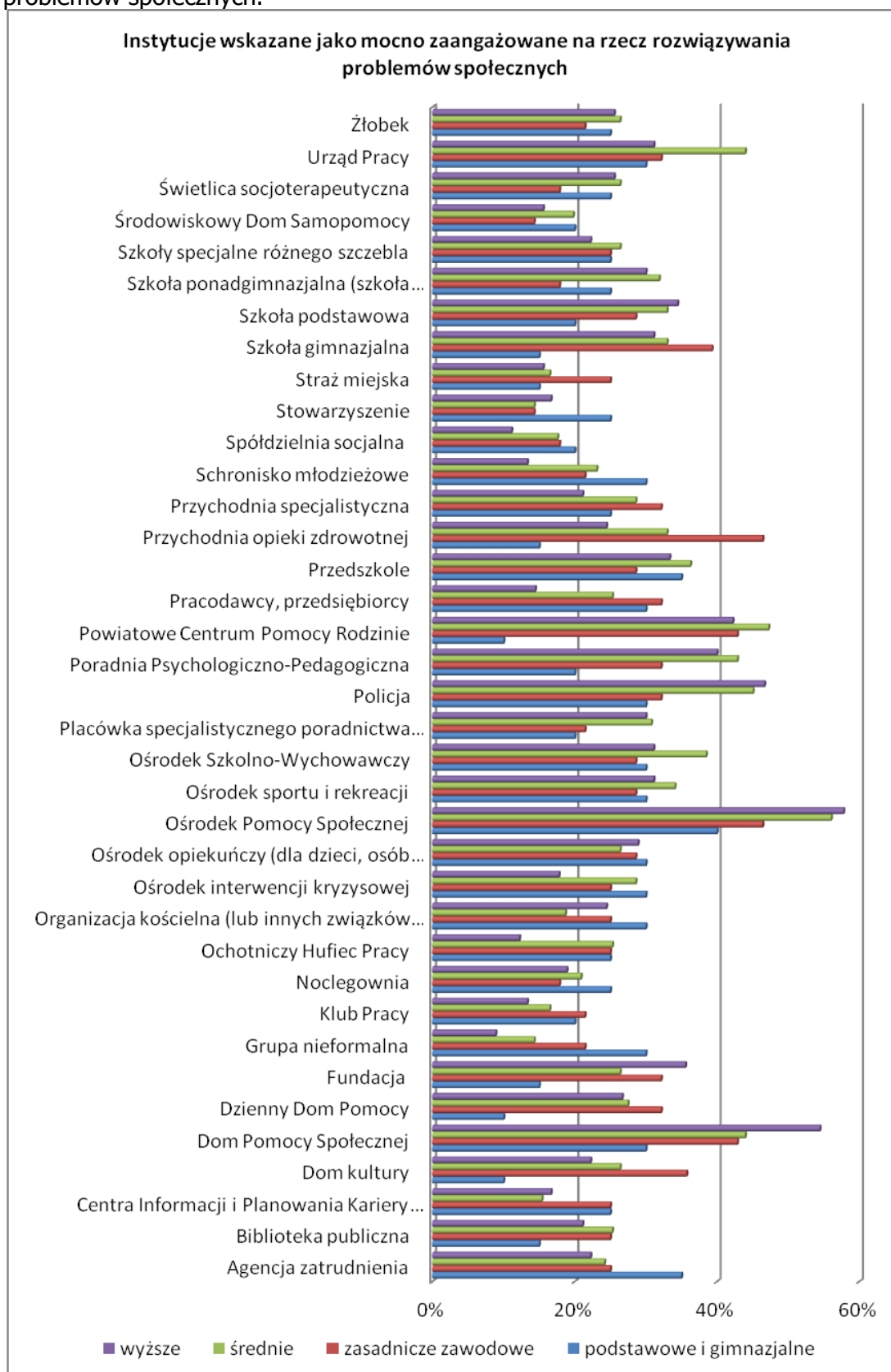
Wyszczególnienie	podstawowe i gimnazjalne	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
Agencja zatrudnienia	35,0%	25,0%	24,2%	22,2%
Biblioteka publiczna	15,0%	25,0%	25,3%	21,1%
Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej	25,0%	25,0%	15,4%	16,7%
Dom kultury	10,0%	35,7%	26,4%	22,2%
Dom Pomocy Społecznej	30,0%	42,9%	44,0%	54,4%
Dzienny Dom Pomocy	10,0%	32,1%	27,5%	26,7%
Fundacja	15,0%	32,1%	26,4%	35,6%
Grupa nieformalna	30,0%	21,4%	14,3%	8,9%
Klub Pracy	20,0%	21,4%	16,5%	13,3%
Noclegownia	25,0%	17,9%	20,9%	18,9%
Ochotniczy Hufiec Pracy	25,0%	25,0%	25,3%	12,2%
Organizacja kościelna (lub innych związków wyznaniowych)	30,0%	25,0%	18,7%	24,4%
Ośrodek interwencji kryzysowej	30,0%	25,0%	28,6%	17,8%
Ośrodek opiekuńczy (dla dzieci, osób starszych)	30,0%	28,6%	26,4%	28,9%
Ośrodek Pomocy Społecznej	40,0%	46,4%	56,0%	57,8%
Ośrodek sportu i rekreacji	30,0%	28,6%	34,1%	31,1%
Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	30,0%	28,6%	38,5%	31,1%
Placówka specjalistycznego poradnictwa (np. rodzinnego)	20,0%	21,4%	30,8%	30,0%
Policja	30,0%	32,1%	45,1%	46,7%
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	20,0%	32,1%	42,9%	40,0%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	10,0%	42,9%	47,3%	42,2%
Pracodawcy, przedsiębiorcy	30,0%	32,1%	25,3%	14,4%
Przedszkole	35,0%	28,6%	36,3%	33,3%
Przychodnia opieki zdrowotnej	15,0%	46,4%	33,0%	24,4%

Przychodnia specjalistyczna	25,0%	32,1%	28,6%	21,1%
Schronisko młodzieżowe	30,0%	21,4%	23,1%	13,3%
Spółdzielnia socjalna	20,0%	17,9%	17,6%	11,1%
Stowarzyszenie	25,0%	14,3%	14,3%	16,7%
Straż miejska	15,0%	25,0%	16,5%	15,6%
Szkoła gimnazjalna	15,0%	39,3%	33,0%	31,1%
Szkoła podstawowa	20,0%	28,6%	33,0%	34,4%
Szkoła ponadgimnazjalna (szkoła zawodowa, liceum, technikum, szkoły dla dorosłych- kształcenie ustawiczne)	25,0%	17,9%	31,9%	30,0%
Szkoły specjalne różnego szczebla	25,0%	25,0%	26,4%	22,2%
Środowiskowy Dom Samopomocy	20,0%	14,3%	19,8%	15,6%
Świetlica socjoterapeutyczna	25,0%	17,9%	26,4%	25,6%
Urząd Pracy	30,0%	32,1%	44,0%	31,1%
Żłobek	25,0%	21,4%	26,4%	25,6%
Inne	0,0%	0,0%	4,4%	1,1%

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

Wysokie notowania w opinii osób badanych uzyskał OPS, jako mocno zaangażowana instytucja w rozwiązywanie problemów społecznych. Należy jednak zaznaczyć iż w skuteczność działań tego podmiotu bardziej wierzą osoby z wykształceniem wyższym (57,8%) niż osoby deklarujące wykształcenie zawodowe (46,4%). W drugiej kolejności respondenci wskazywali na DPS, znów mocniej akcentowały to osoby z wykształceniem wyższym i średnim niż osoby z zasadniczym zawodowym. Policja, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, PCPR i Powiatowy Urząd Pracy to również instytucje, które w dużym stopniu zdaniem respondentów angażuje się w rozwiązywanie problemów społecznych, tutaj wyniki bez względu na wykształcenie były bardzo zbliżone.

Wykres 5. Instytucje wskazane jako mocno zaangażowane na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Źródło: Opracowanie Stowarzyszenie Radomskie Centrum Przedsiębiorczości na podstawie badań własnych.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Udział użytków rolnych i lasów w Powiecie Kozienskim.....	18
Wykres 2. Zatrudnieni wg udziału w branżach w Powiecie Kozienskim.	19
Wykres 3. Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sektora w Powiecie Kozienskim.	20
Wykres 4. Struktura wiekowa ludności Powiatu Kozienskiego.....	22
Wykres 5. Struktura wiekowa ludności Powiatu Kozienskiego wg płci na 31.XII.2013 r.	22
Wykres 6. Liczba osób korzystających ze środków pomocy społecznej wg problemów społecznych w latach 2011-2013.	23
Wykres 7. Dochody i wydatki powiatu na 1 mieszkańca Powiatu Kozienskiego w latach 2010-2013.....	24
Wykres 8. Małżeństwa na 1000 ludności w Powiecie Kozienskim.	25
Wykres 9. Ogólna liczba ludności w Powiecie Kozienskim.	27
Wykres 10. Liczba kobiet i mężczyzn w Powiecie Kozienskim.	28
Wykres 11. Struktura ludności wg grup wieku w latach 2009-2013 w Powiecie Kozienskim.....	29
Wykres 12. Stopa bezrobocia w Powiecie Kozienskim.	32
Wykres 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Powiecie Kozienskim.	32
Wykres 14. Powody udzielania pomocy społecznej w Powiecie Kozienskim.	54
Wykres 15. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Kozienskim korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2011-2013.	58
Wykres 16. Rodzinne formy pieczy zastępczej w Powiecie Kozienskim w latach 2011-2013.	61
Wykres 17. Przebywające dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej w Powiecie Kozienskim w latach 2011-2013.	61
Wykres 18. Nowoutworzone rodziny zastępcze oraz umieszczone dzieci w rodzinach zastępczych w Powiecie Kozienskim w latach 2011-2013.....	62
Wykres 19. Kwota wypłaconych świadczeń na rodziny zastępcze z terenu Powiatu Kozienskiego w latach 2011-2013.	63
Wykres 20. Usamodzielniani wychowankowie w Powiecie Kozienskim w latach 2011-2013.	63
Wykres 21. Kwota świadczeń na kontynuację nauki dla usamodzielnianych wychowanków z terenu Powiatu Kozienskiego w latach 2011-2013.	64
Wykres 22. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na przestrzeni lat 2011-2013 w Powiecie Kozienskim.....	66
Wykres 23. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Kozienskim korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2011-2013.....	70

- Wykres 24.** Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Kozienskim korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2011-2013. 73
- Wykres 25.** Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Kozienskim korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w tym wielodzietności na przestrzeni lat 2011-2013... 79
- Wykres 26.** Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Kozienskim korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności na przestrzeni lat 2011-2013..... 81
- Wykres 27.** Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w Powiecie Kozienskim korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu przestrzeni lat 2011-2013. 83

SPIS TABEL

Tabela 1. Zestawienie dokumentów strategicznych będących podstawą niniejszej strategii.	8
Tabela 2. Podmioty wg sektorów własnościowych w Powiecie Kozienickim.	19
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej w Powiecie Kozienickim.	20
Tabela 4. Saldo migracji na 1000 osób w Powiecie Kozienickim.	24
Tabela 5. Liczba rodzin objętych działaniami związanymi z ochroną macierzyństwa w Powiecie Kozienickim. ..	25
Tabela 6. Budynki mieszkalne w Powiecie Kozienickim.	26
Tabela 7. Przyrost naturalny w Powiecie Kozienickim.	27
Tabela 8. Bezrobotni według płci w Powiecie Kozienickim.	31
Tabela 9. Wykaz osób przebywających i skierowanych do Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Kozienicach i średni miesięczny koszt utrzymania w latach 2011-2013.	42
Tabela 10. Wykaz dzieci przebywających i umieszczonych w Placówce Socjalizacyjnej „PANDA” z terenu Powiatu Kozienickiego w latach 2011-2013 oraz średni miesięczny koszt utrzymania.	43
Tabela 11. Dane dotyczące rodzin zastępczych na terenie Powiatu Kozienickiego w latach 2011-2013.	47
Tabela 12. Ścieki oczyszczone w ciągu roku w Powiecie Kozienickim.	51
Tabela 13. Odpady wytworzone w ciągu roku w Powiecie Kozienickim.	51
Tabela 14. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach w gminach Powiatu Kozienickiego korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2011-2013.	58
Tabela 15. Wykaz wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób z terenu Powiatu Kozienickiego.	68
Tabela 16. Wysokość środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Kozienickiego w latach 2011-2013.	69
Tabela 17. Liczba osób niepełnosprawnych objętych różnymi działaniami PCPR w latach 2011-2013.	69
Tabela 18. Przemoc w Powiecie Kozienickim.	76
Tabela 19. Przemoc w Powiecie Kozienickim.	76
Tabela 20. Narkomania w Powiecie Kozienickim.	84
Tabela 21. Zdarzenia losowe w Powiecie Kozienickim.	86
Tabela 22: Klęski żywiołowe i ekologiczne w Powiecie Kozienickim.	86